

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

Liber Qvintvs. De Statv Qvem Habvissent In Hoc Mvndo Viatores, si primi
parentes non peccarent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

CAPITV M LIBRI QVINTI

- Cap. I. **Q**uomodo propagarentur homines in statu innocentia, si Adam non peccasset.
 II. **A**n in statu innocentia virginitas perpetuo seruanda esset.
 III. **N**onnulla dubia circa filiorum procreationem in statu innocentia breuiter expediuntur.
 IV. **Q**uanta, & qualis hominum multiplicatio in statu innocentia fieret.
 V. **V**trum in statu innocentia homines generarentur perfecti quoad corpora, vel quomodo censummatam illorum perfectionem consequerentur.
 VI. **Q**uibus rebus ad vitam conseruandam homines in statu innocentia vterentur.
 VII. **Q**uod genus vitæ corporalis, seu politice homines in statu innocentia profiterentur.
 VIII. **A**n homines in statu innocentia nascerentur in gratia, iustitia, & scientia perfecti.
 IX. **V**trum in statu innocentia omnes homines in gratia confirmati nascerentur, & consequenter an omnes posteri Adami essent predestinati, soli, electi ex illo nascerentur.
 X. **D**ubia quædam circa doctrinam superioris capituli expediuntur.
 XI. **A**n in statu innocentia si perseveraret, excellentior esset hominum sanctificatio, quam sit in statu lapsæ naturæ.
 XII. **A**n in statu innocentia durante longo tempore homines in illo permanerent, & quomodo ad celestem gloriam transferrentur.

LIBER QVINTVS.

DE STATV QVEM HABVISSENT IN HOC MVNDO VIATORES, si primi parentes non peccarent.

Presentis libri doctrina non solum curiosa, sed utilis.

Materia huius libri curiosa magis, quàm necessaria videri potest, eo quòd sit de re incerta, quæ nunquàm fuit, nec futura est, nec nobis est reuelata. Nihilominus tamen D. Thom. & alij Theologi non omnino illà prætermiserunt, quia licet in se reuelata non sit, in reuelatis magna ex parte continetur, ex illisque deduci potest. Vnde etiam sit, ut illius inquisitio magnam lucem ad cognoscendas poenas, quas humanum genus, propter peccatum Adæ incurrit, afferre possit. Propter has igitur causas diligenter inquirendum est, quomodo status innocentie communicandus esset hominibus ab Adamo procedentibus, ipso non peccante: & quem statum, seu modum vitæ in hoc mundo habere possent, vel etiam habituri essent, quârum ex his, quæ Deus in primis hominibus operatus est, & ex legibus, quas cum eis statuit, inuestigari poterit. Ac denique quomodo ex illo statu, ad alium feliciorē transferrentur, explicabimus.

CAPVT I.

Quomodo multiplicarentur, seu propagarentur homines in statu innocentia, si Adam non peccasset.

Supponit hæc questio, etiam si Adam non peccasset, nihilominus genus humanum in plura indiuidua multiplicandum fuisse. Quam suppositio-

tionem, tanquam rem certam, omnes Theologi admittunt, quia sufficienter ostenditur ex diuina benedictione. Crescite, & multiplicamini, Gen. 1. Quia illa benedictio data est hominibus, non occasione peccati, sed per se (vt sic dicam) propter bonum talis naturæ: ergo duraret, haberetque effectum non interueniente peccato. Item incredibile est creasse Deum duos homines, vt si non peccarent, illi soli saluarentur: si autem peccarent, multiplicarentur: ergo non est verimile, perseverantibus in innocentia duobus primis hominibus, illos tantum fuisse futuros: essent ergo plures. Et in hoc sensu dicimus fuisse multiplicandos. Denique D. Th. 1. p. q. 98. ar. 1. addit optimam rationem, quia in humana natura propter perfectionem animæ rationalis, & immortalis, non tantum species, sed etiam singula indiuidua sunt per se intentata ab authore naturæ: ac proinde in statu innocentie plura indiuidua multiplicantur.

Ex qua ratione soluitur tacta obiectio: quia multiplicatio indiuiduorum solum esse solet in speciebus rerum corruptibilium, quia est necessaria ad speciei conseruationem: sed in statu innocentie homines essent immortales: ergo multiplicatio plurius indiuiduorum non esset necessaria ad conseruationem speciei: ergo simpliciter non esset, quia eius necessitas cessaret. Respondetur autem primò, naturam humanam de se esse corruptibilem, & ita ex se postulare indiuiduorum multiplicationem, ac proinde non fuisse priuandam hoc beneficio, etiam si per donum iustitiæ singula indiuidua perpetuam acciperent. Alio-

Alioquin nec duo indiuidua, sed vnum tantum procreandum esset. Deinde dicitur, licet homo sit corruptibilis, animam eius esse immortalem, & ex hac parte singulas animas esse per se, & principaliter intentas, multo magis quam species singulas rerum, & formarum corruptibilium; & ita ratione animarum multiplicationem indiuiduorum non tantum propter conseruationem speciei, sed etiam per se, & propter singulorum indiuiduorum perfectionem, & varietatem esse intentam. Vnde dico ultimo illam rationem conseruationis speciei, non esse adequatam causam multiplicationis indiuiduorum. In quo est notanda differentia inter res irracionales, ac infenibiles, & res intellectuales, aut ratione vtentes: quod priores non sunt propter se, sed propter vsum & commoditatem hominum, & intellectualium rerum ipsa vero intellectuales res per se, & propter intrinsecam perfectionem intenduntur, & multiplicantur. Vnde fit, vt indiuidua specierum aliquarum rerum hominum inferiorum non tantum multiplicentur in numero sufficienti ad conseruandam speciem, sed in multo etiam maiori, quia vel ad sustentationem hominum, vel ad pulchritudinem vniuersi, & delectationem hominum necessaria sunt. Ideoque quando vnum ad omnia sufficit, non multiplicatur per se loquendo, vt in elemento terra, & alijs videre licet. Et idem fortasse est in celis, quauis in eis etiam probabile sit multiplicari indiuidua, licet sint incorruptibilia, si ad vsum, vel commodum vniuersi illa varietas indiuiduorum, vel melior, vel etiam sufficiens est. At verò in gradu intellectuali singula indiuidua sunt per se intenta, vt Deo fruantur: nam ad eius similitudinem sunt, ideoque multiplicantur, quantum iuxta diuinam sapientiam sufficiens iudicatur. Vnde probabile valde est, (vt supra dixi) etiam in speciebus Angelorum indiuidua multiplicari. Magisque certum id est de specie humana etiam in statu immortalitatis, quia illa multiplicatio personarum ad quandam pulchritudinem, & decorem totius speciei confert, quatenus per diuersitatem plurium indiuidualium perfectionum, totius speciei amplitudo magis reletur. Præterquod ad societatem politicam homini valde naturalem, necessariam est.

Hoc ergo supposito, quæstio est, de modo multiplicationis, an esset per viam naturalis generationis ex coniunctione maris cum femina; necne, ac subinde an esset immediate à Deo, an ab ipsis hominibus. Ratio dubitandi est, quia modus generationis humanæ contra decentiam, & perfectionem status innocentie esse videtur. Tum quia commisitio maris, & femina sine delectatione nimia, quæ rationis vsum obtundat, esse non potest: tum quia conceptus prolis sine ruptione, & diuisione alicuius partis femine corporis, non potest perfici, quia non potest viri semen in vterum vxoris intrare: talis autem diuisio incorruptioni corporis feminae repugnabat. Tum etiam, quia partus feminae non poterat esse sine dolore propter nimiam partium dilationem, quæ ad foetum emittendum necessaria est. Ergo non multiplicarentur homines in illo statu modo adeo imperfecto. Vnde videtur sequi non fuisse tunc homines ab hominibus propagandos, sed immediate à Deo: quia non possunt homines, nisi dicto modo alios homines procreare: nec potest homo ab alio, quam à Deo produci, si ab homine non generatur.

Propter has fortasse difficultates aliqui antiqui Patres docuerunt, multiplicationem hominum in statu innocentie non fuisse futuram per naturalem generationis viam, sed per creationem. Ita docuit Gregor. Nissen. lib. de Opific. hom. cap. 17.

& Chrysost. homil. 18. in Gen. circa initium cap. 4. & lib. de Virgin. cap. 17. in fin. Damasc. lib. 2. cap. 30. & lib. 4. cap. 25. Fauet Augustinus lib. 1. Gen. contra Manich. cap. 19. Vbi tractans verba illa, Crescite, & multiplicamini, ait, licet nobis ea ita spiritualiter accipere, vt in carnalem fecunditatem post peccatum conuersa esse credatur. Idem sentit Euthymius in Psalm. 50. & Procop. Gen. 4. Atque denique Hieronymus epist. 22. ad Eustochium de Custodia Virginit. sæpe indicat vsum coniugij per peccatum fuisse introductum, & in lib. 1. contra Iouinian. parum post medium incertam rem esse existimans, in hac partem magis inclinat. Si obiceretur (inquit) antequam peccarent, sexum viri, & femina fuisse diuisum, & abque peccato eos potuisse coniungi, quid futurum fuerit incertum est. Infra vero addit, Quod nocebat si Paradisi nuptias recipit, & nulla est inter maritatem, & virginem diuersitas etiam in Paradiso sociari. Ex quo videtur coniecturam facere non fuisse futurum vsum nuptiarum in Paradiso, cum in illo non inceperit, sed à principio conditionis humane virginitatem Paradisi, & terra nuptias dediderit.

Hoc ergo sit aliud huius sententia fundamentum præter illud, quod in principio positum est. Tertium sit Gregorij Nissen, quia in statu post resurrectionem non erunt nuptia, teste Christo Domino Matthæi 22. quia tunc, homines erant sicut Angeli Dei in celo, vt idem Dominus ait, sed homines in Paradiso etiam futuri erunt, sicut Angeli: imò per resurrectionem recuperabunt statum, quem in Paradiso habituri erant, & peccando amiserunt: Ergo etiam in Paradiso non esset futurus nuptiarum vsum. Eandemque rationem indicat Chrysostomus, dicens, Post Paradisi amissionem tunc primum vsus rei veneræ incepit: ante inobedientiam enim angelicam vti amiserant. & nullus de re veneræ sermo erat. Et addit, Qui enim potuit, cum neque necessitatibus corporalibus obnoxij fuerint: In quo quartam rationem indicat. Nam ab illo statu alienum erat necessitatibus corporalibus inservire: sed vna ex maioribus, & vtilioribus necessitatibus est, quæ ad prolis generationem, & procreationem pertinet: ergo illum statum non decebat. Quinto argumentatur Damasc. d. cap. 25. Quia Adam non cognouit Euam, donec audiret, Terra es & in terram reuerteris. Ergo ne mors genus humanum obtereret, & absumeret, matrimonium assumptum est, vt per liberorum procreationem genus nostrum procrearetur. Ergo hac necessitate cessante per innocentiam, etiam vsum coniugij non fuisset.

Dicendum nihilominus est: quauis primi homines non peccassent, & status innocentie perfectus fuisset, genus humanum per naturalem generationem, & maris, ac feminae coniunctionem propagandum fuisset. Ita docet Diuus Thomas 1. p. quæst. 98. & reliqui Scholastici cum Magistro in 2. dist. 20. Et oppositum tanquam hæresim Armenorum, & Almerici damnat Castro verb. Adam. hæres. 3. ex Guidone Carmelita, & Bernardo de Luzenburgo, & August. lib. 31. de hæres. in 3. & illam Adamianis tribuit. Probatur autem assertio primò ex verbis illis Gen. 2. Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi. De quo adiutorio per anticipationem in cap. 1. dictum fuerat, Masculum, & feminam creauit eos. Ex qua distinctione sexum cum similitudine naturæ manifestum est illud adiutorium datum esse Adæ principaliter ad filios procreandos. Ergo futurum esset hoc naturæ officium in statu innocentie. Respondent Nissen. & Damasc. Deum præscium futuri peccati creasse homines diuersi sexus, vt post peccatum posset genus humanum conseruari, & propagari. Sed hoc verisimile non est: tunc quia Deus dixit, Non est bonum hominem esse solum, locutusque est de homine in statu innocentie: ergo etiam

Arguitur 2. ex ipso Hieron.

Arguitur 3. ex citato Nissen.

Idem arg. indicat.

Chrysost.

4. Quoque ex eodem Chrysost.

5. Damasc.

6. Vera assertio affirm.

Castro contra.

Probatur 1. assertio ex Script.

Responsio Nissen & Damasc. non admittitur.

etiam

etiam in illo statu non erat bonum, hominem carere tali adiutorio: ergo per se, & non occasione peccati factum est. Tum etiam, quia sexuum diuersitas naturalis est homini, & per se illam exigit, & non ratione peccati: ergo per se fuisse in innocentia statum: ergo in eo etiam suum haberet usum.

Secundo confirmatur hoc ex illa benedictione diuina, *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*, Gen. 1. in illa enim non respexit Deus ad mortalem statum, in quem homines per peccatum peruenturos esse prauiderat, sed per se, & in omni statu multiplicationem hominum per illam benedictionem intendit. Tum quia per se spectabat ad vniuersi complementum: tum etiam quia eodem modo benedixit Deus alijs animalibus, similia verba proferens, *Crescite, & multiplicamini*. Vnde Damasceni auiusio.

Non satis facti.

*Crescite, & multiplicamini, non significat illam propagationem, quae per complexum venereum efficitur: nam Deus alio modo genus nostrum propagare poterat. Sed hoc satis facere non potest: nam verba illa non solum passiuè (vt sic dicam) continent predictionem aut promissionem, quod homines essent multiplicandi, sed actiuè intelligenda sunt, ita vt per illa Deus imperet hominibus actiuam productionem & multiplicationem sibi similiam: sicut quando alijs animalibus imperauit, *Crescite, & multiplicamini*, actiuam productionem, & generationem illis indixit. Nec Deus de modo miraculoso, vel extraordinario, quo posset multiplicare indiuidua, sed de modo naturali locutus est: hanc enim virtutem viuentibus naturalem per illa verba significare voluit: illa autem virtus non operatur nisi per ordinariam generationis modum: ergo de illa multiplicatione verba illa intelligenda sunt.*

8
Philius probatur ex Gen. 2.

Tertiò hoc maxime confirmatur ex verbis illis Adæ, quæ post formationem Euxæle costa sua dixit Gen. 2. *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, &c. Quamobrem relinquet homo Patrem, & Matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne vna. Illa enim vnitatis inter virum, & feminam per vinculum matrimonij, quasi inchoatur, & per copulam consummatur: quia donec coniuges matrimonium consummant, non sunt vna caro, vt docet Alexand. III. in cap. secundo, de Conuersione coniugator, & specialius Bened. Papa in ca. lex diuina. 27. quæst. 2. & in Conc. Later. p. 6. cap. 27. Alexand. III. postquam verba Adami retulit, subiungit, *Qui bus verbis innuit, non aliter virum, & mulierem fieri posse vnam carnem, nisi carnalis copula sibi cohæreant. Et sumitur ex Paulo 1. Corinth. 6. dicente, Qui adheret meretrici, vnum corpus efficitur. Erunt enim (inquit) duo in carne vna. Ergo priusquam Adam de futura culpa cogitare posset, intellexit sibi fuisse datam mulierem in adiutorium, vt per maritalem copulam vna caro fieret. Ergo licet Adam non peccasset, Euxæ commiseretur, fierent vna caro, eademque lex sancti connubij in statu illo seruanda esset. Nā Adam de obligatione & usu in illo statu seruando locutus est, & in verbo illo, *adheret uxori suæ*, præcipuè videtur locutus de adhesionem per copulam & cohabitationem, vt D. Thomas exposuit 2. 2. q. 26. a. 11. ad 1.**

9.
Probatur etiam asser ex Aug.

Quartò principaliter probatur conclusio ex Augustino lib. 9. Gen. ad lit. cap. 3. & sequentibus. vbi inter alia dicit, *Non video quod prohibere possuerit, vt essent hominibus etiam in Paradiso honorabiles nuptiæ, & ortus immaculatus: hoc Deo praestante fideliter, iusteque viuentibus, & sine vilo inquieto ardore libidinis, sine vilo labore, doloreque parienti factus ex eorum semine gigneretur. Quod latè etiam profequitur lib. 14. de Ciuit. à ca. 21. vsque ad 26. Et ita libro primo Retract. cap. 10. emendat, quod lib. 1. de Genesi cōtra Manichæum*

dixerat. Et eadem ratione cap. 13. corrigit, quod dixerat libro de ver. Relig. cap. 46. si natura nostra in sua integritate permanisset, non fuisse futuras hæc necessitudines consanguinitatum, affinitatum, & cognationum. Nam re vera essent futurae, cum futura essent coniugia, & filiorum generationes. Consentit Gregor. in Psalm. 5. Penitent. Greg. 10. circa illa verba, *Scribantur hæc in generatione altera*, per D. Rupertus, Beda, Abulensis in Genesim.

Vltimò probatur ratione hæc sententia: primò à priori, quia naturale est hominibus, vt per generationem vnus ab alio multiplicetur: sed hic modus seruari potuit in statu innocentia, salua perfectione illius status. Ergo ita fieret. Consequenter est euidens, quia per peccatum non est immutata natura, nisi in his, quæ penalia sunt: vel è contrario ante peccatum non est natura priuata suis naturalibus actionibus, sed adiuta, vt sine indecentia, vel morali defectu illas exercere posset. Maior etiam ex Philosophia nota est. Minorem autem probat Augustinus supra excludendo tres defectus in principio à nobis tactos. Primus erat: Ad id de nimia delectatione. Respondet autem quod virtute doni innocentia, seu originalis iustitia, hæc imperfectio coheretur. Quia ante copulam non antecederet motus inuoluntarius, aut impudicus membrorum, sed ex motione voluntatis honestæ, & propter finem optimum, sine ardore libidinis, talis motus fieret. Et similiter in plomet actu coniugij Deus excessum libidinis temperaret, & solum delectationem conuenientem ad perfectionem actus permitteret: vnde talis, ac tanta esset, vt mentem non perturbaret, nec rationis usum perfectum impediret.

Secundus defectus erat ruptio virginis claustrum in ipsa conceptione: de quo etiam ait Augustinus dicto capite vigesimo sexto, potuisse semen immitti, quod intra vterum feminæ, & conceptum fieri, salua integritate claustrum virginis. Si, inquit, sanguis menstrualis emittitur. Nam quia via sanguis egreditur, possit semen virile ingredi. Et sequitur Diuus Thomas supra ad 4. Sed hæc responsio difficilis est. Primò, quia non est simile de exitu sanguinis menstrualis, & de seminis ingressu: quia sanguis ille egreditur de corpore feminæ per venas proprias ad illam purgationem à natura deputatas, quæ in superficie valis feminei terminantur, habentque veluti propria orificia, quæ cum ordinariæ clausula sint, & quali complicata, debitis temporibus reuertuntur, & quasi dilatantur, vt ille sanguis exeat, quod in virginibus absque vlla lesione, & sine dilatactione claustrum virginis optimè fieri potest. At verò longè diuersa ratio est de ingressu seminis. Nam in primis in corpore feminæ, vt in sua integritate, & naturali compositione nascitur, non est aliqua via expedita, & aperta, per quam ingredi possit: quia partes feminei corporis in illa via ita sunt compactæ, vel continuæ, vt nihil possit per illas penetrare, nisi inter illas aperiat via, per quam semen ingredi possit. Accedit quod semen non potest, quæ extrinsecus iniicit, seu immittit in matrem, qui est locus conceptionis, sed necessaria est commissio membrorum in femineo vase, vt ipsa met naturalis membrorum forma, & compositio ostendit. At verò non potest illa commixtio, & penetratio fieri naturaliter, nisi virginale claustrum referretur, siue per diuisionem alicuius membranæ, quæ antecopulam erat continuæ, & vnam illam clauderat: siue per separationem, & dissolutionem partium corporis femineæ, quæ antecopulam non solum contigua, sed etiam veluti conglutinata, & inter se copulata: vt exponit Fernellus de Part. corp. descript. cap. 7. in fine. Quia sine huiusmodi veluti locali separatione, & distantia partium non pateret naturaliter via ad commixtionem

tionem membrorum, quæ in copula coniugali fit, & per quam vir & vxor fiunt vna caro.

Secundo augetur vis huius rationis, quia in partu proli conceptæ multo magis necessarium est claustrum virginale aperiri: nihil ergo obesse posset, quin in conceptione rumpetur. Probatur consequentia, quia si propter vitandum dolorem, vel conservandam virginitatem (vt ita dicam) materialiter in conceptione, seruaretur illa integritas, esset etiam seruanda in partu, quia nõ minus repugnabant illa incommoda perfectioni statui innocentie in vno actu, vel tempore, quam in alio, vel e contrario, si in partu esse poterat ruptio sine imperfectione contraria statui, etiam in conceptu. Imò si apertio claustrum necessaria futura erat, vt proles exiret, perfectio suauiori modo, magisque naturali pararetur via in ipsa conceptione, vt facilius possent membra in partu laxari, vt sine dolore fieret. Quod verò saltem in partu virginale claustrum apertio fuerit necessaria, probatur, quia exitus pueri ex virgine integra manente matre, siue grandi miraculo fieri non potest vtique aut per corporum penetrationem, aut per transitum corporis ab extremo ad extremum sine presentia in medio. At verò tale miraculum perpetuum in statu innocentie fingere, nec fundamentum habet, neque videtur verisimile.

Dicunt verò aliqui, potuisse per solā partum, & pororum materni corporis dilatationem infantem de vtero matris exire sine integritatis eius diminutione. Quod tradit Durandus in 2. dist. 20. q. 2. ad 1. & clarius in 4. dist. 44. quæst. 6. ad 1. vbi de virginitate Mariæ in partu eodem modo sentit. Ibi autem ex falso fundamento mouetur, quia putat duo corpora non posse simul se in eodem loco penetrare, quod falsum est. Et ideo sententiam illam quantum ad beatissimæ Virginis partum improbauius in 2. tom. 3. p. disp. 5. sect. 2. In presentibus vero alio vtitur fundamento: scilicet, quia diuisione claustrum non posset fieri sine dolore, dolor autem in statu innocentie esse non potest. Sed hoc parū urget: nam etiam post amissionem in conceptione corporalem virginitatē, quoad carnis integritatem nõ potest partus fieri sine dolore naturaliter: & nihilominus in statu innocentie sine dolore fieret, vt mox dicemus: ergo etiam a tertio claustrum sine dolore virtute diuina fieri poterat. Præterea si virginale claustrum per membranā continuum naturaliter claudatur, non posset intelligi exitus proli per solam dilatationē sine diuisione partui, vel penetratione corporū: quia pori nõ possent adeo dilatari, vt per eos possit corpus infantis exire sine penetratione partui, vel sui corporis inter se, vel cum partibus materni corporis. Si autem corporalis virginitas consistit in contiguitate, & copulatione partui, non minus est naturaliter necessaria separatio & distinctio illarum partui, quæ siue magno etiam dolore naturaliter non fit, nõ solum in primo partu, verū etiam neq; in ceteris. Ergo & repugnat dicere partum fuisse futurum per dilatationē partui, & sine apertione claustrum virginale. Et præterea eadem difficultas superest quomodo partus sine dolore futurus esset. Nullū ergo est inconueniens diuisionē, vel separationem illā in statu innocentie admittere tam in conceptione, quam in partu. Et ita tenuit D. Thomas in 2. dist. 20. vbi Bonauentura, Gabriel, & alij id sequuntur.

Quomodo autē id fieret sine dolore, iam explico. Tertium incommodum erat, quia partus naturalis sine dolore non fit. Ad hoc autem responderet Augustinus dicto capite 26. in Paradiso dolorem partus non fuisse futurum. Quia ad partum matris impulsus foemina viscerā relaxaret. Explicari autem potest in hunc modum, quia sola relaxatio maternorum viscerum, aut viarum corporis dila-

tatio non causat dolorem, nisi media aliqua a te ratione, quæ in partibus illis per nimiam compressionem quarundam, & aliarum separationem, vel extensionem fit: hanc autem alterationem posset Deus facile impedire, & consequenter etiam dolorem præcauere. Imò etiam posset suauiter partes foemine corporis per cōuenientes qualitates ita disponere, vt facili relaxarentur sine doloris sensu. Quod licet esset præter debitum naturæ humanæ absolute spectatæ, esset nihilominus illi statui quasi connaturale, ac debitum, sicut multa alia priuilegia, quæ in superioribus explicauimus. Et per hæc responsum est sufficienter rationibus dubitandi in principio positis, ac fundamentis contrariæ sententiæ. In eis verò peculiaris difficultas attingitur de virginitate, an esset in statu innocentie conservanda, vel amittenda, quam ex parte, & obiter, ac cursim attingimus: quia verò grauis est, & scitu digna, illam integrè ac ex professo in capite sequenti tractabimus.

CAPVT II.

Virum in statu innocentie virginitas perpetuo seruanda esset.

Ratio dubitandi est: quia videtur absurdum, quod durante innocentie statu virginitas in omnibus personis foret violanda, alioqui status naturæ lapsæ statum innocentie in castitatis perfectione superaret: quod esse videtur, & contra illius status excellentiam, & contra id, quod sancti ponderant, Adam non sine mysterio vxorem non cognouisse, donec e Paradiso eiectus est. In hoc igitur puncto D. Thomas in 2. dist. 20. q. 1. a. 2. ad 1. dicit in primo statu non fuisse amittendam simpliciter virginitatem per copulam coniugalem. Quia duplex integritas ad virginitatem necessaria est, carnis videlicet, & mentis. Ex quibus prior valde materialis, & accidentaria est, posterior autem est formalis, & præcipua. In statu autem innocentie solueretur quidem integritas carnis: non autem integritas mentis, & ideo absolute, & simpliciter virginitas non amitteretur. Et hanc doctrinam defendit ibi Capreolus conclusione nona, & ad argumenta contra illam.

Alia sententia huic extreme contraria, sumi potest ex Abulense secunda parte quæst. 85. art. 4. nimirum in statu innocentie virginitatem non fuisse dissoluendam quoad carnis integritatem, quoad mentis autem integritatē necessario fuisse violandam. Quia non potuit generatio tunc fieri sine voluntate coeundi, & sine opere emittendi, cōmiscendi, ac recipiendi virile semen: sed hoc directè pugnat cum integritate mentis ad virginitatē necessaria, vt statim amplius confirmabitur. Ergo in statu innocentie necessario fuisset amittenda virginitas quoad formale, licet non amitteretur quoad corporale. Et potest hæc opinio declarari saltem in ordine ad potentiam Dei absolutā. Nam foeminam concipere, vel etiam parere ex viro, voluntario, & morali modo sine amissione integritatis carnis per Dei potentiam, seu speciale donū, non repugnat, vt est per se clarum. At verò virginem voluntario, & morali, ac naturali modo coire cum viro retenta integritate formali eius quoad propositum mentis, inuoluit apertam repugnantiam. Quia integritas mentis consistit in absoluto proposito non coeundi, & perseverantia in illo, repugnat autem voluntariè coire, & habere firmū propositum non coeundi. Nec refert quod talis voluntas coeundi in statu innocentie esset licita, quia integritas mentis ad virginitatem necessaria non solum illicitum, sed etiam licitum p̄positum coeundi excludit.

Dico

Quid dicendum ad reliqua adducenda in q. 26.

1. Sententia ex D. Thom. quam tenet Capreol.

2. Sententia extreme contraria præcedenti ex Alensi. Probatur.

Declaratur deinde.

3.
Duplex
questionis
sensus

Circa prior
sensum asser-
tio negatur

Probat
explicando
tria requisi-
ta ad virgi-
nitatem fore
relaxanda in
statu inno-
centie.

4.
Id ostenditur
de primo
requisito.

5.
Eusebio &
Richard.

6
Non satis
facit.

Duo possunt in hoc puncto inquiri. Vnum est an in statu innocentie in eisdem personis simul esse possit virginitas vera cum matrimonio consummato. Aliud est an saltem ex diuersis personis reperirentur in illo statu, quædam filiorum procreationi vacantes: & aliæ statum virginitatis perpetuo seruantes. Prior sensus ad rem præsentem propriè pertinet. In quo sentio non fuisse futuram in illo statu virginitatem simul cum fecunditate in eadem persona. Ita sentiunt in 2. dist. 20. q. 2. & 3. Bonauentura: expressius Duran. quæst. 2. & ibi Egid. q. 1. ad fin. in dub. liter. qui aliquid singulare addit, de quo statim dicam. Consentit Richar. ibi art. 1. quæst. 4. Altif. 2. p. summ. lib. 2. tract. 10. cap. 2. q. 4. Et Perer. lib. 4. in Gen. disp. de Propagat. & c. q. 4. Et Probat explicando amplius doctrinam Diui Thomæ supra relatam de duplici integritate, corporis scilicet, & mentis, quæ in virginibus conseruari, aut amitti potest. Quam doctrinam exactius declarans idem Diuus Thomas 2. 2. q. 151. art. 1. in virginibus feminis tria distinguit, quæ sunt integritas signaculi virginalis, in experientia libidinis, id est, immunitas à voluntaria resolutione feminis cum delectatione venerea, & integritas mentis per propositum abstinentiæ à tali delectatione, & commixtione. Ex quibus ait Diuus Thom. primum esse per accidens ad moralem virginitatem: secundum verò esse per se, tamen materialiter se habere, quia passionibus sunt materia virtutum moralium: tertium autem per se, ac formaliter complere virginitatē. Dicimus ergo, quoad hæc omnia violandam fuisse virginitatem per copulam carnalem etiam in statu innocentie.

De primo id iam probatum est: nam ostendimus necessariò fuisse virginal signaculum reserandum, vt mulier posset ex viro cocipere. Et quauis de potentia absoluta Dei aliter fieri potuisset: non tamē sine magno miraculo penetrationis corporum. Quia sine illa, vel sine apertione signaculi virginalis nullo modo possent vir, & vxor fieri vna caro per membrorum commixtionem, & vnus intra alterum ingressum, & seminationem: ostendimus autem hunc modum humanæ generationis tanquam maximè naturalem in statu innocentie fuisse futurum. Ergo in illo statu per conjugalem copulam fuisset læsa virginitas quoad corporis integritatem, quæ accidentaria est.

Dicit verò Egidius, & probabile putat Richardus, licet signaculum virginal aperiretur, vel in conceptione diuideretur, & partu: nō tamen permanenter, sed solum quasi in fieri, quandiu copula, vel natiuitas durarent: illis verò transactis statim partem illam ad suam integritatem fuisse redituram: & ideo simpliciter non fuisse amittendā virginitatem quoad hanc partem. Quia post copulam tam integra mansisset femina, quam prius erat, idemque fuisset post partum. Quia partes illas aperiri ad officium naturæ, non esset imperfectio, dum modo statim clauderentur: sicut aperiri, & claudi os, vel pectus dilatari, & restringi. At verò ita feiungi, vel scindi partes illas, vt semper manerent disiunctæ, sicut nunc manent, quidam modus corruptionis fuisset illi statui minimè consentaneus.

In hoc verò in primis assero, etiam si totum illud concedatur, negari non posse, quin illa læsio corporalis esset virginitatis amissio quantum ad hanc partem. Nam si quis diceret in partu Christi, dum proles de vtero egrederetur virgineum claustrum fuisse diuisum, licet adiungeret, statim post partum integritatem claustrum plenissimè, ac perfectissimè fuisse restitutam, hæreticus esset: nam sanctissimæ Mariæ virginitatem negaret, & destrueret, saltem in ipso partu. Ergo signum est per

illam diuisionem etiam transitoriam, simpliciter amitti virginitatem. Et ratio est, quia virginitas est, sicut innocentia: nam sicut hæc negat omnem culpam aliquando commissam: ita virginitas negat omnem claustrum violationem. Ideoque licet illa diuisio semel facta, diuina virtute repararetur quoad partium discontinuationem, vel separationem: nihilominus virginitatis integritas reparari nō posset. Sicut Deus mundans peccatorem non facit innocentē. Adde præterea valde incertū esse, quod dicitur, integritatem virginitatis per apertionem claustrum in conceptione, vel partu amissam statim diuina virtute fuisse restitutam: id enim naturale non est (vt constat) nec apparet necessitas, aut fundamentum, cur dicamus ex ordinaria lege illius status illud miraculum, seu opus supernaturale fuisse repetendum, quoties noua conceptio, vel partus fuisset futurus. Posset ergo Deus id facere si voluisset: an verò ita factum esset ignoramus.

De secundo virginitatis requisito, nimirum in experientia libidinis, clarius est, non potuisse cum carnali copula consistere in statu innocentie. Probat, quia in illo statu necessaria in primis erat emissio feminis voluntaria, quæ dicitur in experientia directè opponitur. Deinde illa feminis emissio, commixtio, & receptio sine delectatione naturaliter nō fit. Dicitur fortasse de ratione virginitatis non esse omnis delectationis veneræ in experientia, sed illius, quæ nimia est, & quandam habet fœditatem, & deordinationem, eo quod non ratione imperetur, ac temperetur, sed calor alteratione nimium excutitur, ita vt rationem absorbeat, vel eius usum impediat. Hoc autem non ita esset in statu innocentie, sed esset moderata delectatio iuxta rationis mensuram, & membra corporis etiam pudenda non mouerentur primò per calor alterationem naturalem, & inuoluntariam: sed per rationem, ac voluntatem, teste Aug. d. l. 14. de Ciuit. c. 26. Atenim licet verum sit carnalem copulam in statu innocentie futuram fuisse sine turbido motu, & spontanea potestate, vt Augustinus ait, nihilominus nō fuisset sine resolutione feminis, nec sine delectatione, quæ & ex illa naturaliter oritur, & ad illius operis perfectionem data est à natura. Imò addunt aliqui, vt Bonauentura, & Richardus supra referunt, & indicat D. Thomas, maiorem delectationem sensibilem fuisse futuram in statu innocentie propter meliorem corporis dispositionem: quauis minus perturbaret rationem propter maiorem illius vigorem, & dominatum. Alij autem volunt ipsammet delectationem sensibilem fuisse minuendam, & moderandam per rationis imperium, q. magis Bonauentura probat. Vtque autem modo voluntaria resolutio feminis, & talis delectationis experientia esset virginitati contraria, quia virginitas nō solum excessum, vel inordinatum modum libidinis, aut resolutionis feminis: sed absolute substantiam (vt sic dicam) ipsius libidinosi actus excludit. Vt, v. g. fieri potuit, vt parentes Virginis, v. g. ex priuilegio receperint rationis vigorem ad virginem sine immoderata passione, vel mētis perturbatione procreandam: & nihilominus per illum actum virginitatē corporalem, & externam amitterent: idem ergo esset in statu innocentie.

Vnde à fortiori constat, quid de tertio membro, scilicet virginitate mentis dicendum sit. Nam sine dubio in illo statu violanda fuisset. Quoniam integra animi virginitas simul cū vsu matrimonij etiam in statu innocentie esse non potuisset simul. Probat, quia ille vsus voluntarius esset futurus, vt per se notum est: ergo supponeret propositum coeundi, à quo talis vsus voluntarius denominatur: at verò huiusmodi propositū formaliter violaret

SVARE 2
de Angelis,
re 6. d. 1. rum,
amnia.

D. N.

violaret virginitatis integritatem quoad animu. Ergo. Neque obstat si quis obijciat illud propositum semper fuisse futurum licitum, & honestum. Respondemus enim primo, esto ita sit nihilominus sicut copula honesta, & coniugalitatis repugnat virginitati quoad integritatem corporalem: ita propositum licitum copulae honestae, seu coniugalitatis repugnat virginitati quoad animi integritatem, cum hac maxime in hoc proposito consistat. Vt sentit D. Thom. in d. q. 152. a. 1. & 3. p. q. 29. a. 1. ad 1. Deinde addimus incertum esse, an in statu innocentie, si durasset, possent homines in peccatum luxurie incidere, sicut in alia peccata: unde etiam dubium est, an interdum amitterent virginitatem, vel animi per actus, vel desideria illicita copulae carnalis.

Supereft autem quartum membrum, seu alius questionis sensus, nimirum: an in statu innocentie integra virginitas seruari posset, abstinendo nimirum a copula etiam maritali, & ab ipso matrimonio. Loquimur autem de potestate morali (ut sic dicam) nam physice clarum est potuisse homines abstinere a matrimonio, eiusque usu. Nam hoc in libertate hominis positum fuisse de morali ergo potestate, duplex quasiuncula proponi potest. Vna est, an possent homines tunc licite continentiam perpetuam seruare. D. Thom. enim i. p. q. 98. a. 2. ad 3. partem negantem indicat, dum ait, quod continentia in statu innocentie non fuisse laudabile: nam quod laudabile non est, profecto honestum non est, nam omne honestum est laudabile. Idem peritius tradit Alti. l. 2. Summa; tract. 10. ca. 2. q. 4. dicit enim matrimonium in illo statu futurum fuisse in precepto, & non in remedio, ac proinde non fuisse futuram distinctionem statum matrimonij & ex libatu.

Sed non video unde constare possit, preceptum matrimonij omnes, & singulos homines in statu innocentie fuisse obligaturum, & extra casum necessitatis. Nam ex natura rei, seu in pura natura non ita obligaret: nec est, cur dicamus, naturalem legem fuisse in hac parte augendam in statu innocentie, vel aliquam positum determinationem illius precepti ei fuisse addendam. Nec etiam credibile est, Deum illis verbis, *Crescite, & multiplicamini*, aliquam peculiarem obligationem, praeter naturalem legem singulis hominibus addidisse: nam illa verba eandem vim pro quocunque habent statu tam lapsae naturae, quam integre, unde ex se non obligant singulos, nisi iuxta prescriptum legis naturalis. Igitur neque in statu innocentie si duraret, obligaret singulos, saltem post sufficientem generis humani propagationem: ergo abstinere coniugio non esset malum in illo statu: quia neque esset per se, & intrinsece malum, nec etiam esset specialiter prohibitum, ut ostensum est. Quid autem in hac quaestione dicendum sit, ex puncto sequenti concludetur.

Alteram ergo quasiuncula est, an in statu innocentie, melius esset, respectu vniuersiusque personarum matrimonium contrahere, quam virginitatem, seu continentiam seruare. In quo puncto factis clara est sententia D. Thomae: nam cum ait in statu innocentie non fuisse futuram laudabilem perpetuam continentiam, vel significat illam non fuisse licitam, ut supra argumentabamur, vel saltem non esse laudabilem comparatione utique matrimonij, ac subinde fuisse minus bonam, & ad consilium non pertinuisse. Idem a fortiori sentit Alti. Iodoren. & Durandus, a quo in hoc Capreolus non dissentit dicta distinctione vigesima ad argumenta Durandi. Et probatur ratione Durandi: quia actus generationis humanae per se bonus est, unde abstinere ab illo per se non est bonum, sed solum in quantum potest copula carna-

lis impedire maius bonum, propter quod etiam maius bonum censetur, ab actu generandi abstinere, quam illi incumbere. At vero in statu innocentie usus matrimonij nullum maius bonum impediret, quia nec impediret contemplationem, nec induceret faciales curas; vel cogitationes temporalium rerum: quae nunc ad onera matrimonij sustinenda; & ad filios alendos necessariae sunt. Ergo nulla ratio melioris boni, imo vix aliqua boni species posset illo statu in virginitate, seu continentia cogitari. Eandemque rationem indicat D. Thomas in dicta solut. ad 3. dicens: *Nunc laudari, id est, praeferi, continentiam non propter defectum fecunditatis, sed propter remotionem inordinatae libidinis. Tunc autem fuisse fecunditas absq. libidine.* Atque haec sententia communis est, satque verisimile videtur.

Possimus autem contrarium suadere, quia etiam in illo statu possumus aliquam rationem melioris boni cogitare, & inuenire in abstinentia a coitu. Quia licet fecunditas tunc esset sine libidine inordinata, & perturbata rationem: non tamen esset sine magna delectatione sensibili per rationem moderata, & ordinata, ut D. Thom. in eadem solutione ad tertium fatetur: ergo necessarium erat, ut tempore coitus ratio vigilaret ad cohibendum ardorem libidinis, & corpus, & animum in tali occasione recte gubernandum. Ergo quamvis deus potuisset hominem tunc simul de Deo cogitare sine inquietudine, vel perturbatione: nihilominus non potuisset tunc ita vacare tota mente, & animo contemplationis diuinae, sicut posset alio tempore, cum a tali actu vacaret. Ergo etiam in eo statu haberet locum intentio abstinendi perpetuo ab actu generandi, propter suum finem liberius, & attentius diuina contemplatione vacandi: ergo sub ea ratione haberet continentia gradum, & estimationem maioris boni. Vnde quod Paulus ait i. Cor. 7. *Mulier innupta, & virgo cogitat, quae Domini*

sunt, ut sit sancta, & corpore, & spiritu: quae autem nupta est, cogitat, quae sunt mundi, quomodo placeat viro. Hoc (inquam) etiam in statu innocentie locum haberet, licet aliter, & in minori gradu, quam nunc. Nam tunc etiam necessarium fuisset, aliquando circa educationem filiorum occupari, & similiter oportere peculiarem curam habere placendi marito, & peculiari amore illum prosequi, & consequenter affectum cordis aliquo modo diuidere. Ergo posset tunc eligi virginitas, ut homo ab illis etiam curis humanis, quae in illo statu esse possent, magis abstractus, totus posset Deo, & vitae spirituali magis consecrari: haec autem hideretur esse sufficiens ratio melioris boni. Denique in eo statu non fuisset secundae nuptiae, etiam si illarum occasio non deesset: ergo posset etiam esse continentia a primis nuptijs. Declaratur antecedens. Nam licet in illo statu non esset futura viduitas per mortem alterius coniugis, quia tunc mors non fuisset: nihilominus posset alter coniugum prius ad statum gloriae transferri, quam alius. Quid n. obfaret, aut cur dicemus nunquam fuisse coniuges separandos, sed certa Dei lege statuendum fuisset, ut vnus coniugum ante alium non transferretur? Illo ergo posito per illam translationem dissolueretur matrimonium non minus, quam si nunc per mortem dissolueretur, quia status gloriae cum vinculo, & obligatione matrimonij subsistere non potest. Hoc igitur posito verisimile non est coniugem in terra sine consorte relictum, ad secundas nuptias fuisse translatum: nam etiam in natura corrupta propter nimiam concupiscentiae indicium minus probantur, & quodammodo odiosa sunt, ergo verisimile est non fuisse futuras secundas nuptias in statu innocentie. Ergo pari fere ratione credibile est, potuisse aliquos & plures homines a primis absti-

12
Contraria
quoque respo-
nsio ex sen-
tentia au-
thoritatibus
habilis est.
Suadetur 1.

Confirmat
Paulo.

Suadetur 2.

nere, etiam propter maius spirituale bonum. Probatum consequentia, quia hic finis maioris fructus spiritualis inueniri, ac intendi poterat in eo statu, in abstinentia a secundis nuptiis, alioqui nulla esset ratio, cur appeteretur: idem autem fructus in perpetua continentia, seruata proportionem cogitari facile potest.

¹³ Ego quidem hanc posteriorem partem satis probabilem censeo, & in fauorem eius allegari possunt illi antiqui Patres, qui in vniuersum negarunt futuram fuisse in statu innocentie copulam carnalem: illi n. pro certo habuerunt virginitatis obseruantiam, illi felicissimo statui fuisse decentissimam: ergo licet excesserint excludendo ab illo statu immaculatum coniugij totum: in admittenda nihilominus virginitate, vt voluntaria, & eligibili non videntur excessisse. Neque fundamentum contrariæ sententiæ cogit, quia iam ostensum est, matrimonium non fuisse tunc in præcepto pro singulis hominibus: vnde sub ea ratione, velle aut nolle in differens erat, ad nolendum autem illud, seu eligendam perpetuam continentiam non deerat honestus finis sufficiens, quiq; fecunditati prolis præponderaret, vt explicatum est: ergo poterat à multis eligi virginitas. Et verisimile est, ita fuisse futurum, tum ex naturali hominum conditione, quib. veluti ingenitum est, ad varios viuendi modos, & officia inclinari: tum ex diuersitate donorum gratiæ: nam etiam hæc varietas statuum etiam tunc ad pulchritudinem Ecclesiæ militantis, & triumphantis pertineret. Deniq; fit hoc maxime verisimile supposita illa sententiâ, quod licet homo non peccaret, Verbum caro fieret. Nam tunc & Christus ipse virgo esset, & ex virgine nasceretur, qui (vt credi potest) plures ad virginitatem inuitarent, & posse adducerent. Est ergo hæc pars valde probabilis. Cui autem contraria placuerit, non erit difficile coniecturis nostris respondere: non enim cogentes rationes sunt, sed suaſoria.

¹⁴ Tandem possumus ex dictis inferre, vt & quando de facto sit virginitas in statu innocentie seruata. Omnes enim Patres tanquam certum supponunt, Adam & Eua ante peccatum fuisse virgines, & hanc ponere solent inter laudes virginitatis, quod primum locum in Paradiso habuit. Vnde intulerunt aliqui, durante innocentia perpetuo fuisse seruadam. Veruntamen distinguendum est inter animi, corporisque virginitatem, seu inter mentalem, & realem, internam, & externam. In Paradiso n. virginitas realis, & externa, seu corporalis seruata est, quia ibi non fuit corporum commixtio, nec seminis resolutio, neque aliquid eiusmodi. Et de hac virginitate sancti loquuntur. Colligiturq; ex narratione Genesis. Nam dum in Paradiso fuerunt homines, nulla fit mentio copulæ in tribus primis capitibus Genesis. Postquam vero in fine capitis tertij dicitur eiecisse Deum homines de Paradiso, statim capite quarto dicitur, Adam vero cognouit uxorem suam, &c. At vero non seruauerunt homines intra Paradisum virginitatem internam, seu mentalem secundum animi propositum. Nam intra Paradisum contraxerunt matrimonium, cum animo, & proposito consummâdi illud: vt satis significant illa verba Adami, *Erunt duo in carne vna*. Vnde cum nihil tunc de statu peccati cogitarent, non solum intra Paradisum habuerunt propositum generandi filios, sed etiam proposuerunt generationis actum intra Paradisum exercere. Vnde nunquam cogitarunt virginitatis obseruantiam fuisse illi loco, vel statui necessariam, vel sibi conuenientem. An vero aliquando ab aliquibus seruanda esset, nec nouerunt, nec fortasse vnquam cogitarunt. Quod ergo intra Paradisum non coierint, non fuit necessitatis, sed per occasionem accidit, quia habitatio Paradisi moræ breuissimæ

fuit: nam paulo post quam Eua formata est peccauit, & virum induxit, ac statim fuerunt ex Paradiso eieciti: vt notauit Aug. l. 9. Gen. ad lit. c. 4. Qui etiam addit, quamuis primi homines in Paradiso habuerint potestatem, benedictionem, & fortasse etiam generandi præceptum: non tamen habuisse à Deo temporis determinationem pro quo essent copulandi, verisimile fuisse illam expectasse, Deum autem futurorum præscium illa distulisse.

CAPVT III.

Nonnulla dubia circa filiorum procreationem in statu innocentia breuiter expenduntur.

Primum dubium est, an omnes viri, & femine essent fecunda; ita vt semper quoties conuenerent, toties filios procrearent. Ratio dubitandi esse potest: quia sterilitas est aliquibus indiuiduis naturalis ex peculiari illorum complexione, sed in statu innocentie essent variæ complexiones indiuiduales: ergo etiam tunc aliqui futuri essent steriles qui & matrimonium contrahere, & consummare possent, quamuis fructum non haberent. Et confirmatur, quia non omnes homines essent æquales in corporis statura, aut viribus: ergo etiam in virtute generandi, & fecunditate possent esse dispares.

Nihilominus dicendum est in statu innocentie non solum omnes viros, & feminas futuros fuisse fecundos: sed etiam per omnes, & singulos actus generandi fuisse filios habituros. Hanc sententiâ insinuat D. Thom. 1. p. q. 99. art. 2. ad 3. dicens, fuisse conueniens, vt in eo statu omnes generarent: non tamen expresse declarat per omnes actus concepturos fuisse generationis fructum. At vero in 2. 2. q. 164. a. 2. ad 3. sterilitatem aliquarum faminarum nunc esse peccati poenam asseuerat: leniter ergo in statu innocentie non fuisse futuram. Expresius, & latius hoc tradiderunt in 2. d. 20. D. Bonau. q. 5. Durand. q. 1. n. 7. Egid. q. 1. a. 3. Rich. 1. q. 2. Ratio communis est, quia homines in illo statu non coierint, nisi ex recta intentione habendi prolem: ergo quoties copularentur, prolis fructum obtinerent. Antecedens probatur, quia copula carnalis etiam inter coniuges non caret culpa saltem veniali, nisi recta intentione fiat. Duplex autem est intentio, quæ illam honestat, scilicet, si fiat in remedium concupiscentiæ, vel propter generandam prolem, vt tradunt Theologi de matrimonio disputantes: nam licet alios fines honestos addat: tamen vel ad hos reducuntur: vel in presenti necessarium non est illos distinguere, vt patet. At vero ex illis duobus finibus remedium concupiscentiæ non habet locum in statu innocentie: in quo non esset concupiscentiæ fomes: ergo solum propter generandam prolem tunc esset sanctus & immaculatus conjugalioris torus. Et sic dixit Aug. l. 9. Gen. ad lit. c. 7. potuisset sanis esse officium, quod nunc ægrotis est remedium.

Iam vero prior illatio, scilicet, quod talis copula non posset debito fructu priuari varijs modis à prædictis auctoribus probatur. Durandus hac ratione vtitur. Quia, *vbi agens non caret debita intentione, nec actus debet carere debito fine*. Quæ propositio valde generalis est, & solum videtur necessaria, de fine rectorio, id est, de præmio quod illi correspondet: nam si n. etiam nunc actus nostri bona intentione facti, non carebunt debito fine ultimo, licet spectarent sine proximo, seu effectu intento, qui est verus finis naturalis, aut physicus finis talis actionis. Bonau. intentio agentis non dat physicam efficientiam actui, vt infallibiliter proximum effectum obtineat. Addit igitur Bonau. in illo statu non solum voluntatem, & intentionem fuisse rectam, sed etiam virtutem

SVARE
de Angelis,
in 6. d. 8. rum,
amnia.

D. V.

Non tamen
quoad for-
male.

virtutem generatiuam fuisse ex utraque parte perfectam. Nam in viro erat potens, & sufficiens, nec habebat impedimentum, & similiter in muliere pro suo loco, & tempore. Sed hoc etiam difficultate non caret: tum quia non est necessarium, vt in omnibus indiuiduis virtus generandi perfecta fuerit. Quia multi viri, & femine ex naturali sua complexione sunt steriles, quæ imperfectio non videtur repugnasse illi statui, quia respectu talis indiuidui negatiua tantum est, & non habet indecentiam. Tum etiam, quia licet aliæ personæ sint fecundæ, in tali loco, & tempore, & sub tali influentia possunt habere impedimentum ad generandum cum effectu: quod impedimentum posset latere vtrumque coniugem, & ita posset bona intentione conuenire ad generandam prolem, & nihilominus effectum non consequi.

Quapropter necessario recurrendum videtur ad peculiarem prouidentiam Dei conuenientem illi statui ex peculiari eius privilegio, atque optimo ordine in eo constituto, vt quando in animo perfectus ordo seruaretur, in corpore non deficeret. Ad hunc enim ordinem seruandum vt Bonaventura supra in solutionibus argumentorum dicit, datum fuisse homini, vt potestatem suam ac sufficientiam haberet, & qualitatem alimenti, quod ita temperate vteretur, vt & ad corporis alimentum sufficeret, & superfluum eius posset optime ad generationem disponi, & ideo semen viri ex se efficax semper fuisset. Aliunde vero simul cognouisset tempus, & horam, quando sine impedimento generare posset, tum ex parte femine agnoscedo quando esset in dispositione apta ad concipiendum, vel effectus, & coniuncturas, quas ipsa femina in se posset præsentire, vel ex peculiari institutione, seu institutione Dei: tum etiam ex parte causarum vniuersalium, & influentiarum cæli, quas optime nosset, & consideraret, quia non inordinata concupiscentia, sed solum ex dictamine rationis ad generandum moueretur. Et sic peculiari ratione verum est illud principium Durandi in illo statu: nihil enim tunc homo per actiones suas ordinat, & honeste intenderet, quod frustra tentaret, vel ageret. Sic etiam dixit Egidius supra, quod imperus diuini, & institutus naturales, & dictamen rationis, quantum ad ea, quæ erant sibi agenda, multum viguissent in primis parentibus vt nunquam sine effectu prolis generarent.

Ad rationem ergo dubitandi respondendum est, quod sicut sterilitas terræ ex naturalibus causis provenit, & nihilominus nunc est poena peccati, vt ex Gen. 3. colligitur, ita etiam sterilitas in homine lapsa poena est peccati. Duplex enim sterilitas distingui potest: vna permanens, & quasi in habitu, seu à natiuitate: alia transiens, & quasi à casu in aliquo actu generandi. Prior non haberet locum in statu innocentie, quia licet interdum ex causis naturalibus sequatur, nihilominus in statu innocentie ita essent omnia ordinata, vt in nullo indiuiduo inueniretur. Quia reuera non prouenit nisi vel ex defectu aliquo in ipsa conceptione à parentibus contracto, vel postea per inordinatum vsum alimentorum, vel externam actionem, aut influentiam elementorum, & cælorum acquisito: quæ certe causæ in statu innocentie cessarent: quia & proles semper à principio generaretur perfecta, & natura in suo vigore & robore semper conseruaretur. Nam sicut virtus nutritiua semper restauraret perfecte vires indiuidui, ita etiam virtus generatiua semper esset ad speciem conseruationem, & communicationem perfecta: & in eadem perfectione in quolibet indiuiduo conseruaretur: ideoque in nullo indiuiduo sterilitas potentialis, seu habitualis inueniretur. Actualis vero sterilitas etiam euitaretur per media supra declarata: de opere sex dictum.

rata, quæ sub dono iustitiæ originalis continentur, & ideo nullus sterilitatis modus in illo statu inueniretur. De confirmatione autem ibidem posita aliquid in sequenti dubio dicemus.

Secundum dubium est, quomodo posset femina in statu innocentie generari. Et ratio dubitandi est, quia in generatione præcipua vis actiua est in viro: ergo quantum est ex se semper generat virum: ergo in se ipsa ex Adamo, & Eva semper viri nascerentur, & nunquam femina, si in innocentia permansissent. Primum antecedens, vt notum in Philosophia supponitur. Prima vero consequentia probatur, quia omne agens intendit assimilare sibi perfecte effectum suum, seu prolem: ergo vir, quantum in se est, intendit, & conatur generare virum: ideoque illum generat, nisi impediatur. Et hoc confirmat Aristoteles libro secundo de Generat. animal. cap. 3. *feminam marem lesam*, id est, defectuosum appellans, & quasi ex accidenti, & præter intentionem generatum. Quod latius ipsemet explicat libro quarto, capite secundum, & tertio. Secunda vero consequentia probatur, tum ex dictis, quia ad perfectionem agentis pertinet id, quod intendit consequi: in statu autem innocentie omnia essent perfecta, vt diximus. Tum etiam, quia in eo statu nullum esset vitium, aut impedimentum, quod virorum generationi obfisteret posset. Vnde ergo, aut quomodo femine producerentur?

In hoc puncto fuit antiqua hæresis Almerici dicentis in statu innocentie non fuisse futuram sexuum differentiam. Ita refert Præteol. verb. Almericus, & Castro verbo Adam, hæres. 5. & Turrecr. libr. 4. Summa, cap. 35. Vnde etiam sentisse videtur Euam ante peccatum, vel non fuisse creatam, vel non fuisse distincti sexus ab Adamo. Vtrumque autem stultissimum est, & hæreticum contra expressa verba Scripturæ, quæ narrat, Adæ & Euam fuisse creatos ante peccatum, & Adam fuisse virum, & Euam feminam, & ab hac inceptisse peccatum in humano genere, & de illa dixisse Deum, *Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi*: vtiq; in natura, non in sexu. Alias in adiutorium viri esse non posset, quia illud adiutorium, vt sæpe Augustinus notat, propter propagationem humani generis præcipue desiderabatur. Nam ad omnem aliam actionem, vel societatem, alterius viri adiutorium, & maius, & commodius fuisset, vt D. Thomas aduertit i. p. q. 92. a. 1. & optime exponit Augustinus libro nono Gen. ad lit. cap. 3. 5. & 7. Denique hoc satis declarauit Christus Dominus Matth. 19. dicens, *Qui fecit hominem ab initio, masculinum, & feminam fecit eos*, &c. Et Marc. cap. 10. addit, *ab initio creaturæ* id factum esse, vt inter eos inseparabile vinculum matrimonij intercederet. Denique ex hoc principio in præcedenti capite ostendimus, in statu innocentie, si duraret, homines per naturalem modum generationis ex coniunctione maris, & femine fuisse generandos.

Hinc ergo euidenter concluditur, in eodem statu, & ex eadem hypothese certum, & euidentem esse, non solum in duobus primis hominibus, sed etiam in eorum filijs sexuum diuersitatem, futuram & multiplicandam fuisse. Ita docent, & pro comperto habent omnes Theologi in i. dist. 20. quos paulo post referemus. Nunc probatur, quia homines erant naturali modo procreandi in illo statu: vtiq; ex viro, & femina: at vero non omnes immediate generarentur ab Adamo, vt per se notum ratione. tum quia multo diuturniori tempore duraret propagatio hominum, & multiplicatio humani generis, quam status personæ Adam in vita animali: nam si non peccaret, intra breue tempus transferretur ad gloriam, sicut & ceteri homines. Ergo multa

Quid de ista sententia in eo dem n. 2.

Secundum dubium cum ratione dubitandi.

Hæresis negantium in statu innocentie distinctionem sexuum. Expugnatur ex Testam. veteri.

Item ex ratione.

Concluditur ex dictis futuram diuersitatem sexuum in posterio Adam esse non potuisse.

multo minus sufficiens fuisset sola Eva ad totius humani generis multiplicationem: ergo necessaria fuisset feminarum multiplicatio, ut hominum generationes usque ad tempus à Deo præfinitum ad complementum numeri prædestinatorum durare potuissent.

9 Vnde ulterius colligi potest feminæ productio- nem non esse per accidens, aut quasi monstruosam in humana natura, sicut posset aliquis ex citatis Aristotelis testimoniis colligere. Probatur, quia id quod ad conservationem speciei humanæ, & debitam multiplicationem individuorum eius ex natura rei, simpliciter necessarium, non est per accidens, nec casu in humana natura: sed est maxime per se, & ex intentione eius: sed productio feminarum est maxime necessaria ad prædictum finem, ut ostensum est, & docuit Aristotel. dict. l. 4. ergo non est per accidens, sed per se in humana natura. Consequentia cum minori evidenter sunt. Maior probatur, quia dato opposito, nimirum, quod est necessarium ad multiplicationem generis humani, casu, & per accidens in illo inveniri: sequeretur consequenter conservationem humanæ speciei, & multiplicationem individuorum esse casu, & per accidens in humana natura, quod absurdissimum est. Vnde è contrario si finis est per se primo intentus, etiam media per se secundo, ut sic dicam, eliguntur, seu intenduntur: sicut è conuerso, qui per se primo dat formam, per se etiam, licet secundo dat consequentia ad formam. Et hoc videmus seruasse Deum in prima hominum creatione. Prius enim virum creauit tanquam primario illum volens: deinde vero feminam produxit quasi per se secundo illam intendens, ut aliquomodo ad complementum humanæ naturæ necessariam. Quia (ut ipse Deus dixit) non erat bonum homin. in esse solum, utique: quia non erat ad humanam naturam conseruandam, & multiplicandam secundum exigentiam naturæ suæ sufficiens.

10 His autem addo verissimum esse in statu innocentie propter illius perfectionem feminæ generationem non solum fuisse futuram ex intentione ipsius naturæ specificæ, seu authoris naturæ, sed etiam ex intentione directæ personarum ad generationem conuenientium. Ita docet, & sapienter explicat Bonau. in 2. d. 26. q. 6. ubi ait, *Quod in ista natura instituta, generatio viri, vel femina subesse voluntati rationali.* Quia tunc facultas ipsa generandi, & usus eius, & motus membrorum illi deferuentium essent imperio rationis, & voluntatis subiecti, & ideo etiam ex intentione generantiū, & præsertim viri, ad maris, vel feminæ productionem ordinarentur: hoc enim ad magnam illius status perfectionem spectat. Vnde consequenter dicendum est, quod quoties homo intenderet producere virum, vel feminam, id fuisse consecuturum, quod intenderet, quia semper intentio illa fuisset iusta, & rationi consentanea: ideoque in illo statu suo effectu non frustraretur. Modus autem efficaciter consequendi illius intentionis effectum talis esse potuisset. Quia Adam, & cæteri homines in eo statu antequam officium generandi assumerent, optimè nosset causas omnes: vnde prouenire solet, ut mas vel femina generetur, & ita posset illa obseruare, & præparare, seu applicare iuxta intentionem generandi, quam haberent.

11 Declaratur breuiter, quia proximæ causæ generandi marem, in primis ex parte viri, & feminis eius considerari debent. Ut enim naturales Philosophi, & Medici docent, caliditas virilis seminis masculis generandis potissima causa est: vnde quo semen fuerit calidius intra debitam proportionem, prout opus est ad debitam virtutem genitalis spiritus: eo causa illa efficacior erit: augebiturque quo fuerit semen copiosius. Ac denique di-

spositio etiam melior, & aptior constitutio organi fabricantis, & transfundentis virile semen in matricem feminæ, multum etiam ad prædictum effectum confert. Ex parte vero feminæ iurare potest, cum dispositio sanguinis menstrui ex quo fetus formatur: tum locus matricis: nam latus eius dextrum (ut dicunt medici) propter calorem hepatis ad formationem mascululorum aptius est: tum etiam cum iuxta sententiam Galeni, mater etiam concurrat actiue ad generationem proli, quo semen eius fuerit calidius, eo ad maris generationem magis iuuabit. Præterea possunt iuuare extrinsecæ causæ, primo quidem, & præcipue influentia calorum, & constellationes ad hanc vel illam corporis formam efficiendam aptiores. Deinde medium ipsum, & venti considerari solent: nam Aquilo dicitur esse ad marium procreationem aptior: Ausus vero ad feminarum generationem magis iustus, teste Arist. l. 4. de Gener. animal. c. 2. ubi alias causas recenset ex diuersitate elementorum, vel ætatum, vel temporum. Et similia repetit l. 6. de hist. anim. c. 19. Denique etiam imaginatio vehementer generantis ad hoc conferre potest, ut ex Gen. 30. notat Bonau. supra, & Perer. l. 4. in Gen. disp. de hac re q. 3. Has ergo causas omnes perfectas habent homines in statu innocentie. Ideoque cum vellent marem, vel feminam generare, non esset eis difficile, illas ita obseruare, ut infallibiliter, quod intenderent, assequerentur. Tum ante coitum illis alimentis frequentius, & diutius vteretur, quæ ad talis sexus generationem essent aptiora, tum in ipso coitu obseruando circumspectas omnes, & causas effectui intento magis accommodatas: tum denique post coitum posset etiam femina uti alimentis, & locis, ac rebus alijs eadem fini magis inseruientibus. Quod si præter hæc omnia specialis etiam instinctus, vel iuuamen diuinæ providentiæ necessarium fuisset, in illo certè statu non deesset.

Ad rationē ergo dubitandi in principio dubij positam responderetur negando primā consequentiam. Quia in viro non solum est principalis vis generandi mares, sed etiam feminas. Nam absolute præcipua vis generandi actiua in viris est, & de se est veluti generalis, seu indifferens, determinatur a. in executione ex alijs concausis, seu circumstantiis. Sicut è contrario etiam in femina est potestas indifferens ad prolem in viroque sexu procreandam: vel materialiter, vel etiam actiue: determinatur autem ex coniunctione cum alijs causis. Verisimile autem est, determinationem physicam ad sexum virilem magis, & frequentius à viro: ad sexum autem femineum à matre desumi. Cum autem dicitur, marem quantum in se est intendere marem producere, quia intendit sibi assimilare effectum quantum potest: respondendum est, si sit sermo de intentione quasi naturali illam per se tendere ad similitudinem in natura, non in sexu, quia in viroque parente est vis de se communis ad virumque sexum generandum, & ideo debet determinari ad hunc, vel illum ex adiunctis causis: si vero sit sermo de intentione elicitā, & rationali, sic constat falsum esse assumptum. Nam & feminæ maxime cupiunt masculos parere: & viri feminas generare. Nec Aristoteles locis in argumentatione citatis. Ad Arist. aliquid docet doctrinæ tradite contrarium, sed dicitur, potius illam confirmat, præsertim l. 4. de Gener. animal. ca. 3. Cum autem feminam vocat animalia, sum, non intelligit mancum, vel monstruosum, sed in suo ordine minus perfectum.

Tertium vero dubium hinc nascitur, an filij sexus in numero æquali, aut inæquali, vel in qua per se sit proportione. Quod dubium de re adeo incertum, & contingente esse videtur, ut vix possit in illo definitum

SVARE 2
de Angelis,
in 6. d. 1. rum,
anima.

D. V. 3

definitum iudicium ab homine proferri. Potestque coniectura ex alijs animantibus fieri. Quis enim definire audeat, an in specie leonum, equorum, vel similibus animalium, quæ in utroque sexu multiplicentur, futuri essent plures masculini, quam feminini sexus: vel è contrario, vel æquales? Certe de his, quæ nunc procreantur, incertissimum id est: multo ergo magis de his, quæ futura essent in statu innocentia. Hoc autem argumentum æquè in hominibus fieri potest.

Nihilominus Theologi communiter docent mares, & feminas futuros fuisse in specie humana in multitudine æquali, si status innocentia perseverasset. Ita docet D. Thomas 1. p. q. 99. art. 2. ad 3. & quodlib. 3. art. 25. & in 2. dist. 20. q. 2. art. 1. ad 1. ubi latius Bonavent. in d. quæst. 6. sequitur Richard. ibid. art. 2. q. 1. Aureol. ar. 2. Egid. quæst. 2. ar. 1. Fundamentum huius assertionis multa complectitur principia. Vnum est quod in illo statu non fuisset in usu polygamia simul viventium vxorū. Ita supponunt docti Theologi, & tradit etiam Divus Thom. quodlib. 5. ar. 8. estque per se valde credibile: quamvis omni dubitatione non careat. Quia pluralitas vxorum simul viventium non est intrinsecè mala, quin possit esse licita, vt in principio humani generis, vel vsque ad Euangelium fortasse fuit: cur ergo non fuisset licita etiam in statu innocentia? Vel si licita fuisset, cur non fuisset in usu saltem apud multos cum ex libertate sola penderet.

Dices huiusmodi polygamiam nunquam fuisse per se licitam: sed ex dispensatione diuina, iuxta cap. gaudemus, de diuor. Hanc autem dispensationem non fuisse in statu innocentia necessariam, aut convenientem: quia summa rectitudine, & integritate naturalis lex seruanda fuisset. Sed contra: nam in primis illa ratio multiplicationis humani generis, etiam in illo statu locum haberet, præsertim in principio generis humani. Et deinde ratio ob quam pluralitas vxorū iure nature prohibita est, in statu innocentia vniuersaliter cessaret: ergo & prohibitio: iuxta vulgatum principium, quod cessante fine legis in vniuersali, cessat etiam obligatio legis. Antecedens declaratur, quia bigamia simul viventium vxorum non est contra primum finem matrimonij, qui est filiorum generatio, imò potius ad illum iuuat, & ideo ex hoc capite mala non est, nec prohibita. Nunc autem censetur contraria secundario fini matrimonij, qui est tranquilla cohabitatio, & pax, ac conueniens familie gubernatio, & ideo est prohibita. Hæc autem ratio habet locum in natura corrupta, vbi propter immoderatam concupiscentiam facile inuidia, & rixæ, & appetitus excellentia oriuntur. At in statu innocentia, in quo huiusmodi passionis non essent, illa etiam ratio cessaret: ergo, & omnis malitia.

Nihilominus principium illud solidum censeo: Primo, quia quicquid sit de absoluta prohibitione, vel naturali malitia secundarum nuptiarum, in illo statu sine dubio non essent necessariae propter humani generis multiplicationem. Nam si omnes viri singulas vxores acciperent, breui tempore posset sufficiens simul homines multiplicari. Quia omnes essent fecundi, & quoties conuenerent, fructum filiorum acciperent, vt supra diximus, nullusque meretur, nec ante adultam ætatē, vt credibile est, ex hac vita transferretur. Et pueri infra breue tempus ætatis, vim haberent generandi propter nature vigorem, & fortasse per plures annorum centurias in hac vita cōseruarentur ante translationem, quo toto tempore possent filios per singulos annos, & fortasse amplius multiplicare: ergo propter multiplicationem hominum non erat tunc multitudo vxorum necessaria. At

Suarez de opere sex dierum.

nec erat per se conueniens, sed ad perfectionem temperantiæ, castitatis, & ad omnia alia virtutis opera, & præsertim vitæ contemplatiuæ multo erat aptior vnitas vxoris: ergo hæc sine dubio in illo statu seruaretur.

Addo insuper probabilius videri hanc polygamiam vitiosam, & prohibitam fuisse in illo statu. Primo, quia hoc præceptum prohibens secundas nuptias naturale est, lex autē naturalis de se tunc integrè obligaret. Et quamuis ob perfectionem iustitiæ originalis cessarent fortasse impedimenta, in quibus lex illa fundata est, illud est extrinsecum, & accidentarium, & ideo obligatio talis legis non cessaret. Eo vel maxime quod illa lex per se primò fundatur in naturali iustitia, & æqualitate inter virum, & vxorem: nam per matrimonium, sicut dominium corporis vxoris transit in potestatem viri, ita & corporis viri dominium in potestatem vxoris transfertur: & ideo naturaliter non potest vir se alteri vxori tradere: hoc ergo vnusquisque vir in statu innocentia seruaret. Et fortasse hoc voluit DEVS in ipsamet creatione, quasi exemplo monstrare: facile enim potuisset plures feminas Adamo in adiutorium dare, dedit autem vnā tantum, quali docens, quid seruari etiam illo statu oporteret. Quod satis intellexit, ac significauit Adam cum dixit, *Propter hanc relinquet homo patrem & matrem, & adheret vxori suæ. Vbi de vna loquitur*, quia vnica futura erat. Et ita etiam expediebat ad maioris amoris vinculum, & alia, quæ in secundario fine matrimonij considerantur, quæ aliqua etiam ex parte in illo statu locum haberent, etiam si non cum tanta imperfectione, vel necessitate, quanta in natura corrupta inuenitur. Hoc ergo fundamentum satis solidum est.

Additur verò vterius aliud principium, etiam bigamiam successiuam, vt sic dicam, non fuisse futuram in illo statu, quia mors coniugis non intercederet. Quæ ratio optimè quidem probat non fuisse futuras in illo statu secundas nuptias propter mortem alterius coniugis: non tamen videtur simpliciter probare, quia posset matrimonium per translationem alterius coniugis desolui (vt supra tetigi). Nam illa translatio mortis æquiparetur quoad hunc effectum: nam esset translatio ad statum gloriæ, in quo, vt Christus dixit Matth. 22. *Nec nubent, nec nubentur*: eademque ratione nec sub prioris matrimonij vinculo perseverabunt. Ergo nec tunc perseverarent: & consequenter posset coniux in statu vitæ relictus ad secundas nuptias transire.

Nec potest cum fundamento dici coniuges simul fuisse transferendos ad statum gloriæ: quia nec reuelatum est, nec verisimili ratione, aut coniectura suaderi potest. Quia in primis hoc pendet ex diuina prædestinatione, quæ ad certum gloriæ gradum in vnoquoque facta est, & donec merita proportionata compleantur, nemo ex statu vitæ vocatur siue nunc per mortem, siue tunc per translationem. Contingere autem posset vt merita vtriusque coniugis non simul complerentur, quia vel possent esse prædestinati ad inæqualem gloriam, vel licet essent ad æqualem præordinati, posset vnus feruentius mereri, & mensuram suam breuiori tempore implere. Vel certè si translationis tempus pro definito ætatis tempore esset præscriptus, etiam hoc modo posset in vno coniuge prius quam in alio impleri. Quia non esset necessarium omnes coniugatos esse eisdem ætatis cum inter se matrimonium contraherent, aut omnes in eadem ætate statum illum assumere, quia & complexiones, & vires corporum essent diuersæ, & res esset libera, ac proinde contingens.

Verū-

Verū-

20 Veruntamen licet hæc coniectura probabiliter suadeant potuisse tunc coniugium per translationem dissolui: nihilominus longè probabilius est non fuisse futuras secundas nuptias in illo statu. Primo quidem, quia licet sint licite, minus tamen decentes iudicantur etiam in hoc statu lapsæ naturæ: multo ergo minus in illo statu decerent: ideoque admissa translatione vnus coniugis ante alium verisimilius est alium acturum fuisse vitam coelibem vsque ad suam translationem, quod vitæ genus non esset contra perfectionem illius status, vt supra ostendi. Deinde non est certum homines fuisse tunc transferendos immediatè ad consummatum gloriæ statum: potuissent enim transferri ad statum medium, vt August. lib. 9. Gen. ad litt. disputat, & nos infra videbimus: illo autem posito fortasse non dissoluerentur matrimonia per primam illam translationem, & consequenter nec ad secundas nuptias transitus fieret. Denique non est improbabile, tunc non fuisse vnum coniugum absque alio transferendum, ne in illo statu quidam modus viduitatis inueniretur. Posset autem Deus facili ita media prædestinationis in omnibus prædefinire, vt omnes coniuges simul merita proportionata suæ electionis eodem termino consummarent. Et ita siue vno, siue alio modo procedatur, firmum etiam manet hoc secundum fundamentum, quod nullo modo etiam successiuo secundæ nuptiæ in illo statu inuentæ fuissent.

21 Tertium principium est, quod in statu innocentie omnes tam viri, quam femine matrimonium contraherent, & filios procrearent. De quo supra dictum est. Ex his ergo principiis sic concluditur in statu innocentie omnes homines esse debent viros, vel uxores, & nec vnus vir habiturus esset plures uxores, nec vna mulier plures viros, vel simul, vel successiuè. Ergo necessarium erat tot esse viros, quot feminas. Et confirmatur primo, quia verisimile est, si homo non peccasset, illum statum fuisse conseruandum in illo pondere, & mensura, in quibus fuit institutus, quia hoc maioris perfectionis est. Ergo sicut in principio institutum fuit genus humanum in numero æquali quoad personas vtriusque sexus, ita perpetuò conseruaretur, vt finis principio responderet.

Confirm. 1.

Confirm. 2. Tandem confirmatur, quia hoc pertinet ad quandam iustam, & æqualem distributionem: quia si in altero sexu pauciores producerentur persone alteri quodammodo iniustitia fieret.

22 At enim hæc rationes posteriores leuiore congruentia sunt: in principali fundamento tertium principium, licet à dictis authoribus ferè vt certum supponatur, mihi videtur incertum, vt supra dixi. Et ita ex hoc capite resolutio hæc dubia relinquatur. Et præterea videtur in illa ratione, & illatione supponi, si homo non peccasset, homines non fuisse nisi ex legitimo matrimonio generandos. Quia si darentur vagi concubitus, vnus vir posset fieri vna caro cum multis feminis, & consequenter posset etiam esse plures feminae, quam viri. Idemque sequitur, si è conuerso vna femina pluribus viris coniungeretur. Dices, esto ita sit, semper esse valde probabile fundamentum illud ex innocentia illius status sumptum, nam illi repugnat omnis fornicatio, & adulterium: ergo non inuenirentur in illo statu: ergo non esset filiorum procreatio, nisi ex legitimo matrimonio.

23 Sed obijci potest, quia homines in illo statu nec impeccabiles essent, nec in gratia confirmati, vt idem Diuus Thomas docet, & infra trademus: ergo posset fornicationem committere, sicut alia peccata, vel post alia peccata: ergo posset etiam illo tempore homines nasci ex vago, seu iniquo concubitu. Nec oppositum suffragenter probari

videtur ratione superius facta, quia licet reliqui homines tunc peccarent, respectu naturæ humanæ status innocentie perseueraret: & ita illo statu durante, posset homines ex iniquo concubitu geniti prodire, postquam parentes eorum innocentiam amitterent. Responderi potest, nihilominus intra statum innocentie æqualem numerum virorum, & feminarum fuisse mansurum: quia non posset persona vnus sexus fornicando cadere, quin haberet socium criminis alterius sexus: ideoque eadem æqualitas in innocentibus permaneret. Sed hoc non satisfacit, quia si semel ponamus potuisse homines fornicando innocentiam amittere, consequenter sequitur potuisse plures ex vno sexu cadere, quam ex alio: quia poterat vna femina cum multis viris fornicari: & è conuerso vnus vir cum multis feminis: quo posito non manerent æquales numeri virorum, & feminarum in statu innocentie permanentium. Præterquam quod etiam aliis modis præternaturalibus posset viri cadere, & non feminae: & è conuerso, sicut nunc fit. Quia posita in illo statu potest peccandi, non est maior ratio de vno genere peccati, quam de alio, semel autem admissa inæqualitate progressu temporis, & per varias generationes posset inæqualitas augeri, & variari.

Et augetur difficultas, quia tunc geniti expectatoribus innocentes nascerentur, & tamen non necessariò nascerentur in vtroque sexu cum æqualitate, quia homines iam lapsi non habent illam rectitudinem, & efficaciam in intentione, & modo generandi, quæ ratione originalis iustitiæ in ceteris inueniretur. Propter hæc difficilis mihi est illa communis assertio, quod Adamo non peccante, æqualis futurus esset virorum, & feminarum numerus. Vnde existero rem futuram fuisse merè contingentem: ac subinde nobis esse omnino incertam. Vel certè ad summum procedere posset supponendo non solum Adam, sed etiam ceteros homines innocentiam seruaturus fuisse: sic enim minor esset incertitudo, semper tamen relinqueretur aliqua ex alio capite, quod fortasse aliqui viri vel feminae virginitatem seruarent.

C A P V T I V.

Quanta, & qualis hominum multiplicatio in statu innocentie fieret.

In hoc quaesito multa includuntur, vnum est an fuissent iidem, qui in hoc statu producti sunt, & vsque ad diem iudicii generabuntur. Aliud est, e-
sto non essent iidem, an essent in æquali numero, vel maiori, aut minori. Et huic annexum est aliud, scilicet. an soli prædestinati, vel etiam reprobi tunc nascerentur. Primo ergo dixerunt aliqui eosdem homines tunc fuisse multiplicandos, qui nunc sunt, fuerunt, & erunt, ac proinde fuisse futuros in multitudine æquali. Fundantur in certitudine prædestinationis, quæ videtur esse æqualis in reprobatione. Quod quidem fundamentum non est firmum (vt dicam.) Tamen habet peculiarem difficultatem in reprobis, quia videtur incredibile Adamo non peccante tot homines fuisse damnandos, quot nunc damnantur. Et ideo addiderunt aliqui, eos quidem qui nunc sunt reprobi, tunc fuisse futuros prædestinatos, & saluandos. Et ita numerum hominum futurum fuisse æqualem, imò eundem: non tamen numerum prædestinatorum, & reproborum. Ita refert Basilus 2. dist. 20. q. 2. alij verò: & probabile iudicat. Supponunt tamen rem incertam sine vilo fundamento: scilicet. Deum ante præuisum peccatum elegisse homines, qui nunc saluantur, quos primo prædestinatos vocant.

eane: post prauisum autem peccatum Adæ nunc reprobasse reliquos: prædestinaturum autem illos fuisse, si præuouisset Adamum non fuisse peccaturum. Vnde autem hoc sciant, vel quomodo id suadeant ignoramus, nec Bassolis aliquid fundamentum refert, & statim generaliter impugnat.

Addit ergo Scotus in secundo distinctione vigesima, quæstione secunda, omnes, & solos homines, qui nunc saluantur, fuisse generandos durante innocentia Adami, eos vero, qui nunc damnantur, non fuisse futuros: & ita minorem fuisse futurum numerum hominum in statu innocentia, quamuis non omnino distinctum in personis ab hominibus, qui post peccatum Adæ fuerunt. Hæc dux posteriores partes euidenter ex prioribus sequuntur. Illas ergo probat in primis autoritate Gregorij in nono capite numero nono tractanda. Et deinde primam partem de prædestinatis suadet ex eo, quod isti qui nunc sunt prædestinati ante prauisum originale peccatum fuerunt electi: ergo maneret firma electio, etiam si peccatum Adæ non fuisset futurum. Alteram vero partem probat ex eo quod in statu innocentia nulli essent reprobi: sed omnes prædestinari. Vnde non obstat contra Scotum, quod ibi Maior obijcit, quia non est minus certa reprobatio, quam prædeterminatio, seu electio, ac proinde si nunc electi nascerentur propter immutabilitatem electionis, etiam reprobi futuri essent propter certitudinem reprobationis. Responderet enim Scotus reprobationem esse æquæ certam quoad præscientiam, non verò quoad præfinitionem, ut etiam Diuus Thomas dixit 1. part. quæst. 23. articul. 7. id est, numerum prædestinatorum esse certum ex decreto absoluto voluntatis antecedente præscientiam futurorum: numerum autem reprobatorum solum esse certum ex præscientia, & ideo licet res aliter essent future secundum hanc præscientiam, decretum electionis prædestinatorum firmum manifestet, non sic autem reprobatorum numerus: quia non præfinito peccato, nec reprobi præficerentur.

Sed nihilominus Scoti discursus quoad utramque partem parui momenti est, ut Mai. Molin. Valent. & alij notarunt. De priori manifestum id est, iuxta opinionem eorum, qui negant electionem prædestinatorum fuisse ante absolutam præscientiam peccati originalis. Sed quia oppositum docui lib. primo de Prædestinat. capite duodecimo, addo quod licet Deus elegerit prædestinatos ante præscientiam absolutam peccati futuri Adæ in seipso, & ut iam sibi præsentis: nihilominus non habuit eandem electionem ante præscientiam conditionatam peccati Adæ, quia, videlicet, præuouit, quod si crearet Adamum cum tali præcepto, & circumstantijs, esset peccaturus, & suam posteritatem, quantum in ipso erat, damnaturus, & stante hac sola præscientia, elegit, quos voluit. At verò data illa hypothesi, quod Adam non esset peccaturus, Deus etiam illam præscientiam conditionatam non habuisset, quia tunc obiectum non fuisset verum. Vnde potuisset etiam Deus pro sua libertate non habere illud decretum, quo tales homines elegit, ac proinde possent iidem homines non esse prædestinati. Ergo ex electione, quam nunc Deus habuit, non possumus colligere tales homines fuisse futuros, vel saltem consecuturos, etiam si Adam non peccasset. Quia licet electio diuina in sensu composito, id est, postquam suppositio est facta, infallibiliter impleatur: nihilominus absolute talis electio potuit non fieri. Et ideo licet nunc supponatur facta post talem præscientiam conditionatam: nihilominus posita hypothesi, quod talis præscientia non esset, sed contraria: non erat necessarium eandem electionem fieri.

Atque ita res manet incerta, nec ex sola electione diuina potest certo inferri quod iidem homines, qui nunc sunt prædestinati, futuri essent prædestinati, imò nec quod futuri essent, si Adam peccaturus non fuisset.

Alteram verò pars de reprobis ostenditur, quia supponit quod si Adam non peccaret, eius posteri vel peccare non possent, vel infallibiliter nunquam peccarent, vel saltem non perseverarent finaliter in peccato. Primum autem ex his falsum est: secundum est gratis dictum: tertium verò etiam dicitur sine fundamento, & non consequenter. Quia si cum effectu aliquando peccare possent: cur non etiam in peccato perseverare? Quæ omnia in cap. 9. latius tractanda sunt. Et præterea quanuis daremus Scoto, nullos homines fuisse damnandos, si cõmunis lapsus humanæ naturæ non interuenisset: nihilominus non sequitur nullos homines fuisse tunc futuros, ex his, qui nunc reprobi sunt. Nam esse potuissent, licet non essent damnandi, sed saluandi. Quia iuxta Scoti sententiam, non obstante reprobatione, prout nunc facta est, tunc non essent reprobi, quia non essent futuri: ergo etiam possent non esse reprobi, quanuis ad existendum ordinarentur: sicut prior opinio dicebat. Quæ perfectio in hoc nihil dicit impossibile, sed incertum.

Alij ergo non rationem prædestinationis, sed ipsam rerum executionem cõsiderantes dixerunt Adam non peccante non fuisse eosdem homines ab illo generandos, qui nunc sunt, sed alios numero distinctos. Incertum autem esse, an fuissent plures, vel pauciores, & an aliqui eorum fuissent damnandi. Hæc videtur esse sententia Diui Thomæ dicto quodl. 5. art. 8. & in eam inclinant Maior, & Capreol. in 2. d. 20. & moderni nonnulli, præsertim Valætia supra. Et quoad duas posteriores partes de incertitudine numeri, & prædestinationis omnium, nihil videtur clara. Quia quoad numerum nō habemus vllum principium ad iudicium ferendum de quantitate determinata vtriusque extremi: quomodo ergo de æqualitate, vel excessu alterius partis iudicare poterimus? Item nec de tempore, quo singuli homines in statu viatorum in innocentia, seu Paradiso terrestri manerent, nec de tempore pro quo generationes hominum durarent, notitiam, vel coniecturam habemus: ergo nec de tota illa comparatione illam assequi possumus. Incertitudo autem alterius partis, scilicet an in illo statu aliqui essent damnandi, necne, ex dictis contra Scotum constat, & ex infra dicendis de potestate peccandi in illo statu magis patebit.

Prima verò pars duobus modis accipi potest, scilicet, indefinitè, & vniuersaliter. Priori modo sensus eius est, non omnes homines, quia in hoc statu naturæ lapsæ generantur, in statu naturæ integræ, si perseverasset, fuisse futuros: Et in hoc sensu videntur maximè loqui Diuus Thomas: putatque se id demonstrare, quia in statu innocentia non fuisset futura vxorum pluralitas, sicut nunc est: ergo nec omnes homines, qui nunc ab eodem patre ex diuersis foeminis generantur, essent tunc futuri. Probatur consequentia, quia tunc idem homo non generaret filios nisi ex vna foemina: ergo qui nunc generantur ex alia tunc non nascerentur, quia non possunt nisi ex eadem matre procreari. Nam cum filius (ait Diuus Thomas) à patre tanquam à primo efficiente, & à matre, ut à materiam ministrante generetur, impossibile est eundem filium nasci, siue pater, siue mater distincta persona sit, quia idem numero effectus nō potest naturaliter nisi ab eodem numero agente, & ab eadem materia produci. Cõfirmat hanc rationem, quia multi nunc generantur ex adul-

4.

5.

4. Sententia tripartita.

Ostenditur quoad duas posteriores partes.

6.

Prima pars duplex sensu in quorum primo suadetur à D. Tho.

Eua. so.

Præcluditur.

terio, vel fornicatione, sed in statu innocentie non essent filij nati ex huiusmodi vagis, & illicitis copulis: ergo illi, qui nunc sic generantur, in statu innocentie non fuissent. Dices fieri potuisse, ut tales homines ex eisdem personis nascerentur, præcedente inter illas legitimo matrimonio, quod nunc non præcedit: quod nihil refert, ut proles eadem, vel distincta persona sit. Sed hoc dici non potest vniuersaliter, quia contingit eandem feminam habere quosdam filios ex legitimo coniuge, & alios ex alijs viris: ergo non potuisset in statu innocentie ex omnibus illis viris concipere, quia non erat omnibus coniugio copulanda: ergo aliqui ex illis filijs non fuissent ab illa nati in statu innocentie, & consequenter simpliciter non fuissent, iuxta principium positum, quod ex matre distincta semper filius distinctus nascitur. Et hinc etiam ostendi potest, aliquos homines fuisse futuros in statu innocentie, qui nunc non nascuntur. Nam qui nunc sunt steriles, si fuissent in statu innocentie, non fuissent steriles: ergo generarent aliquos homines, qui nunc non generantur: & similiter qui nunc præmature moriuntur, vel occiduntur, ut Abel qui filios non habuit, si in statu innocentie fuisset, filios generasset: ergo illi essent distincti homines ab omnibus, qui ex Adamo post lapsum oriuntur.

Hinc verò extendi potest hæc sententia ad posteriorem sensum vniuersalem, nimirum, si Adam, & Eua non peccassent, omnes filios, & nepotes eorum fuisse futuros numero distinctos ab eis, qui nunc nati sunt, vel nascuntur. Probat, quia ut filij sint iidem numero, seu in indiuiduo, non satis est, quod ab eisdem parentibus generentur, ut est per se notum: quia nunc ex eisdem parentibus distincti homines nascuntur: sicut etiam ex Adamo, & Eua, proximè nati sunt. Ergo tunc variantur foetus ex diuersis circumstantijs conceptionis: maximè verò ex tali diuersitate temporis, & loci, quæ habeat coniunctam diuersam influentiam celestem, & distinctam medijs ambientis, & aliorum elementorum cooperationem. Itemque ex varietate paternæ seminis, quod est veluti proximum efficiens, & materni sanguinis, qui est materia potissima, ex qua proles concipitur. Nam ex materia, seu subiecto his, vel illis circumstantijs applicato censetur agentia creata determinari ad hoc indiuiduum potius, quam ad illud producendum. Sed Adam, & Eua si non peccassent in productione, & conceptione filiorum cum his omnibus circumstantijs longè diuersis coniungerentur: ergo generarent filios numero distinctos ab his, quos nunc post lapsum procreauerunt: ergo tota eorum posteritas esset numero distincta à posteritate Cain, & aliorum filiorum Adæ. Maior ex Philosophia supponitur. Minor verò facile declaratur, quia licet ex circumstantia temporis extrinseci, seu celestis incertum sit, an eodem tempore, vel tardius, aut citius copularentur, si non peccassent, quam nunc fuerunt post peccatum coniuncti: nihilominus in cæteris omnibus fuisset magna diuersitas. Quia in primis distinctissimis cibis vti fuissent intra Paradisum, quam extra, & ita ex distincta illorum ciborum materia semen, & sanguinem distinctum efficiere: & longè etiam melius dispositum propter meliorem cibi qualitatem, & propter maiorem in comedendo moderationem, ac temperantiam, ac meliorem loci, ac medijs dispositionem: simulque concurreret distincta, & melior influentia celestis propter situm Paradisi terrestri commoditatem: ergo ex his omnibus circumstantijs determinaretur virtus generatiua ad effectum numero distinctum producendum. Et præsertim ex proxima materie diuersitate, quia illa intrinsecè manet in prole, & illam

componit: vnde impossibile est prolem esse eandem numero, si materia ex qua componitur est distincta. Et hinc probata relinquitur prima consequentia principalis argumenti. Secunda verò fundatur in altero principio D. Thom. quod si aliquis ex parētibus est persona distincta, & filium distinctum generare necesse sit. Nam filij Adæ essent parentes totius posteritatis futuræ: ergo si in statu innocentie filij Adæ fuissent distincti ab his, quos post lapsum habuit, etiam tota eorum posteritas distincta fuisset.

Hæc sententia utroque modo explicata solum nititur in principio philosophico de dependentia effectus singularis, & indiuidui ab indiuiduo, & particulari causa efficiente, & materiali, cum alijs circumstantijs, & cooperantibus causis. Hoc autem principium præterquam quod non est certum, solum habet locum in effectibus, qui per se, & immediatè sunt ab agentibus creatis. Vnde non videtur conuenienter extendi ad homines, saltem quoad animarum productionem: quoniam anima non fit à parentibus, sed à solo Deo creatur. Hinc ergo altera opinio limitans præcedentem. Autem enim Adamo non peccante, homines, qui ab eo descenderent, non fuissent futuros eisdem numero, qui nunc, quàm ad corpora: esse tamen potuissent eosdem quoad animas, & probabile esse tales fuisset futuros. Hanc opinionem docuit Adam, eumque est secutus Gregorius, ut refert Capreolus. dist. 20. art. 3. ad ult. apud illos verò eam non legitur ipse asserere Capreolus illos non sequitur. Docuit nihilominus illam opinionem Molina dicto tractatu de opere sex dierum, disp. ult. quam per varias conclusiones aliter declarat, & probat. Mihi etiam videtur hæc sententia satis probabilis. Et tunc prima quidem eius pars, quæ ad corpora pertinet, à D. Thoma maximè intenditur, & rationibus factis in tota præcedenti sententia probabiliter persuadetur: estque principium illud philosophicum ad materiales effectus applicatum satis probabile, ut in disp. 5. Metaphysicæ tractatum est: nec plura de illa parte in præsentem dicere oportet, quia simpliciter loquendo, & præsertim theologicè vnitas numerica, seu identitas, aut diuersitas in homine secundum animam potissimum consideratur, ut ibidem dixi.

Altera ergo pars de identitate hominum quoad animas de possibili sumpta, intelligenda est de potestate naturali, quæ sine speciali miraculo in actum reduci potest. Et in hoc sensu dicimus potuisse connaturaliter fieri, ut Adamo non peccante iidem numero homines quoad animas ab illo propagarentur, qui post peccatum generantur. Probat, quia anima rationalis singularis, & indiuidua, sicut non pendet in esse à corpore, ita ex se non limitatur ad informandam hanc materiam primam, vel ad hæc numero accidentia, illam disponentia: ut probaui in disp. 5. Metaph. sect. 6. n. 6. & sequent. Quapropter in instanti, in quo quilibet homo generatur, non ab vna tantum anima creabili informari posset, sed ab innumeris, & infinitis possibilibus à Deo. Vnde quod talis anima potius quam alia in tali corpore creetur, eique vnatur, non habet sufficientem causam ex parte corporis, & consequenter nec ex agente, & alijs materialibus circumstantijs, sed à libera Dei voluntate determinatur. Et inde consequenter fit, ut eadem anima, quæ nunc tali corpori infunditur, posset sine miraculo creari in alio corpore ex alia materia, alijsque accidentibus organizato, sicut è conuerso in hoc corpore posset alia anima infundi. Est enim eadem ratio, quia utrobique talis determinatio pendet ex libera DEI voluntate, & hic est connaturalis modus productionis talis formæ propter capacitatem, quam habet ad informandum

SVARE 2
de Angelis,
in 6. d. 8. rum,
anima.

D. V. 3

dum corpus cum in dependentia in suo esse ab illo. Ex quibus tandem concluditur, quod si contigisset Adam in Paradiso, & innocentia conseruata, primogenitum suum generare, quauis fortasse corpus illius proles quoad materiam, & dispositiones non esset idem numero cum corpore Caini: nihilominus posset Deuseandem animam illi infundere, sine villo miraculo, vel præternaturali providentia, quia determinatio illius, vel alterius animæ ex sola Dei libertate ex natura talis rei pendet. Quod autem in primogenito declaratum est eandem in cæteris filiis, & filiis filiorum rationem habet.

Denique vltima pars huius sententiæ, nimirum supposita hac naturali lege, ac potestate, verisimile esse Deum easdem animas humanas creaturum fuisse in corporibus innocentium filiorum, quas nunc in peccatoribus creat, suaderi potest. Primo cum creatio talium animarum in indiuiduo de se non pendeat ab istis numero corporibus, id est, ab hac numerica parte materie, vel his numero accidentibus, verisimile est, Deum ante absolutam præscientiam decreuisse absoluto decreto, has particulares animas creare, quauis de modo, & qualitate corporum ante dictam præscientiam, absolutum decretum non habuerit: ergo illud prius decretum semper fuisse impletum, quauis Adam non peccaret. Secundo, quia Adam iustitiam originalem sub ea conditione accepit, vt protota posteritate illam obediendo conseruaret, vel transgrediendo amitteret: ergo æquitati, & rationi valde consentaneum est, vt vtraque conditionis pars ad easdem personas filiorum pertinuerit, ac subinde, vt idem numero filij qui nunc in peccato originali nascuntur, nascituri essent in originali iustitia, si parentes non peccarent: ergo essent iidem filij Adæ in vtroque statu, vt qui sentiunt damnum, ex parte Dei ordinati essent antecederenter ad recipiendum commodum.

Responderi potest, Deum solum respexisse ad specificam naturam: seu ad posteritatem abstractendo ab his, vel illis personis, & ideo nec esse iniustum, nec absurdum, quod damnum, vel commodum in personas distinctas redundaret: nam id est quasi per accidens, & ad iustitiæ æquitatem non pertinet. Sed licet forte hoc possit in rigore iustitiæ sustineri: nihilominus negari non potest, quin maior æquitas, & perfectior providentia reliceat, si respectu earundem personarum talis conditio quoad vtramque partem foret implenda: eo vel maxime, quod diuina præscientia, & prædestinatio non est cõfusa, sed clara, & distincta. Ideoque quando decreuit Adamo, & in ipso toti eius posteritati iustitiam sub tali pacto conferre, non confusè tantum posteritatem concepisse putandum est, sed distinctè in talibus personis: ergo eandem personam, quæ nunc illa priuantur, eandem obtinuissent, si primus parens non peccasset, ac proinde iidem essent homines, qui ab ipso propagarentur.

Sed instabis, quia hæc ratio vel efficax non est, vel nimium probat, concludit enim fuisse futuros eosdem numero homines non solum quoad animas, sed etiam quoad corpora, quia iustitia originalis etiam corpora moderabatur, & perficiebat: & è contrario peccatum originale etiam in corporibus suos penales effectus habet. Ac denique pactum Dei posteros Adæ, vt corpore, & animo constantes respiciebat. Item cõcluderet illa ratio omnes omnino homines, qui nunc fuerunt, sunt, & erunt, futuros fuisse etiam si Adam non peccasset, quia ratio æquæ de omnibus procedit. Ac denique probaret ratio omnes, qui nunc damnantur, tunc etiam fuisse damnandos, quia discursus factus æquè ad omnes, & quoad hunc effectum applicari potest. Nos autem hæc omnia

non admittimus, nec admittenda videntur.

Respondemus in primis non esse difficile hæc omnia defendere, quia Deus sine dubio potuit illa omnia præordinare, potuissetque res ita disponere, vt infallibiliter ita fierent. Nunc autem credimus non ita factum esse, quantum ex coniecturis colligere possumus. Et ideo ad primum negatur sequela, quia iustitia originalis, & gratia, ac beatitudo, ad quam illæ ordinabantur, ad animam principaliter pertinent, & consequenter in illa est originalis culpa quoad essentiam, & (vt ita dicam) formalitatem suam, corpus autem secundariò tantum, & materialiter ad hæc omnia se habet, & ideo non ita fuit identitas in corporibus, sicut in animabus necessaria. Accedit præterea, quod anima à solo Deo fit, & ex sola eius voluntate eligitur, seu determinatur, vt in tali, vel tali corpore creetur: ipsum autem corpus fit ex præiacente materia, & cum dependentia à materialibus causis, & ideo Deus non ita ex se determinat condiciones corporum: sed cursu naturalium corporum illas reliquit.

Ad secundum etiam negatur sequela: nam rationes factæ non persuadent, imò nec suadent omnes homines, qui nunc propagantur, ab Adamo fuisse etiam futuros, etiam si Adam non peccasset. *Quem enim cognouit Iosue Dominum, aut qui consiliarius eius fuit:* Rom. 11. Solam enim coniectamus illos homines, qui in statu innocentie generandi essent, constare debuisse ex animabus, quæ nunc etiam aliquando creantur. An verò numerus hominum in vtroque statu futurus esset æqualis, incertum esse putamus. Vnde ex dicto principio solum colligi potest, quod si numerus hominum in vtroque statu esset idem formaliter, seu æqualis, etiam idem esset materialis, seu in eisdem indiuiduis, saltem quoad animas: non quia hoc sit absolute necessarium, aut certum: sed quia cõuenientius apparet. Si autem essent numero inæquales, & in statu innocentie futuri essent homines numero pauciores, omnes illi etiam erunt nunc in lapsa natura: quia sic participaturi erant innocentie commodum, quod nunc per peccatum miserrunt. Si autem è contrario maior futura fuisset tunc hominum multitudo, in illa omnes homines, qui nunc producantur, continerentur, & præter hos in multis alijs Dei liberalitas ostenderetur. Nihil ergo incommodi in aliquo istorum modorum inuenitur, & in singulis aliqua congruitas cogitari potest, & ideo incertum nobis est, quem potissimum illorum Deus ordinasset.

In tertia replica petitur, quid dicendum sit, si inter numerum electorum & reproborum similis comparatio fiat, in quo licet res incerta sit, in primis verisimilius credimus, non fuisse futurum minorem numerum electorum, & prædestinatorum, quam nunc sit. In quo cum Scoto conuenimus non solum propter illam rationem, quod nunc electio-nem prædestinatorum ante præscientiam absolutam peccati Adæ factam esse credimus: sed etiam, quia nulla ratio, vel coniectura probabilis afferri potest, propter quam credibile fiat pauciores homines fuisse Deum electurum, si sub conditione præsciret Adamum in tali rerum ordine, & occasione constitutum, non fuisse peccaturum. Et hinc etiam credibile fit: eosdem homines saltem quoad animas, qui nunc sunt electi, fuisse etiam saluandos, & eligendos, etiam si Adam non peccasset. Non solum, quia nunc electio antecessit præscientiam peccati Adæ: nam hæc ratio sola non persuadet, quia saltem præsciret scientia conditionata futuri peccati, qua non existente potuisset Deus aliter electionem facere, vt supra dixi. Et ideo addendum putamus nullam afferri rationem ob quam credamus, Deum alios, quam hos ipsos fuisse electurum.

13

Ad i. in statum

14

Ad secundam

15

Ad tertiam

Quousque

Places Sic

1600. n. 2. all. 2.

1600.

cturum, si sub conditione saltem præsciret Adamum in illa occasione, si in ea constitueretur, non fuisse peccatum. An verò præter hos Deus plures elegeret, si hoc etiam modo præsciret Adam non fuisse peccatum, omnino est nobis occultum. An autem durante dicto statu aliqui essent damnandi, & præciti, infra dicemus: nam pendet ex alia questione cap. 9. tractanda, an homines in eo statu possent peccare: supponendo autem aliquos fuisse damnandos, numerus eorum ignotus nobis est, & ideo omnis comparatio, vel ad numerum electorum, vel ad numerum eorum, qui nunc damnantur, incerta est: & propterea nihil amplius de illa dicere necesse est.

CAPVT V.

Virum in statu innocentie homines generarentur perfecti quoad corpora, vel quomodo consummatam illorum perfectionem consequerentur.

Humani
corporis per-
fectio duplex.

De priori
perfectione
certa resolu-
tio.

Idem resolu-
it August.

Prima asser-
tio prædicta
perfectio non
fuit æqua-
lis intra æ-
dem speciem.
Probat ex
D. Th.

Diximus de propagatione generis humani quo modo, & quanta futura esset in statu innocentie, si duraret: nunc explicandum superest, qualis esset futura quoad proles perfectionem, quam ex parte corporis prius considerabimus: postea verò ex parte animæ. Duplex autem perfectio in humano corpore consideratur. Vna dici potest simpliciter, & absolute necessaria ad veritatem, & integritatem corporis humani ex vi talis specificæ naturæ, numerum sensuum externorum, & internorum, & potentiarum omnium, ac facultatum naturalium, quæ ad indiuidui, & speciei conseruationem necessaria sunt: alia est perfectio necessaria ad statum integrum, & consummatum corporis humani. De priori nulla est in præsentia dubitatio: nam certum est in statu innocentie fuisse prolem generandam cum corpore omnibus suis partibus, ac membris constante iuxta exigentiam sexus, in quo vnusquisque generaretur. Itemque cum omnibus facultatibus, ac sensibus internis, & externis, & cum debita membrorum proportionem, dispositionem, colore, figura, ac pulchritudine corporali, quæ inde confurgit. Ita docet D. Th. 1. p. q. 96. art. 3. & quæst. 99. art. 1. ad 1. & alij Theologi statim citandi.

Et ad minimum hoc docuit August. lib. 1. de Peccat. merit. & remis. cap. 37. & 38. vbi ait, nullam poenalem imperfectionem fuisse futuram in hominibus, qui in statu innocentie generarentur. Carètia enim illius integritatis esset imperfectio, seu defectus poenalis, qualis est agritudo, cæcitas, & membrorum corpori connaturalium diminutio, huiusmodi enim defectus cum naturales non sint, poenales sunt: nõ ergo essent in genere humano peccato non interueniente. Et inde faciliè cetera, quæ diximus, consequuntur. Quia non minus pertinet ad naturalem perfectionem corporis humani debitus ordo, proportio, & figura membrorum, quam eorum integritas sine diminutione. Et similiter ad corporis sanitatem necessaria est bona dispositio, & proportio humorum. Et inde nascitur conueniens color, & consequenter pulchritudo, quæ inde resultat. Ergo ista omnia essent in hominibus durante innocentia, à principio natiuitatis eorum.

Potest autem circa hoc interrogari, an hæc omnia essent æqualia in hominibus illius status. Responderet autem negatiuè D. Thomas in d. art. 3. q. 96. Quia non omnes causæ concurrentes ad productionem hominum essent eadem, neque æqualis virtutis in generationibus singulorum. Nam in efficientibus causis esset varietas ex parte

influentiæ celorum, & elementorum circumstantiarum, & ex parte causarum materialium, diuersitas ciborum, & humorum ipsorum parentum interueniret. Confirmatur, ac declaratur, quia hæc inæqualitas raro est poenalis defectus: tum quia potest esse inter duo indiuidua, etiam si in neutro illorum sit aliquis defectus contra specificam, vel indiuidualem perfectionem vnique debitam: tum etiam, quia talis varietas, & inæqualitas naturaliter sequitur ex compositione corporis organici. Quia conueniens eius dispositio, & proportio non consistit in indiuisibili, sed habet latitudinem. Et inde est, vt naturaliter non omnes homines sint eiusdem figuræ, nec eiusdem stature. Idem ergo in statu innocentie inueniretur. Tandem declaratur, quia primi parentes non generarent filios sibi omnino similes in complexione, quia hæc ex parte materiæ & aliarum causarum variatur. Item quia ipsi parentes, vir, scilicet, & vxor non essent in complexione omnino similes. Et vt quæ quantum in se est, prolem sibi similem efficere conaretur, vnde filius esset similior illi parenti, qui efficaciorẽ haberet virtutem in tali occasione, & tempore: vel qui magis à circumstante medio, & à materia, & alijs causis iuuaretur: ac proinde proles neutri esset omnino similis propter alterius resistentiam: ergo paulatim per varias generationes, dispositiones, & complexiones filiorum variari, & diminui possent. Et consequenter in alijs perfectionibus corporum posset esse inæqualitas: nimirum in statura, in colore, in pulchritudine, in efficacia sensuum, & aliarum facultatum naturalium. Tota autem illa varietas esset intra latitudinem perfectionis naturalis ad conuenientem habitudinem humani corporis sufficientem.

Atque hinc dicimus secundò aliquam varietatem, & perfectionis inæqualitatem multo magis separari à in eadem persona pro diuersis temporibus, seu ætatibus in illo statu inueniri potuisse, ac debuisse, quamuis in singulis ætatibus, ac temporibus omnes homines integram perfectionem vnique in tali tempore, vel ætate accommodatam haberent. Probat prior pars, quia illa varietas est naturalis homini naturali modo genito, nutrito, & educato: sed homines tunc naturali modo generarentur, vt supra ostensum est, & naturali etiam modo nutrentur. nam indigerent cibo, & potu: ergo etiam haberent illam varietatem dispositionum, ac ætatum: quia hæc ex natura rei consequitur ad naturalem generationem, & nutritionem. Vnde carere illa, vel esset monstruosum contra rationem, & decenciam illius status, vel esset miraculosum, aut supernaturale: quod, & superfluum esset, & gratis assereretur, cum reuelatum non sit, vel scriptum, aut traditum. Altera verò pars de perfectione accommodata singulis temporibus, & ætatibus, quasi per se nota est ex prioris assertionem, & ex conditione illius status, in quo omnia pertinentia ad perfectionem hominis naturalem futura erant integra, & ordinatissima. Nam cum hæc perfectio naturalis non sit vna, & eadem pro toto tempore vitæ, nec conueniat specificæ naturæ secundum se, sed vt in tali, vel tali indiuiduo existenti, necesse est, vt saltè ea perfectio, quæ singulis temporibus esset accommodata, in illo statu non deesset.

Ex quo inferimus primò cum D. Thoma dicta 1. Cor. quæst. 99. art. 1. homines in statu innocentie non fuisse generandos cum integra statura, & quantitate corporis, ac membrorum eius, quæ nunc per continuam nutritionem vsque ad statum augmenti acquirunt, sed in ea paruitate corporis, & membrorum, quæ infantie eiusque initio accommodata est. Et quia in ea potest esse magis, & minus in vnoquoque indiuiduo esset in quantitate, singulo-

gulum complexioni; & indiuiduali perfectioni proportionata. Vtrumque est facile, & receptum ab omnibus. Primum quidem, tum quia illud est homini naturale, tum etiam, quia non posset, yterus maternus capere corpus magnae quantitatis: nisi vel talis corporis membra inter se penetrarentur, ut in angusto ventre simul esse possent, vel totum corpus filij cum corpore materno coextenderetur & penetraretur. Itē alias non posset proles naturaliter nutrirī in vētre matris, ut per se notū est. Fingere autem extraordinaria miracula, vel supernaturalia opera semper futura in illo statu sine fundamento authoritatis ubi ratio deest, improbabile est, ac temeritate non vocat. Secundum etiam de perfectione illius status notum est.

Secundo sequitur ex dictis infantē recēs conceptos, vel natos in illo statu non fuisse habituros robur, & vires membrorum, quas in virili aetate habere solent. Vnde nec statim ambulare possent, nec loqui, nec alios similes motus habere, sed tantum illos, qui illi aetati conueniunt, ut lac sugere, linguam, pedem, vel manum aliquo modo mouere. Ita docet D. Th. supra, & sequitur ex eodē fundamento. Quia sicut haberēt membra infantilia, & parua in quantitate: ita etiam haberent illa eis qualitatibus disposita, quae illi aetati responderēt, suntque illi cōnaturales. Ex his autem dispositionibus sequitur membrorum debilitas, & defectus virium ad praedictas actiones: ergo non possent infantes illas habere sine supernaturali virtute, & miraculo, quod, ut saepe dixi, sine sufficienti authoritate asserendum non est.

Contra haec verō obijci potest Aug. l. 1. de peccator. mer. & rem. c. 37. ubi sic ait, *Quamquam etiam ipsa tanta carnis infirmitas (ut qui infantum) nescio quid quantum arbitror poenale demonstrat.* Quae verba possent utcumque exponi de infirmitate carnis, nec quoad corporum debilitatē, aut paruitatem, sed quoad dolores, aggritudines, gemitus, & alia inōmmoda, quae paruuli etiam patiuntur. At verō huic expositioni obstat verba, quae statim idē Pater subiungit, *Mouet enim si primi illi homines non peccassent, verum tales essent filij habituri, qui ne lingua, nec manib. nec pedibus uterentur.* Nam propter vteri capacitatem fortasse nesciessent paruulos nasci, quantum cum exigua si pars corporis cōstituta, non tamen propter ea Deus paruulum viro coniugē fuit, quam edificauit in mulierem, vnde & eius filios, poterat omnipotentia creatoris mox edidos, grandes totius facere. Et in c. 38. id prosequitur, indicans, quod licet filij in vteris matris essent paruuli propter vteri capacitatem, statim ac nascerentur, essent vel corpore perfecti, vel salte apti ad motus corporis exercēdos.

Nihilominus D. Th. sup. ad 1. respondet, Augustinum solum loqui de illa infirmitate corporum, quae nunc in pueris apparet, etiā quoad actus eorū pueritiae conuenientes. Sed consideratis omnibus verbis, quae retulimus, negare non possumus, quin etiam de naturali debilitate, & paruitate infantium corporū loquatur, ut etiam ex dicendis magis constabit. Veruntamen non loquitur Augustinus de huiusmodi, sed inquirendo, & rem indecisam relinquit. Resolutio autem tradita sine dubio vera est. Neque exemplum de formatione Eue est simile. Tum quia Eva non ab hominē, sed à Deo solo fuit formata: tum etiam, quia nō naturali modo, sed valde extraordinario, & singulari creata fuit: tum denique, quia non expediebat in parua, & infantili aetate illam creari, quia nec habebat matrē, à qua posset conuenienter alii, & educari: nec ad vsum generationis per multum temporis apta fuisset. De potentia itē Dei non dubitamus, quin paruulis recenter natis potuerit integram corporum perfectionem, & quantitatem subito conferre: veruntamen eandem etiam potuisset Deus in momento conceptionis, & in vtero materno tri-

buere. Sicut autem tunc nō fecisset hoc posterius, ita nec prius, nam vnum est ad aliud consequens. Quia sicut conceptio esset naturalis, ita & natiuitas, & augmentatio. Item quia ex diuina reuelatione, aliāve authoritate, vel ratione hominē magis miraculum illud, seu supernaturale opus in natiuitate, quam in conceptione probare possumus.

Sed obijci potest, quia in statu innocentie non haberet locum senectus: ergo nec pueritia. Facile autem responderetur, negando consequentiā, quia per senectutem tenditur ad mortē, imō est quoddam initium corruptionis: mors autem, & corruptio in illo statu locum non habent. At pueritia est vitae initium, & ab illa paulatim ad consummatam perfectionem tenditur modo naturali. Et ideo pueritia tanquam perfectionis initium illi statui non repugnabat: secus verō est de senectute, quae initium est mortis.

Tandem instari potest ex eodē Augustino: quia sequitur nascituros fuisse homines in statu innocentie & per plures annos fuisse victuros sine vsu rationis, sicut nunc pueri sunt. Cōsequens autem non videtur admittendum: ergo. Sequela probatur quia in statu innocentie homines intelligerēt, & uterentur ratione cum deperdentia à phantasmatibus, hinc autem prouenit, ut careant homines in pueritia vsu rationis, quia tunc organa sensuum non sunt disposita, ut rationi deferuire possint: ergo idem impedimentum haberent in statu innocentie, si in pueritia similem dispositionem corporum haberent. Minor autem probatur ex Augustino d. 4. de pec. merit. & remiss. c. 36. ubi tebras mentis rationalis, & ignorantiam Dei, quae in paruulis cernuntur, sentit esse quid poenale, & ex peccato primi parentis originem ducere. Nam vnde (inquit) anima hominū anima rationalis non solum indocta, sed etiam indocta iacet, quare, aut quando, aut vnde intrusa est, si natura est hominū sic incipere, & non iam vitiosa est ista natura. Et ad hoc confirmandum addit: *Cur non talis creatus est adam: cur ille capax praecipi?* Et in fine capituli concludit. Hoc tam magnum ignorantia, ac infirmitatis malum, si in hac vitam nati paruuli contraxerunt, ubi, quando, quomodo sine magna aliqua impietate commissi repente tantis tenebris involuti sunt: Et in c. 37. in principio supponere videtur, haec non esse pure natura, sed vitiosa & primordia. Et paulo post declarat, non agere de corporis quantitate, sed de mentis quadam valentia, vsuque rationis, id est, de illius carentia, & idem indicat li. 4. contra Iulian. c. ultimo.

Nihilominus ad obiectionem respondeo, concedendo sequelam: nimirum, in statu innocentie carituros fuisse paruulos vsu rationis non tantū tempore infantiae, vsque ad tēpus prouectae aetatis, in qua phantasia posset conuenienter intellectui ad ratiocinandum deferuire. Haec est sententia D. Thomae 1. p. q. 101. a. 2. & Hugonis de S. Viç. lib. 1. de sacram. p. 6. c. 26. & in eam magis inclinat Magist. in 2. dist. 20. ubi etiam Bonau. in dub. 6. literal. & Durand. q. 4. ad 1. & alij. Et ratio est, quia defectus vsus rationis in infantia non est poenalis, sed naturalis, quia naturaliter sequitur ex dispositione connaturali organorum phantasiae, quam status pueritiae postulat, scilicet, ex nimia humiditate cerebri, ut D. Thomas dicit. Vfus autem rationis etiam in statu innocentie, à recto vsu phantasiae penderet, ut in superioribus dictum est. Nec possumus cum fundamento, diuino miraculo, aut supernaturali operi aliud attribuere, quia nobis hoc reuelatum nō est: & alioqui ad perfectionem illius status non est necessarium.

Ad Augustinum ergo communiter respondetur, ipsum loqui non de simplici carentia vsus rationis, sed ut habet adiunctas multas imperfectio-

9.
Altera ob-
iectio eius-
que solutio.

10.
Ultima ob-
iectio ex au-
gustini dictis.

11.
Responsio ad
obiectionem
propositam
maiores.

Lib. 3. c. 3.

12.
Responsio ad
propositionem
maiores.

iuxta D.
Thomam.

nes, quas in statu innocentie non haberet. Nunc enim non solum carent pueri usu rationis, sed etiam patiuntur inordinatos motus phantasie, quibus interdum turbantur, & tristantur, unde fletus, dolores, motusque iracundie, & alij similes oriuntur: quibus omnibus imperfectionibus in statu innocentie carerent. Et ideo dixit D. Thomas d. q. 101. art. 2. ad 1. quod licet paruuli in illo statu non haberent rationis usum: nihilominus in ipsamet puerili cognitione maiorem perfectionem haberent, utique per originalem iustitiam, ut c. sequenti explicabimus. Atque hæc quidem doctrina vera est: an verò illam in dictis locis Augustinus intenderit, valde dubito. Crediderim tamen illum non asserendo, sed disputando processisse, ut de perfectione corporum dixi.

Expediatur
responsio.

13

Respondetur
tandem ra-
tionibus ab
Augustino
indicatis in
favorem
propositionis
minori.

Necessarium tamen est rationibus dubitandi, quas Aug. indicat, satisfacere. Vna est, quia mentis tenebræ, & ignorantia sunt poena peccati: nulla autem videtur esse maior ignorantia, vel mentis cæcitas, quam carentia usus rationis. Recte autem respondet Magister. D. Thomas, & omnes, propriam ignorantiam esse peccati poenam, non autem omnem carentiam cognitionis, vel quam appellant nescientiam, esse poenam, sed esse posse conditionem naturæ, etiam bene institutæ. Propria enim ignorantia dicit carentiam scientiæ, quam quis possit, & deberet habere: hoc autem modo carentia usus rationis in pueritia, non est ignorantia, sed pura nescientia: & ideo esse posset in statu innocentie sine peccato. Et ob eandem rationem non potest ille naturalis defectus, cæcitas mentis, aut tenebræ appellari: quia hæc voces etiam significant priuationem, & in malam partem ordinari solentur pro carentia spiritalis, seu intellectualis luminis aliquo modo voluntaria, & ex peccato proveniente. Ad confirmationem autem, quam D. Augustinus ab exemplo Adami sumit, recte etiam respondet D. Thomas non esse similem rationem. Quia Adam ab ipso Deo immediate creatus est, cuius opera sunt perfecta, & creatus est in adulta ætate, in qua non solum erat capax usus rationis, sed etiam erat illi debit, fuissetque propriissima, imò monitrosa ignorantia, si tali usu careret. Ac demum constitutus est in principem, & caput totius naturæ: & ideo non solum cum usu rationis, sed etiam cum perfectissima sapientia creatus est, ut supra vidimus. Hæc autem rationes omnes in filiis eius locum non habent, ut est per se notum.

CAPVT VI.

Quibus rebus ad vitam conservandam homines in statu innocentie vterentur.

Diximus de perfectione corporali proles in statu innocentie generandæ: & ideo priusquam de spiritali dicamus, opportunum videtur, reliqua, quæ ad corporalem vitam pertinent, expedire, quæ duo sunt præcipua: vnum est, conservatio vitæ: aliud est status, seu modus transigendi vitæ. Circa primum, præcipuum dubium est, an homines in statu innocentie carnibus vescerentur. Quibus enim, scilicet, victu, & vestitu, in hac mortali vita indigemus, iuxta illud Pauli 1. Tim. 6. Habentes vestitum non alimentis, & quibus regamur, his contenti sumus: in statu autem innocentie non indigerent homines vestimentis, quia iustitia originali sufficienter tegebatur, ut in superioribus dictum est, indigerent autem alimentis, quia licet haberent corpora suo modo immortalia per extrinseca adiumenta: nihilominus haberent corpora animalia, quæ naturali ordine, ac modo generari, nutrir, crescere, & conservari deberent, quod sine alimentis non fit.

Vestitum non
esset opus in
statu inno-
centie.

Ideoque explicandum superest, qualibus cibis vterentur homines in illo statu. In quovis tamen distinguendum est inter infantes, & adultos.

Et de infantibus statuendum est, usque ad certum tempus ætatis, in qua solidiora corporis membra habuerint, alendos, ac sustentandos fuisse lacte matris, sicut nunc nutriuntur. Hic enim modus alimenti naturalis est infantibus parvulis, quibus lacte opus est, non solido cibo. Ergo idem modus in illo statu servaretur. Ex regula sæpe repetita, quod naturæ ordo servandus in illo statu esset in his, quæ nec poenalia sunt, nec privatiui imperfectionem in tali natura, & persona, ac tempore includunt: nec supernaturaliter immutanda fuisse reuelatum est: talis autem est, ille nutriendi modus.

De adultis etiam certum est, fructus arborum, & seminum terræ futurum fuisse communem cibum illius status. Hoc enim præcipue nobis reuelatum est Gen. 1.1. illis verbis, *Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, & vniuseque ligni, quæ habent in semetipsis seminem generis sui, ut sint vobis in escam.* Quæ verba dicta sunt hominibus ante peccatum, unde maxime pro statu innocentie dicta sunt. Et cap. 2. dixit Deus Adæ, *De omni ligno paradisi comede, exceptitque solum lignum scientiæ boni, & mali.* Ergo tantum superest dubium, an etiam carnibus tunc vterentur. Et consequenter potest inquiri, an vterentur pane, siue triticeo, siue alterius speciei, seu graui proprie sumptus, id est, artificiosè confectis, & coctis, sicut nunc illo utimur. Et eadem ferè interrogatio est de usu vini ex quacunque materia expressi. Sed hæc accessoria sunt, & obiter definiuntur: nam etiam ab authoribus non disputantur, sed per occasionem attinguntur, ac breuiter definiuntur.

Circa principalem ergo questionem de usu carnis D. Thom. 1. p. q. 96. art. 1. ad 3. solum docet, homines in statu innocentie non indiguisse animalibus ad cibum: quia fructibus lignorum paradisi sufficienter alerentur. Inde verò omnes collationes ligunt, non fuisse futurum carnium usum in illo statu. Estque hæc sententia communis antiquorum Patrum, Basilij, Bedæ, & aliorum in Gen. 1.1. Nihil in quaest. sac. q. 24. ex Nemesio de natura hom. cap. 1. Abulen. in c. 33. Gen. q. 228. aliorumque Theologorum sine contradictione. Sumptaque est ex verbis Gen. cap. 1. & 2. supra citatis: quibus Gen. Deus hominibus concessit herbas terræ, & fructus arborum in cibum. Nam tacendo de carnibus, illas excludere videtur. Accedit, quod Gen. 9. specialiter concessit Deus hominibus carnes in cibum, dicens, *Omne, quod movetur, & vivit, erit vobis in cibum.* Vbi in speciali concessione significat, antea non fuisse id hominibus concessum. Et magis explicatur, cum additur, *Quasi olera viriditas dedi vobis omnia.* Ac si diceret Deus, hæc tenus sola olera viridia vobis concesseram, nunc animalia etiam vobis in cibum præbeo. Si ergo usque ad illud tempus non est data facultas hominibus edendi carnes, multo minus concessa fuit Adæ & Euvæ in innocentie statu: ergo nec eorum posteris licuisset in illo statu, si duraret.

Contra hanc verò communem sententiam tria obijci possunt. Primum est, quia ex concessione positiva facta hominibus in principio creationis, contra cetera. Ecce dedi vobis omnem herbam, &c. vel, *Ex omni ligno paradisi comede*: non recte inferitur exclusiva, *Scilicet, tantum ex herbis, vel fructibus arborum comede.* Tum quia illatio non est formalis, ut per se constat, nec ratione materiæ dici potest virtualis, quia potuit Deus ob aliquam rationem specialem illos cibos exprimere, etiam si alios non prohiberet, nempe, ut indicaret, eas res, quæ & facillimè obtineri possent, & ad sustentandam naturam essent sufficientissimæ, etiam si alia non decissent, neque essent pro-

prohibita. Tum maxime, quia alias ex verbis illis colligeretur, non solum homines, verum etiam animalia bruta non potuisse carnis vesci ante peccatum Adæ, quod verisimile non est, vt D. Thomas dixit. Sequela probatur, quia cum dixit Deus, Ecce dedi vobis omnem herbam, &c. non dixit tantum, vt sint v. b. in escam, sed addidit, & cunctis animalibus terra, omnique volucris celi, & vniuersis, que mouentur in terra, in quibus est anima viuens, vt habeant ad vescendum. Igitur non pro solis hominibus, sed etiam pro omnibus brutis facta est illa positiua concessio: ergo si respectu hominum illa habet virtutem exclusiua, eandem habebit respectu brutorum, nam est eadem ratio, ac proinde etiam bruta animalia carnis non vellentur, quod verisimile non est.

Secunda difficultas est circa alterum locum Gen. 9. quia si firmum esset argumentum ab illo desumptum, sequeretur, non solum in statu innocentie, sed etiam post peccatum non fuisse hominibus licitum vsum carnis vsq; ad diluuium. Consequens autem non admittitur a probatis Theologis: ergo inde non sumitur argumentum validum. Sequela probo, quia si in concessione herbarum in cibum includitur prohibitio carnis: etiam in concessione carnis tali tempore facta includitur reuocatio prohibitionis priorib. temporibus facta: vel certe, si in priori loco concessio ad vnum genus rerum limitata, est exclusio alterius, inde consequenter intelligitur, prohibitionem illam durasse quandiu prior concessio fructuum terræ ad carnes animalium extensa non est: sed illa extensio non est facta vsq; ad tempus post diluuium: ergo vel vsque ad illud tempus prohibitio durauit, vel certe nunquam fuit, etiam pro innocentie statu.

Tertio ratione obijcio, quia vt usus carnis esset licitus, non erat necessaria specialis Dei concessio, sed ex natura rei est licitus, nisi à Deo interdictus ostendatur, sed non inuenitur prohibitio etiam pro innocentie statu: ergo. Consequentia clara est. Et minor in prioribus obiectionibus est probata. Maior autem probatur, quia seclusa Dei prohibitioni speciali, & positiua, nulli apparet principium, ex quo vsum carnis fuerit aliquando malus, etiam si non fuerit specialiter à Deo concessus. Hæc enim concessio ex duobus tantum principijs posset esse necessaria, scilicet, vel quia sine illa esset contra iustitiam occidere animalia ratione dominij Dei, sine cuius voluntate animalia occidere, esset alienam rem rapere, vel destruere, vel quia esset contra temperantiam, quia foret contra salutem, sicut esset comedere carnes crudas.

Neutrum à istorum dici potest. Non quidem primum, quia, vt supra dictum est l. 3. c. 16. homo ex natura rei, seu ex vi rationis naturalis, & sine speciali donatione Dei habet dominium omnium animalium, brutorum, nisi aliqua lege Dei prohibeatur: ergo non est contra iustitiam Deo debitam animalia bruta occidere. Antecedens probatur à priori à D. Thoma, quia bruta animalia sunt ex natura sua ordinata ad vsum hominum: & ideo illi etiam sunt naturaliter subiecta. Vnde dixit Aug. l. 1. de Ciuit. c. 20. Iustissima ordinatione creatoris vita, & mors animarum irrationalium nostris vsibus subditur. Vbi per iustissimam ordinationem, non legem aliquam Dei positiuam, aut specialem concessionem naturæ additam: sed ipsam legem naturalem intelligit, per quam hoc homini liceret, etiam si nullam Dei reuelationem, aut concessionem haberet. Deinde confirmatur à posteriori, quia non solum est licitum homini occidere bruta animalia propter cibum, sed etiam recreationis causa. Et sic dixit Aristot. 1. Polit. c. 5. venationem ex natura rei esse licitam, vtique per se loquendo, seclusa prohibitione iniuria, vel humana: vel damno tertij, vel scandalo.

Statu de opere sex dextrum.

lo, vel alia indecentia: ergo signum est, sine speciali concessione Dei facta propter cibum, vel aliam utilitatem, ex natura rei vitam, & mortem brutorum animalium esse sub hominum dominio: ergo ex vi iustitiæ in ordine ad Deum nunquam fuit prohibita imperfectio animalium; vt in hominum cibum apta fierent.

Nec etiam propter temperantiam erat necessaria illa Dei concessio, quia carnes animalium de se sunt conueniens cibus hominis: imò maxime naturalis, & aptus ad sanitatem, & vires hominis conservandas, imò & reparandas: vnde dari solet ægrotis, etiam quando illis antea non vellebantur. Et confirmatur, quia aliter etiam nunc usus carnis esset malus: quia quod ex natura rei est contra temperantiam, & ideo est malum, semper est malum. Consequens autem contra fidem est vt ostendit D. Tho. 1. 3. q. 102. a. 6. & 2. 2. q. 64. a. 1. cum Aug. sup. c. 1. & l. 6. cont. Faust. ca. 4. & seq. vsque ad 75. Superest ergo, vt seclusa speciali concessione Dei usus carnis à principio fuerit licitus: ergo, quod Deus res alias in cibum expresse concesserit, non obstat, quominus etiam licitus sit vsus rerum non expresse concessarum, quando alias sine tali concessione de se est licitus.

Probatur hæc vltima consequentia tum primis duabus obiectionibus: tum etiam, quia illa concessio fructuum terræ in cibum facta Gen. 1. & 2. non ideo facta est, quia esset necessaria, vt liceret talis vsus, quia quod de animalibus diximus, multo magis de plantis procedit: nam herbe, arbores, &c. non minus sunt sub naturali dominio hominis, quam animalia. Ergo illa declaratio solum propter instructionem, vel aliam similem causam facta est, non propter necessitatem: ergo inde colligi non potest alia ibi non expressa fuisse prohibitio. Et confirmatur, quia licet Deus nihil de facultate comedendi ex fructibus, hominibus declararet, ipsi solo discursu rationis ducti, possent licite de illis comedere, & pari ratione possent carnis vesci: ergo quantum Deus fructus terræ, & arborum specialiter proposuerit, quia illi tunc hominibus sufficiebant, nihil de carnis peculiariter prohibuit. Vnde D. Thomas sup. non dixit, non licuisse hominibus vsum carnis: aut eos non potuisse illis vesci, sed tantum dixit, homines illi non indiguisse, quod valde diuersum est. Neque ex eo, quod homines non indigissent carnis, sequitur, non fuisse vfuros illis, aut non potuisse sine peccato illis vesci: multis enim rebus vtimur, etiam sine peccato, quibus non indigemus.

Nihilominus à communi sententia recedendum non est, quamuis enim ex Scriptura euidenter non conuincatur, est valde conformis illi: & illa resolutio adiuncto discursu rationis, efficaciter potest ex illa colligi. Tria ergo vel quatuor de hoc vsu distinguenda sunt, scilicet, an fuerint aliquando de facto in Paradiso. An fuerit necessari? an fuerit specialis, ac positiua lege prohibitus: an vero ex natura rei fuerit illicitus supposito illo statu. Ac denique, an foret in illo statu, si homo non peccaret. De primo certum est, primos homines de facto non comedisse carnes in Paradiso. Nam in primis, aliter opinantur, homines ante cibum vetitum nihil comedisse in Paradiso. Veruntamen hoc in fine præcedentis libri obiectum est. Probabilius enim indicauimus primos parentes in Paradiso ante lapsum comedisse: quia non tam brevis habitatio eorum in Paradiso ante peccatum fuit, vt oportuerit ab omni cibo eos abstinere toto illo tempore. At vero ex verbis Eux, De omni ligno Paradisi vescimur, non sine probabilitate colligitur, tunc solis illis fructibus vfos in cibum fuisse. Quod etiam comprobant verbi Dei, quibus de cibis ipsis in cibum concessis eos instruxit. Neque est verisimile,

9
Neciam
esset contra
temperan-
tiam.

12
Concluditur
in 3. obie-
ctio.

Confirm.

11
Communis
illa resolutio
per 4. pro-
nuntia e-
nucleatur.
Consule et-
iam Motin.
de iustitia
commutat:
tra; diff. 4.
Pronun-
tatum non
recte ex quo-
rundam o-
pitione o-
stenditur.

Restitut. col-
ligitur ex
verbis Eux
& Dei.

2. mite,

mile, in tam breui tempore de usu carniū, vel cade animarum cogitasse, siue licitum id fuerit, siue illicitum.

12 De secundo etiam certum est, non indiguisse primos homines usu carniū in Paradiso, etiam si diutissime in illo viuerent, & in hoc sensu carniū usum non fuisse in illo statu necessarium.

Probatur ex verbis Dei.

Declaratur ratione.

Hoc maxime docet D. Thomas, & plane conuincitur verbis Dei, qui fructus arborum in cibum preparauit, & illos tantum, tanquam sufficientes illis obtulit, seu concessit. Et declaratur in hunc modum: quia cibus tantum est necessarius, vel ad vitam, & corporis vires conseruandas, vel ad reparandum quicquid per continuam nutritionem de primæua corporis constitutione imminutum fuerit. Sed primum sufficienter præstabant fructus arborum Paradisi, in quo produxit Deus, ut Scriptura dicit: *Omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum iuuat*: ac proinde multo magis vtile, facile, ac salubre, nam opera Dei perfecta sunt. Secundum autem conferebat fructus ligni vitæ: ut in superioribus declaratum est. Ergo ad nullum effectum, vel naturæ commodum, vel rationi consentaneum erat usus carniū necessarius. Nam propter solas delicias, aut voluptatem illum appetere, non est rationi consonum: ac subinde non solum non necessarium, sed etiam ab illo innocentie statu alienum.

13 Tercio, hunc sit valde credibile, in statu innocentie non fuisse licitum, & honestum usum carniū: non quidem ex speciali prohibitione positua Dei, sed ex ipsa lege naturæ, supposito tali statu eiusque sufficientia, & abundantia absque carniibus. Prima pars probanda est ex tertia. Secunda autem partem negantem posituam prohibitionem Dei, mihi probat tertia obiectio supra facta. Quia tale præceptum prohibens non inuenitur expressum: & ex sola concessione fructuum terræ in cibum non satis colligitur, ut in dicta obiectio declaratum est: & in responsione ad primam magis explicabitur.

Vnde probatur primum membrum. Vnde probatur secundum.

14 Nihilominus declaratur, & probatur pars tertia, quia licet usus carniū per se, & ex natura rei non sit malus respectu hominis in sua pura natura, considerati nihilominus in tali statu, utique integritatis naturæ cum originali iustitia, & omnibus privilegijs, & circumstantijs eius, fuisset inordinatus carniū usus. Ratio est, quia in illo statu habebat homo à Deo parata alimenta optima, & maxime proportionata, & conuenientia corpori perfecte temperato, quale tunc habebat, & constituto in loco amœnissimo, in quo purissimo aere, & optimis influentijs celestibus fruebatur: ergo superuacaneum, & inordinatum esset carnes animalium in cibum querere. Quia nulla ratio nisi gula, vel superflua voluntatis ad id mouere poterat. Accedit, quod fructus arboris sine sollicitudine, & sine impuritate haberi poterant, carniū vero usus, nec sine labore, & cura obtineri, nec sine sordibus, & vilibus actionibus parari poterat: indecorum ergo fuisset talem usum in illum statum introducere. Præterea prudens, & rationabilis ciborum usus non solum ad vitam conseruandam, sed etiam ad virtutem fouendam: & ad moderandas inclinationes, & motus appetitus ordinari debet: ad hunc autem finem multo erant aptiores cibi ex fructibus arborum, quam ex carniibus animalium: ergo secundum rectam rationem præferri debebat in illo statu. Nam licet in illo appetitus esset perfecte subiectus rationi, & corpus animæ: nihilominus hæc ipsa subiectio, & rectus ordo per conuenientia media, prudentique obseruatione, ac studio ab ipso homine abhibito conseruanda erat. Vnde etiam ad immortalitatem, & impassibilitatem status, hoc erat conuenientissimum: quia

Secundo.

Tercio.

Quarto.

ut supra dixi, non sine hominis industria, & cooperatione illa impassibilitas conseruabatur. Denique finis illius status (ut infra dicam) præcipuus erat, ut homines contemplationi Dei, & operum eius, & acquisitioni meritorum, ac scientiarum vacarent: ergo alienum à recta ratione esset, in preparandis cibus carniū homines tunc occupari sine vlla corporis necessitate: quia sine magna distractione animi, & eius auocatione ab studio rerum celestium fieri non poterat. Quamuis enim aliqui uti possent cibis ab alijs preparatis sine huiusmodi impedimento: nihilominus in illa communitate, vel ergo illa fuisset mortalitas, & consequenter per illam amitteretur iustitia, ac proinde iam non esset talis usus in statu iustitiæ, sed in statu peccati, & lapsæ naturæ: vel talis usus fieret tantum cum veniali peccato: quod magis videtur probare omnia, quæ considerauimus: & hoc satis est, ut talis usus in illo statu esse non poterit, in quo venialiter peccari non poterat, ut supra ostensum est. Et præterea seclusa consideratione culpæ, est valde probabilis coniectura, quia homines tunc non mouerentur in actionibus suis ab inordinata concupiscentia: sed ex aliquo motu rationis, nullum autem occurrere poterat, quod ad carniū usum excitaret. Nam sciebant, ad sustentationem vitæ, aut ad conseruandum vires, & robur corporis, sibi non fore necessarium: nec propter delectationem solum moueri poterant: tum quia non esset honestum, tum quia cum non essent experti delectationem talium ciborum, non poterant multum ad illius desiderium sola intellectus cogitatione excitari: tum etiam, quia fructus arborum ad ordinatam voluptatem sufficienter dabat Deus ligna Paradisi pulchra visu, & ad vescendum suauia vique, ut credibile est, cum mira varietate, & abundantia: ergo non erat, cur propter solam sensibilem delectationem homines recte compositi, & concupiscentijs carētes carnes appeterent. Non fuisset ergo in illo statu talis usus.

Vnde vterius colligi potest, neque panis, neque alterius cibi arte confecti, imo neque ouorum, aut lactis animalium brutorum, & aliarum rerum, quæ ex lacte fiunt usum in dicto statu fuisse futurum. Hæc enim omnia sub illa ratione comprehenditur, quod nec necessaria fuissent, nec sine aliqua sollicitudine, & superflua cura, & distractione pararentur, vel procurarentur. Idemque dicendum est de vini usu, in quo parando, & conseruando maior labor, & occupatio necessaria fuisset, & in usu eius maius periculum inueniretur, minorque necessitas. Quia Paradisi aquæ, quas optimas fuisse credendum est, ad subueniendum tali corporum indigentia essent sufficientissima: tum propter corporum sanitatem, ac temperantiam: tum etiam, quia saluberrimæ, ac suauissimæ fuissent.

Circa id vero, quod de usu panis, & vini diximus, dubitare quis potest, quia videtur hinc destrui opinio dicentium, non peccante Adamo fuisset sacramentum Eucharistiæ in statu innocentie. Quam nos in 3. tom. 3. part. disp. 3. scilicet. de panis. 3. maxime probabilem iudicauimus. Et eam scilicet. 3. Metaphysic. lib. 6. cap. 2. q. 6. tenetur esse Fonseca tom. 3. Metaphysic. lib. 6. cap. 2. q. 6. tenetur esse. Respondet verò potest, vel ad hunc statum.

SVARE 2
de Angelis,
in 6. d. d. d. d.
anima.

D. N. 2

erum vsum potuisse tunc sine labore panem, & vinum confici: vel (quod magis placet) potuisse quidem tunc Sacramentum illud institui ex alia materia: solumque conveniente cum nostro Sacramento in reali presentia Christi sub aliquibus speciebus, & in gratia effectibus: quorum ratione nomen Eucharistiae optime in illud conueniret.

Ad primam ergo obiectionem iam ferè respondit: fatemur enim, in verbis Dei allegatis, non contineri expressam prohibitionem usus carniū nihilominus ratione materiae, supposita illius status maxima perfectione, inde colligi prohibitionem, non quidem ex lege positua Dei prouidentem, sed ex ipsa rectitudine rationis, vt explicauimus. Neque inde inferri potest, illam prohibitionem, nunc etiam manere, eo quod lex naturalis nunc duret, quia immutabilis est. Nam est hoc verum supposita identitate materiae, non vero facta in rebus ipsis varietate. Nam ipsa naturalis ratio aliud dicit agendum in vna occasione, & aliud in alia: vt tempore necessitatis, vel abundantiae, aegritudinis, vel sanitatis, vt est per se notum.

In secunda vero probatione in eadem obiectione addita, petitur incidens dubium, an hominem non peccante alia bruta animalia carnis vescerentur. Nam multi constanter id negant, quorum princeps videtur Basilus hom. 15. Exaem. & sequitur Beda, quem excusare voluit D. Thomas, quia super Genes. cap. 1. id non dicit, tamen id expresse habet in Exaem. circa finem. Et indicat Rupert. lib. 2. in Genes. cap. 10. dicens: *Contenta fuisse bestias, nisi consuetudine gula tam in hominibus, quam etiam in bestiis soluta creuisset educitas.* Latius id tradit Abulens. in 13. cap. Genes. q. 272. & late pugnat pro hac sententia Tornellus in 1. tom. Annal. etate 1. die 6. & sequitur Perer. lib. 4. in Gen. circa finem in disp. ad versum 29. & citat. Ioseph. 1. Antiquit. 1. Omnesque nituntur in verbis Genes. in obiectione inductis. Adduntur etiam coniecturae. Prima, quia incredibile est, prouidentissimum Deum ceteris animalibus omnibus cibos preparasse, & pro animalibus terrestribus nihil prouidisse. Secundo quia, si animalia tantum bina creata sunt in singulis speciebus, sequitur, lupum, v.g. vel multo tempore cariturum fuisse cibo, vel consumpturum ouem, priusquam generare potuisset. Tertio, quia in arca Noe haec animalia sustentabantur sine usu carniū: ergo verisimile est, antea assuetum fuisse cibo, seu pastui herbarum. Et iuxta sententiam hanc, quae valde probabilis est, expedita relinquatur obiectio facta: conceditur enim sequela, nimirum, etiam bruta non comedisse carnes, quandiu Adam non peccauit: non quia illis proprium praecipuum impositum fuerit, cum illius non essent capacia: sed quia Deus ita omnia ordinauit, vt etiam animalia terrestria pabulo herbarum essent contenta, & alios cibos non appeterent.

Nihilominus D. Thom. d. q. 96. artic. 1. ad 2. contrariam sententiam tam constanter affirmat, vt praecedentem irrationabilem vocet: quo loquendi modo rarissime vsus est. Et illam secutus fuerat Abulens. in cap. 1. Gen. q. 3. Et idem sentit Caiet. ibi & Vitell. fundamentum huius sententiae esse debet, quia prior sententia multum repugnat rationi naturali: & Scriptura non cogit ad illam asserenda: ergo sine causa, vel ratione asseritur. Et in hoc forte sensu D. Thomas illam vocauit irrationabilem. Maior probatur: quia proprii quidam instinctus ita sunt naturales quibusdam animalibus, vt sine veluti propriae passionis inseparabiles ab eis, vel omnino, quantum ad actum primum, nisi priuenter naturalibus potentijs, vel sensibus intermis, vel secundum potentiam ordinariam;

Summa de opere sex dierum.

quantum ad actum secundum: quo interdum per supernaturalem, vel extraordinariam Dei prouidentiam priuantur. Huiusmodi autem sunt in primis naturales (vt sic dicam) inimicitiae, & dissidia inter quaedam animalia, vt inter selem & canem, vel etiam felis ad murem, lupi ad ouem, accipitris ad columbam, aliasque minores aues, & sic de alijs. Deinde appetitus comedendi carnes est multis animalibus valde naturalis, vt videre licet in animalibus terrestribus, leone, lupo, & alijs ferocibus: imo etiam in cane, & aliquibus domesticis. Item in auibus, falcone, miluo & similibus. Imò inter volatilia inuenimus, quae naturaliter aluntur solis piscibus, quos naturali industria capiunt, vt se, & filios suos sustentent. Alia vero morticinis vescuntur, vt corui, &c. Et inter pisces, minores esse solent naturalis cibus grandium. Non est autem verisimile, aut has multiplices inclinationes ortas esse in animalibus ex peccato hominis, aut fuisse perpetuo frenandas, veluti quadam originali iustitia, quandiu homo non peccaret.

Iam ergo probatur altera pars, seu minor principalis fundamenti, in quo vis vtriusque sententiae sita est. Nam si Scriptura non posset commode aliter intelligi, paripendenda esset ratio: si autem Scriptura alium commodum sensum habet, praefenda est ratio facta: quia sine dubio vrgens est. Dicit ergo in primis potest, non loqui Scripturam in vniuersum de omnibus animalibus brutis sed de his, quae herbis, & fructibus pasci naturaliter solent. Et hoc responsum indicat D. Thomas dicens, Bedam non fuisse locutum de omnibus animalibus, sed de quibusdam, nam a fortiori hoc de Scriptura intelligit. Sed inuitatur, quia Scriptura non vnam tantum, sed plures distributiones multiplicat, dicens: *Veni vobis in escam, & vniuersa animalium terra omni, quae volucritati, & vniuersis quae mouentur in terram, & in quibus est anima viuens.* Quis ergo audeat tot vniuersales locutiones ad quaedam animalia limitare? Sed nihilominus sine vi, aut improprietate dici potest, illa omnia verba intelligi quidem vniuersaliter, vt profertur, sed cum distributione accommodata iuxta materiae capacitatem. Ita vt sensus sit illos terrae fructus datos esse ad sustentanda omnia animalia, quae naturaliter talem cibum appetunt, & illo indigent.

Cum vero contra hoc instatur, quia hoc modo prouidentia diuina animalibus carniuoris defuisset. In contrarium replicatur: quia etiam potest Deus argui quod improuidus erga pisces fuisset, nullibi enim legimus aliquid eis in cibum concessisse. Cum ergo prouidentia Dei non in verbis consistat, sed in factis, potuit optime tam piscibus quam feris, vel rapacibus animalibus sufficientissime prouidere cibum, producendo varia rerum genera, & dando illis animalibus talem instinctum naturalem, & vires, vt sapiant, & quae aut a Deo essent sibi. Cur autem in quibusdam declarauerit cibum, quem illis parauerat, potius, quam in alijs, pertinent, ad liberam Dei voluntatem, cuius rationem non semper reddere possumus. Posset autem fortasse non improbabiler considerari, Deum in illis verbis, non ad ipsa animalia bruta, sed ad homines principaliter fuisse locutum. Ideoque in alimentorum sufficientia prouidentiam suam erga homines explicando, illa simul animalia commemorasse, quae vel sub cura hominis futura erant, vt sunt domestica: vel ad vtilitatem, vsum, vel commoditatem hominis pertinent: quia pecularis cura talium animalium ad integram prouidentiam erga ipsum hominem quodammodo pertinet. Huiusmodi autem animalia esse videntur, quae herbis, & fructibus terrae aluntur. Quae consideratio mihi sane non improbabilis apparet.

Z 2 Non

21
Probatio
minoris.

Instatur etiam
tra hanc
probationem.
Occurrit
proxima instantia.

22
Instantia
alio aqua
est i. com-
est ex al-
latum n. 19
expeditur.

Expeditur
secundo.

23
Expediatur
tertio ex
Caietano.

Non displicet autem, quod vltius Caiet. addit, nullum esse animal, quod non possit herbis, aut fructibus vesci, & illis sufficienter sustentari. Quod suadet argumento facto de arca Noe, quia non est verisimile introduxisse Noe in arcam carnes, quibus animalia carniuora vescerentur: ergo tunc solis fructibus, vel seminibus terræ omnia animalia fuere nutrita: quia vel necessitas temporis, vel speciei alio tunc diuina gubernationis efficacia efficit, vt etiam animalia carniuora vescerentur vegetabilibus: vt idem Caiet. dixit Gen. 6. in fin. Verisimilius autem est, si ne miraculo ibi sustentata fuisse animalia ex seminibus, vel fructibus, quos Noe in arcam introduxit. Oportuit tamen, vt animalia, quæ naturale inter se disidium habent, vel in locis separatis conseruata fuerint: vel certe, vt diuina virtute mansueta, & pacifica inter se redderentur. Nam hoc consuetudine, & educatione comparari solet, vt experientia docet. Vnde facile potuit modo præternaturali, & in illa occasione necessaria fieri. Idemq; est dicendum ad difficultatem de principio creationis rerum. Nam potuerunt animalia inter se inimica in locis diuersis creati: vt debiliora non possent à fortioribus interfici, donec species rerum sufficienter multiplicarentur. Vel etiam pro aliquo tempore potuit diuinitus ille naturalis instinctus impediri, vel in ea dispositione illorum interiores sensus creare: in qua per consuetudinem componuntur, & mansueta inter se fiunt.

Expediatur
secundo &
tertia.

24
Concluditur
responsio D.
Thomæ ha-
bitus expo-
sita.

Hoc ergo modo facile defenditur, absolute verum esse, Deum dedisse herbas, semina, & fructus pro cunctis animalibus, quamuis non limitauerit, vt solis illis vterentur: neque in hoc aliquorū naturam immutauerit, aut correxerit, seu frænauerit ne carnes appeterent: vel ne discordiam inter se haberent. Atque ita Deus ex parte sua omnibus etiam animantibus terræ sufficienter alimenta prouidit: quamuis aliqui ex peculiari sua naturali propensione alia appetere, & inquirere possint. Quod vero moderni auctores supra citati dicunt appetitum edendi carnes in his animalibus non ortum ex ipsa specifica natura, sed ex temperamento corporis, adiuncta consuetudine: habere quidem potest locum in ipso vsu, quia multum ex apprehensione imaginationis pendet, quæ propter consuetudinem multum immutatur. Nam inde fit, vt animalia naturaliter inimica, vsu, & consuetudine inter se mansueta fiant, quando disciplinabilia sunt, & memoriam habent. Et similiter ex non vsu, seu inesperienza ciborum fieri potest, vt per imaginationem non apprehendantur, vt multum delectabiles: sicut è contrario experientia, & consuetudo in brutis auget appetitum.

Totalis vsus
aliorum ci-
borum suffi-
cit vt bruta
carniuora
suis carnib.
alantur.

25
Non tamen
sufficit ad
illud denegā-
dam propen-
sionem So-
randi car-
nis.

Nihilominus tamen negari non potest, quin huiusmodi instinctus in actu primo spectari ex ipsa natura specifica oriantur, vt naturalis quædam discretio inter herbas vtilem, & noxiam: & inter animal contrarium, vel pacificum, & propensum ad esum carniū, vel piscium, vel tantum herbarum: vt, v.g. iumenta, equi, boues, & familia animalia talis sunt natura, vt nulla consuetudine videantur fieri posse carniuora: alia vero non solum possunt, sed etiam naturaliter ad hoc sunt propensa. Has ergo naturales proprietates, & propensiones habent animalia, etiam si homines nunquam peccarent. Et ideo credibilius videtur, quod si status innocentie longo tempore duraret, animalia carniū vescerentur iuxta vniuersiusque naturalem propensionem: quia nulla est necessitas excogitandi peculiarem Dei prouidentiam, ad hoc impediendum perpetuo, licet forte in principio creationis pro aliquo tempore id fuerit conueniens. Neque est vlla ratio, quæ suadeat, huiusmodi animalia nunquam fuisse operatura iuxta na-

turalem propensionem, & per solum non vsu illum naturalem instinctum perpetuo futurum esse sopitum, & quasi extinctum, cum ipse sit principium sufficiens ad vsu illum inchoandum, sicut nunc experimur in his animalibus, quando ex solo instinctu naturæ ante omnem vsu operari incipiunt.

In secunda vero obiectione petitur alia communis dubitatio, an homines post lapsum vsque ad diluuium carniū vsi fuerint? Quæ ex alio loco Gen. cap. 9. à paritate rationis oritur, vt proponimus. In illa ergo dubitatione consequenter multi dicunt, vsu carniū non fuisse omnino inter homines ante diluuium. Alij vero dicunt, non fuisse quidem licitum, ac proinde inter Deum timentes non fuisse vsurpatum, licet inter iniquos in vsu esse potuerit. Fundantur præcipue in verbis illis Dei Gen. 9. Omne, quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum, quasi oleum virentia tradidi vobis omnia. vbi Chrysost. homil. 27. ait: Hoc est initium edendarum carniū. Et infra Edendi facultatem concedit, & valde laudes reddit. Et Theod. q. 55. in Gen. Primus (ait) concessit Deus hominibus fructus in cibum: post diluuium autem priuilegium cibum illi concessit. Beda vero dixit, Hic primo caro manducari imperatur id est, conceditur, nam Deus nunquam dedit positum præceptum comedendi carnes, vt nunc contra hæreticos suppono. Ex dictis ergo verbis colligitur, antea fuisse prohibitum hominibus esum carniū, quia alias superuacanea fuisset hæc Dei concessio. Et huic sententia non parum fauet D. Thom. Rom. 14. lect. 1. in principio & 12. quæst. 101. art. 6. ad 2. Eamque late defendit Tornellus sup. Anno 1657. nu. 11. & 12. licet cum aliqua limitatione, vt infra dicam. Alij vero addunt, non solum homines, verum etiam feras, vel multa bruta animalia non comedisse carnes ante diluuium: quia censent, illam concessionem Dei Gen. 9. licet ad homines directam fuerit, consequenter cetera animantia comprehendisse. Ita docet Basil. hom. 11. Exameron, & Beda in Examer. & Abulen. in cap. 13. Gen. 4. 12. & sequenti bus, & sequitur Pereri. d. disp. de hære lib. 4. in Gen.

In hoc puncto duæ quæstiones videntur distinguendæ: vna est, de iure, alia de facto. De iure quæstio est, an fuerit licitus carniū vsus ante diluuium: & hæc quæstio habet locum in hominibus, non in brutis, vt per se notum est. Quæstio vero de facto est, an talis cibū fuerit in vsu in taliprima ætate, & hæc in brutis locum habet, atque etiam in hominibus, siue ille vsus fuerit prohibitus, siue non fuerit. In prima ergo quæstione, probabilis censetur, esum carniū non fuisse illicitum ante diluuium. Ita tenet Caietan. Gen. 9. & Soto libro quinto de iustitia. q. 1. art. 1. quos sequitur Ystella Gen. 9. & refert pro hac sententia Chrysost. Iustinum, & Diu. Thomam: sed immerito. Nam licet isti Patres non dicant fuisse illo tempore illicitum, seu prohibitum vsu carniū, neque etiam dicunt, fuisse licitum: sed solum de facto aliquid dicunt, vt statim explicabimus. Probatur ergo nostra resolutio, applicando, & conuertendo discursum factum de statu innocentie. Quis enim esus carniū in illo tempore nec fuit malus, quia prohibitus, nec fuit prohibitus, quia malus: ergo nullo modo fuit illicitus. Prior pars antecedens probatur optime argumento facto in secunda obiectione, quam tractamus, proceditque à fortiori, quia in statu innocentie non fuit hic vsus malus, quia prohibitus: ergo multo minus post peccatum. Item, quia hæc prohibitio nec colligitur ex verbis Dei Gen. 1. dictis, vt ibi probatum est, nec ex verbis Gen. 9. quibus Deus tradidit omnia potestati hominum, vt eis vterentur ad manducandum, si vellent. Nam ex eis colligi non potest,

reft, fuiffe dicta ad tollendam priorem prohibitionem. Potuerunt enim dici, vel ad explicandum magnum beneficium, quod cum ipsa natura hominibus concesserat, quod non obstantibus prioribus peccatis, firmum permanere declarabat, sicut ibidem etiam dixit, *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*, quod à principio etiam dixerat, nihilque novum per illa verba concedebat: vel etiam potuit DEVS per illa verba instruere homines, quod in eo statu, peculiari, ac noua ratione esu carnum indigerent, tum quia ipsius naturæ corruptæ vires iam erant multum debilitatæ, tum etiam, quia ipsa terra per aquas diluuij deterior reddita erat: & consequenter fructus eius minoris virtutis ad nutriendum in futuris temporibus futuri erant. Hæc ergo fuit sufficiens causa, vt DEVS, tanquam providentissimus pater, carnes in ordinarium cibum hominibus designaret, etiam si antea non esset prohibitus earum usus.

Altera verò pars antecedentis probatur, quia neque ex vi obiecti esus carnum est malus: nec mera ratione naturali prohibitus, vt est per se notum, & supra num. 7. & 8. & in tertia ratione dubitandi, & in priori discursu probatum est. Neque etiam erat malus ratione status, sicut de statu innocentie diximus. Quia in hoc est apertissimum discrimen inter statum innocentie, & naturæ lapsæ. Tum quia in natura lapsa non habent homines illam rerum, & ciborum sufficiency, copiam, facilitatem, & bonitatem, quam in statu innocentie habuerunt, semperque habuissent. Tum etiam, quia vires corporis sunt longè debiliores: & appetitus non est ita compositus, & fructuatus, sicut prius: ideoque in hoc statu nunquam fuit per se malum hunc naturalem appetitum exequi. Quin potius est ex obiecto indifferens: & in tali statu facile occurrere poterant occasiones, & rationes ordinandi talem actum ad bonum finem: vel ad reparandas vires egitudine, aut labore debilitatas, vel ad illas conservandas, vel augendas ad fortius laborandum: vel quia interdum possent facilius tales cibi haberi, aut preparari, & car. Explicaturque optimè per statum puræ naturæ, si in ipso crearetur homo, & in hoc negotio suo discursui relinqueretur: nam posset sine dubio licite vesci carnibus quouis tempore, etiam à principio suæ creationis: eadem autem ratio, quoad hanc partem, est de homine lapso.

In secunda verò questione idem censent probabilius Soto, & Ytella, & hic allegat dictos Patres. Sed Chrysostomus in verbis, quæ allegauit ex ead. hom. 27. oppositum indicat. Et similiter D. Thomas ait, quod esus carnum videtur post diluuium introductus, licet exponi possit de ordinario, & frequenti usu, ne sibi contrarius sit. Iustinus verò quæst. 119. ad gent. dicit quidem Abel comedis de lacte ouium, adducens illud Pauli 1. Corinth. 9. *Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte eius non manducat?* Quod verò Abel carnes comederit, non declarat. Id tamen videtur apertè sentire Caietanus Genes. 4. vbi etiam adducit Berosum asserentem homines comedis carnes ante diluuium. Idem affirmat Rupertus libro 4. in Genes. cap. 30. dicens: *Et si antehac absque illa DEI præcipiente auctoritate hoc homo in cibum præsumpsit (vtique carnes) iam ex hoc vult ante legem, & deinde per legem potestate accepta iure sibi vendicare eam in esum.* Denique etiam Torniel. concedit homines ante diluuium comedis carnes, non tamen probos, sed improbos, nec licite, sed grauiter peccando. Et deinde etiam in iustis casum extremæ necessitatis excipit. Veruntamen in quibus-
cunque fuerit hic usus, frustra fingitur peccatum, *Sunt de opere lex dictum.*

præsertim graue, vbi nulla eius ratio, nec positua, prohibito inuenitur. Et sine causa limitat exceptionem ad casum extremæ necessitatis. Cur enim non grauis, vel mediocris necessitas sufficeret. Imò cur non maior commoditas satis superque esset? Illa enim sufficeret, vt actio ex obiecto indifferens propter honestum finem fieret, vt argumentati sumus.

Itaque probabilis est hæc sententia de esu carnum inter homines in illo tempore, licet sic incerta, quia non potest probari ratione sola: & historia de hac re nulla extat, quæ certitudinem faciat: quia Scriptura nihil dicit satis apertè, & alia non solum incerta, sed etiam obscura sunt. Si ergo vtendum est coniectura, verisimile est, carnes, aut pisces in illis temporibus non fuisse ordinarium cibum hominum, præsertim eorum: qui antiquam fidem, & traditionem ita retinebant, vt secundum rationem viuerent, & corporis voluntatibus dediti non essent. Hoc saltem videtur colligi ex facultate à Deo data Genes. 9. per quam explicuit, maiorem fuisse illius temporis necessitatem: Et ideo carnes iam tunc in ordinarium cibum assumi opportunum fuisse. Et ita possunt etiam exponi aliqui Patres, præsertim Chrysostomus & D. Thomas, qui dicunt, carnum usum fuisse post diluuium introductum, vtique ordinarium, & communem. Nihilominus tamen credibile est etiam antea fuisse vsum, præsertim ab his, qui voluntatibus corporum magis seruiebant. Quia, vt D. Thomas ait: *Esus fructuum terræ nascentium magis pertinet ad quandam simplicitatem vitæ, & esus autem carnum ad quasdam delicias, & curiositatem.* Vnde per hoc non tollitur, quin talis usus in casibus necessitatis, magisque per modum medicinæ, vel remedij, quam ordinarij alimentij, etiam inter honestiores viros tunc fuerit.

Quod suadet etiam exemplum Abeli ad tempore pascitis greges ouium, vt illud inducit, & ponderat Caietan. supra. Et certè, qui concedunt homines tunc lac ouium comedis, iam facentur, non ex folijs fructibus terræ nutritos fuisse, & aliquid in cibum introduxisse, quod in statu innocentie in usu non fuisset: cur ergo non credemus carnibus vfos fuisse, etiam licite, ac temperatè, saltem aliquando iuxta occurrentes occasiones, vel ratione necessitatis, aut maioris commoditatis. Id etiam suadet exemplum de venatione, quæ sine dubio recreationis causa fuisset tunc licita, & credibilis est, fuisse in usu: ergo eadem ratione ob honestam recreationem credibile est interdum de cibis in venatione captis aliquid gustasse. Denique eadem ratione verisimilius est, multa fuisse introducta statim post peccatum in usu ciborum, quæ in statu innocentie non fuissent, vt usus aliquius panis, & usus ignis ad coquendos cibos, & fructus duriore, vt glandes, castaneas, & similes. Ergo idem est verisimile de carnibus.

Et ita obiter responsum est ad argumenta, quæ in contrarium fieri solent, & secunda etiam obiectio ex dictis est sufficienter expedita. Et consequenter etiam responsum est ad obiectionem tertiam, probat enim optimè primam assertionem in hoc puncto positam in num. 27. & non procedit contra priorem resolutionem de statu innocentie propter rationem ibi factam, & propter diuersitatem inter vtrumque statum iam ponderatam. Denique ex dictis à fortiori concluditur, animalia carniuora multo magis fuisse vsa carnibus ante diluuium: præsertim postquam coeperunt esse sufficienter multiplicata. Quia non possent cohiberi sine speciali cura, & providentia Dei, quam fingere superuacuum est.

30
Temperatur
d. h. a. respon-
so, quod d. esus
carnium er-
dinarij tunc
non fuerit.
Suadetur co-
iectura sum-
pta ex Gen. 9

31
Faciunt etiam
inter vs
Chrys. & D.
Thom.

Fuisse tamē
nonnullum
esum, etiam
inter probos
homines.

32
Id suadet etiam

2.

3.

32

Colligitur
tandem ex
dictis respon-
sionibus ad 2. & 3.
obiectiones
in 2. 6. & 7.

Quod genus vite corporalis, seu politica, homines in statu innocentie proficerentur.

In hoc capite cetera explicanda supersunt, quæ ad modum viuendi in statu innocentie quoad externas, & politicas, vel domesticas actiones, & occupationes spectant. In quo puncto nonnulla explicanda occurrunt, quæ per breuia quædam dubia expediri possunt. Et primum, ac præcipuum est, an homines tunc in societate, vel communitate vixerent? In quo duplex communitas, seu societas humana distinguenda est. Vna dicitur domestica, seu familiaris: alia civilis, seu popularis, aut ciuitatis: quarum prior imperfecta, posterior verò perfecta censetur. Quia illa non est sibi sufficiens ad vitam transigendam: hæc verò totius sufficienti complementum habet, vt dixit Arist. lib. 1. Polit. cap. 2.

2. De priori ergo societate domestica non est dubium, quin in statu innocentie futura esset. Quia illa intrinsecè, ac naturaliter oritur ex coniunctione maris, & feminae, ac filiorum procreatione, vt Arist. d. lib. cap. 1. docuit. Sed in statu innocentie esset societas maris, & feminae cum speciali vinculo matrimonij, & consequenter cum cohabitatione necessaria ad filiorum generationem, & educationem: ergo in illo statu esset domestica societas, seu communitas. Addit verò Arist. ibi, aliam veluti secundariam, quæ est domini, & serui. Sed hæc in illo statu non esset necessaria. Nunc enim necessaria, vel saltem vtilissima non est propter multas actiones, & ministeria, quæ ad sustentationem vite corruptibilis necessaria sunt: quæ necessitas in statu innocentie non esset: quia homines paucis indigerent ad sustentationem vite, & veluti præ manibus omnia in promptu haberent. Item nobilitas illius status conditionem seruilem in hominibus non permitteret: & ideo societas illa, quæ in altero extremo illam conditionem requirit, illi repugnaret, vt numer. 10. magis

Ex Arist. sen explicabimus. Addit præterea Arist. ibi, ex hac domestica societas naturaliter sequi aliam quidem in se maiorem, tamen in suo genere imperfectam, quam pagum vocat, quæ est parua communitas ex pluribus domib. constituta. Quam etiam dicit maximè videri secundum naturam: quia veluti naturaliter resultat ex generatione plurium filiorum, & ex successione natorum ex natis, seu nepotum ex filiis. Nam inde multiplicatur matrimonium, & familiae, ac consequenter domus, ex quibus pagus confurgit. Vnde hæc etiam societas tanquam valde naturalis in statu innocentie fuisset.

3 Sed considerare oportet, hanc multiplicationem domorum, seu familiarum, duobus modis potuisse consistere: vnus est per solam diuisionem vnus familiae ab alia, sine aliqua peculiari coniunctione morali inter se: & sic non efficiunt propriè vnā communitatem politicam: sed vnum aggregatum per accidens plurium domesticarum communitatum. Nam in omni genere vnus physicè vel moraliter, sine aliqua vnione plurium distinctorum, non confurgit ex eis aliquid propriè vnum, seruata proportione. Nec sufficiet sola propinquitas secundum locum: nam inde confurgit vicinitas quædam, quæ ad summum inducere solet aliquam amicitiam, vel familiaritatem, non tamen moralem vnitatem, vel communitatem: vt vsu etiam comprobari potest in duabus, vel tribus familijs, vel monasterijs in deserto viuentibus in propinquis locis. Alius ergo modus multiplicationis familiarum, seu domorum, est cum distinctione domestica, & aliqua vnione politica,

quæ non fit sine aliquo pacto expresse, vel tacite iuuandi se inuicem: nec sine aliqua subordinatione singularum familiarum, & personarum ad aliquem superiorem, vel rectorem communitatis, sine quo talis communitas consistere non potest, vt latius dixi in Defensione Catholica lib. 3. cap. 1. & 2. Si ergo pagus solum sumatur pro acervo domorum, vt sic dicam, ille necessitate naturali sequitur ex multiplicatione filiorum, nepotum, &c. & ita sine dubio esset in statu innocentie. Si autem pagus dicatur aliqua communitas politica moraliter vnā, vt explicauimus, quæ parua sit, sic talis pagus quondam ciuitatis inchoatio esse videtur, & veluti pars eius, vel quasi accessorius ipsi esse solet: ideoque eadem ferè ratio de illo, & de ciuitate esse videtur.

In vniuersum ergo interrogari potest, an esset in statu innocentie propria communitas politica, siue pagi, siue ciuitatis, siue regni. Et ratio dubitandi est, quia in illo statu cessaret ratio constituendi tales communitates inter homines, quæ nunc in statu nature corrupta inuenitur. Nunc enim congregantur familiae hominum in vnā ciuitatem, quia vnā familia non sufficit, vel ad se sustentandum, vel ad seruandam communem iustitiam inter diuersas familias, vel ad se tuendum ab omnibus incommodis: vel ad se, & suos defendendum ab hostibus, & alias similes vite corruptibilis necessitates. At verò in statu innocentie quælibet familia sufficeret sibi, quia propter innocentiam, & immortalitatem, non haberet hostes, à quibus defenderetur: nec essent infirmi, quibus subueniretur: nec essent iniuriæ inter personas diuersarum familiarum, propter quas vindicandas, aut cauendas esset necessaria regia potestas. Ergo tunc non esset necessaria politica societas.

Dices, fuisse propter se conuenientem, quia homo est animal sociale, quæ proprietates naturalis est, & in statu innocentie permaneret. Vnde Arist. supra dixit, hominem naturā esse civilem animal, & sociale. Sed contra hoc est, quia hæc hominis proprietates sufficienter expleretur partim per societatem domesticam, partim per muruam communicationem, & familiaritatem plurium familiarum, seu personarum diuersarum domorum inter se. Aliud enim maius vinculum morale inter diuersas familias eiusdem ciuitatis naturale non est, saltem in natura integra: licet in natura corrupta, vel pura esset naturaliter consequens ad indigentiam talis status. In quo sensu locutus est de homine Aristoteles. Qui nihilominus addidit, *Qui sine ciuitate est per naturam, & non per fortunam, aut nequam est, aut potior quam homo.* In statu autem innocentie homo esset plusquam homo, vt sic dicam, & ideo ciuitate non indigeret.

Nihilominus dicendum videtur, homines in statu innocentie, si duraret, habituros fuisse inter se politicam societatem, qualis in ciuitate perfecta, vel regno esse potest. Ita sentit D. Thom. 1. par. q. 96. art. 4. iuncto 3. vbi Caiet. idem sentit, & Lipoman. in Catena Gen. 9. & Perer. lib. 4. in Gen. disp. de imper. hom. Et fundamentum esse debet, quia coniunctio hominum in vnā ciuitatem, non per accidens tantum ratione peccati, aut corruptionis naturæ, sed per se conuenit homini in quocunque statu, & ad perfectionem eius pertinet. Quod primò suadet D. Thomas exemplo Angelorum: nam eorum status, & naturalis conditio multo perfectior est, quam in hominibus, & in statu innocentie fuisset, sed in Angelis est societas, & communitas cum ordine, & subordinatione eorum inter se: vt Dionysius tradidit, & in superioribus visum est: ergo cum proportionem non defuisset in hominibus in statu innocentie. Secundo,

Alterum membrum;

quid, quia hæc communitas vite non tantum propter indigentiam mutui auxilii, sed etiam propter se aptibilis est, ad maiorem vite iucunditatem, & honestam communicationem, quam homo naturaliter amat.

Tertio, quia in illo statu non omnes homines essent æquales in scientia, & virtute, vt lib. 3. cap. 9. dictum est, & rectè D. Th. præmittit in d. ar. 3. ergo licet illa societas perfecta, non esset necessaria, propter corporum indigentiam, vel defensionem, posset esse vtilissima ad studium scientiarum, vt doctiores possent minus doctos instruere. Idemque est de rerum experientia, non enim possent linguæ omnia per se experiri: oporteret ergo, vt mutuo se iuuant, etiam per traditionem, & humanam fidem, quæ in illo statu esset longè certior propter innocentiam. Item ad virtutis auxilium esset illa communicatio vtilissima, & feruentiores verbo, & exemplo possent minus perfectos excitare. Et hæc ratio multum augetur considerando in illo statu non solum bonum nature ordinem, sed etiam gratiæ. Nam oporteret homines habere aliquam communem regulam fidei etiam externam, vt eandem fidem conseruare perpetuo possent, & secundum illam colere Deum, non solum priuatim, sed etiam cultu publico totius communitatis, seu Ecclesiæ. Hæc autem ecclesiastica vnitas supponit communitatem ciuilem statui hominum accommodatam.

Denique, si homines tunc peccare possent, etiam ad malefactorum correctionem, & emendationem, ciuilis communitas esset vtilissima. Verisimilius ergo est, homines in eo statu politicam communitatem habituros fuisse. Quanta verò illa futura esset magis incertum est: id est, an essent omnes homines in vna ciuitate victuri, vel potius essent ciuitates multiplicandæ: & si plures essent, an vnum, vel plura regna componerent: vel vnaqueque per se viueret: & similia, quæ vnusquisque coniectare potest. Vtendo alio principio supra tractato, scilicet, quanta futura esset in illo statu multiplicatio hominum simul viventium in hoc mundo: & an omnes in Paradiso terrestri habitaturi essent, vel omnem mundi regionem incolerent. Nam si omnes intra Paradisum continerentur per modum vnus ciuitatis, vel saltem vnus regni coniungi possent. Si tamen extra Paradisum extenderentur, tunc maior etiam multiplicatio ciuitatum, vel etiam regnorum fortè fuisset. Sed de his hæcenus.

Hinc verò expenditur secundum dubium de dominio hominis in homines, quod in numero 2. huc remissimus. Diximus enim supra habuisse homines in statu innocentie dominium in omnia bruta animalia. Vnde statim oriebatur dubium, an vnus homo in alium dominium habuisset. Et ratio dubitandi statim occurrit, quia hoc dominium non potuit haberi, nisi ex dono Dei, Deus autem solum in bruta dedit homini dominium, non in alios homines, vt obseruauit August. lib. 19. de ciuit. cap. 15. Responso verò D. Thomæ supra, & communis est, duplex esse dominium: vnum oppositum seruituti: aliud dominium iurisdictionis, seu gubernationis, latè iurisdictionem intelligendo, vt mox explicabo. Vnde primum dominium dat potestatem in personam serui, & omnes actiones ei: id est, ad vtendum seruo in omnem conuenientem vsum propter vtilitatem domini. Aliud verò dominium solum confert potestatem ad gubernandum, & dirigendum subditum in suis actionibus: & principaliter propter vtilitatem ipsius subditi. Quæ omnia in tractatu de iusticia latius doceantur, suntque clara, & certa.

Dicimus ergo in statu innocentie non fuisse futurum dominium proprietatis vnus hominis in alium. Ita docent D. Th. & omnes cum Aug. lib. 19. de ciuit. cap. 15. dicente: *Conditio seruutur iure intelligitur imposita peccatori.* In illo ergo statu non esset seruitus: ergo nec dominium proprietatis: hæc enim duo correlatiua sunt, & vnum sine alio esse non potest. Vnde ponderat supra Aug. nunquam in Scriptura hominem appellatum fuisse seruum, donec Noe iustus peccatum filij, na maledictione vindicauit. Vnde infert, *Nomen itaque istud culpa meruit, non natura.* Idem sumitur ex Greg. 21. Moral. cap. 10. alias 11. Et ratio est manifesta, quia libertas est homini naturalis, & magna eius perfectio. Vnde illa priuari magna pena, & miseria est. At status innocentie liber esset ab omni miseria, & pena: ergo liber esset ab hac seruitute: ergo ibi non esset dominium tali seruituti oppositum. Et de hoc dominio locutus est Dominus, quando illud homini contulit in bruta animalia, & non in homines, vt Aug. supra, indicauit. Non verò abstulit Deus homini potestatem introducendi hoc dominium, interueniente peccato, vt in materia de iust. latius traditur. Et ita dicta assertio, & ratio procedit optimè de omnibus hominibus in sua innocentia perseverantibus. Si qui verò peccarent, mereri possent interdum in seruitutem redigi, sicut possent alijs pœnis puniri. Sed in huiusmodi euentu peccans extra statum innocentie fieret, & vt supra dixi, incertum nobis est, qualis esset in illo statu modus gubernandi, & puniendi peccatores.

Secundò dicimus, dominium directiuum, seu gubernatiuum futurum fuisse inter homines in statu innocentie. At hoc enim dominium pertinet potestas imperandi alijs in eorum commodum, & communis boni. Quæ potestas in rigore latius patet, quàm iurisdictionis. Quia pater potestatem hanc dominatiuam habet in filium, & familiam suam, licet propriam iuris distinctionem non habeat, iuxta doctrinam D. Th. 2. 2. q. 65. a. 2. in Corp. & ad 2. Quanquam generaliùs loquendo, omnis potestas ad gubernandum alios possit iurisdictioni appellari. Et sic probatur conclusio. Nam in statu innocentie vir haberet potestatem in uxorem, quia hoc naturale est, & per se ad bonum ordinem, & pacem inter ipsos coniuges necessaria est: licet in illo statu illa subiectio esset sine imperfectione, & coactione, sub qua imperfectione per peccatum est introducta, vt in fine libri precedentis exposuimus. Simili modo pater haberet dominium in filios ad gubernandum illos: eandemque haberet super totam familiam suam. Nam hæc potestas adeo est necessaria in communitate domestica, vt de patre, vel matre familias non bene vrent tali potestate dixerit Paulus 1. Corint. 5. esse infideli deteriorem, vt notauit August. d. lib. de Ciuit. cap. 15. & 16.

Denique simili modo dicendum est, supposita in illo statu communitate perfecta ciuitatis necessarium fuisse in illo statu proprium dominium iurisdictionis: quale est in principe respectu subditorum. Quia non ex culpa, sed ex ipsa rei natura sequitur hæc potestas ad talem communitatem, tanquam necessaria ad conseruationem eius, vt optimè docet D. Thomas supra. Et latius diximus in d. lib. 3. Defensionis catholice, à princ. Nam illa doctrina in omni statu nature humane, siue pure, siue integræ, siue lapsæ locum habet. Neque subiectio respondens huic dominio esset defectus, vel imperfectio repugnans perfectioni status innocentie: quia nec priuaret hominem libertate simpliciter, & dominio suarum actionum: nec subderet eum ad seruiedum alteri in eius commodum: sed ad obediendum in actib. honestis in proprium, vel comune bonum, & commodum redundantibus.

10
1. Assertio in ordine. Probat ex Aug. & Greg.

11. Et ratio est manifesta.

Notè

12. Assertio in ordine explicatur.

Probat

12. Assertio

Declaratur & probatur.

Nec potestas illa gubernatiua tunc esset coactiua, per quam subditi poenis subijcerentur: sed esset directiua ad maius bonum, & pacem communitatis ordinata. Quod semper intelligo de subditis in sua innocentia perseverantibus. Nam si forte aliqui peccarent, de istis alia esset ratio, vt saepe diximus.

13. *Discrimen inter potestatem politicam, & economicam.* Est autem notanda differentia inter hanc potestatem politicam, & economicam: quod hæc posterior per modum propriæ passionis manat ex tali coniunctione, & tali personæ determinatæ conuenit, seu in ea quali resultat per modum relationis, posito tali fundamento. Vt supposito contractu matrimonij ex natura rei statim vir habet potestatem in uxorem. Et similiter supposita generatione filij, naturalis est potestas parentum in illum. At verò potestas politica licet ex natura rei resultet in tota communitate, eo ipso, quod in vnum corpus politicum congregatur, non tamen conuenit determinatæ personæ, sed ad communitatem per se pertinet modum regiminis statuere, & determinatæ personæ potestatem illam applicare, vt in loco citato latè dixi. Vnde in rigore loquendo, idem quoad hanc partem fuit in statu innocentie seruandum: nam est eadem ratio, quæ non in culpa, sed in ipsa æquitate naturali fundatur.

14. *Quæstiones la incidentis. Eius resolutio absoluit loquendo.* Quæri autem potest, si Adam non peccaret, & ipso permanente in via, ita genus humanum multiplicaretur, vt ad constituendam ciuitatem sufficeret, an semper tanquam omnium parens principatum habuisset? Respondeo, solam rationem progenitoris non satis esse ad fundandum principatum cum perfecto dominio iurisdictionis, & potestatis politice in perfectam communitatem, quæ ex multis familijs coalescit, etiam si omnium illarum vnus sit primus parens. Et ratio est, quia eo ipso, quod filius per rationis vsum, & libertatem, ac aetatem perfectam emancipatur, liberatur à patria potestate, & fit sui iuris. Vnde si propriam familiam habeat, in illa habet suam economicam potestatem æqualem potestati, quam habet pater in sua familia: nec tenetur ex sola natura rei in vnum populum cum patre coniungi: nec inter eos altior potestas iurisdictionis ex natura rei intercedit. Vnde etiam post lapsum Adam non habuit talem potestatem in filios, vt bene notauit Salom. tom. 1. de iustitia, q. 65. art. 2. dub. 1. etiam si contrarium indicet Soto lib. 4. de iustitia, q. 3. ar. vnico. §. Quod si quæras, sola illa ratione ductus, quod Adam solus fuit primus humani generis parens. Sed (vt dixi) hæc ratio non sufficit, quia necessarium est, vt accedat consensus eorum, qui in vnam ciuitatem coalescunt, saltem quoad capita familiarum. Non legimus autem Adam, & Cain, verbi gratia, cum suis familijs in vnam ciuitatem conuenisse, cuius politicus principatus Adæ fuerit collatus. Sed potius legimus Cainum primam ciuitatem condidisse. At verò in statu innocentie verisimile est, eo ipso, quod familiæ filiorum, & aliorum posterorum Adæ multiplicarentur, fuisse in vnum politicum corpus congregandas, propter summam vniorem, & pacem, quæ inter homines tunc fuisset. Vnde credi etiam potest omnes posteros accepturos Adamum in suum Regem, & Principem, magis ipso vsu, & interpretatiua voluntate, quam expresso pacto, aut electione. Quid autem postea fieret, multiplicatis, & dispersis per orbem familijs hominum, coniectari vix potest, nedum affirmari.

Salon. rectis quam Soto

Vel loquendo de statu innocentie.

15. *Quæstiones la altera de dominio hereditatis.* Non omittam autem hoc loco interrogare, an perseverante statu innocentie esset in vno homine dominium particulare in alium tanquam in famulum, qui seruus non sit. Hæc enim potestas, & subiectio illi respondens est quasi media inter

duas præcedentes. Nam subiectio famulatus non habet vilem conditionem seruitutis, quia non priuat libertate simpliciter, nec constituit famulum sub dominio proprietatis heri, & ideo non videtur ita repugnare statui innocentie, sicut seruitus. Item non est introducta in penam, sed in subditiuam, & inuamen, quod potest esse in statu innocentie necessarium.

Nihilominus non fuisse futurum in statu innocentie tale genus dominij, vel famulatus, probatur primò: quia licet famulatus non sit tam vilis conditio sicut seruitus, nihilominus in hoc cum illa conuenit, quod potestas domini in famulum ad vtilitatem domini tota ordinatur: & ex hac parte famulatus multum participat conditionem seruilem minus decoram, seu decentem innocentie statui. Deinde subiectio illa ex parte famuli introducta dici potest per peccatum Adæ, quia nullus homo alterius sit famulus, nisi propter indigentiam, & necessitatem huius vite moralis, quæ indigentia nulla esset in statu innocentie, & ideo in illo nullus seruaret alteri ex obligatione iustitiæ, & propter stipendium per modum famuli, licet per charitatem omnes inter se ministrarent. Denique etiam ex parte dominorum (si cogitentur) nulla ratio, aut necessitas talis potestatis, vel dominij reddi potest. Quia famulorum auxilium, vel propter corpora corruptibilia, quæ indumentis, alimentis, medicinis, & alijs similibus adiutorijs indigent, vel per vanitatem, & ambitionem introductus est: vtrumque autem in statu innocentie defuisset: quia sine illo ferè labore, aut ministerio homines haberent paratissimos abos, & vestibus non indigerent: nec haberent abundantiam diuitiarum particularium, quarum negotiationi incumbere: ergo nullo famulatu indigerent, & consequenter neque ex hac parte peculiare dominium in alios homines haberent.

Tertium verò dubium hæc occasione excitatur, an in illo statu esset rerum diuisio, quoad dominia terrarum, fructuum, animalium, aliarumque temporalium rerum. Nam licet Deus dederit homini vniuersale dominium istarum rerum, vt supra diximus, non tamen hæc bona inter homines diuisit, sed singulis tradidit omnia, vt suo arbitrio possent omnibus vti, prout vellent: & hoc modo etiam post lapsum fuerunt omnia communia, donec diuisio, seu appropriatio dominiorum introducta est. Est ergo dubium, an similis diuisio introduceretur in statu innocentie, vel semper conseruaretur rerum communitas? In quo puncto communis sententia est, in statu innocentie non fuisse futuram rerum diuisionem, nec priuata dominia. Ita docent Soto, & alij plures auctores, qui de dominio, & rerum diuisione in tractatibus de iustitia disputarunt, & prius docuit Scotus in 4. dist. 15. q. 4. art. 1. putatque fuisse præceptum naturale, quod postea dicit fuisse reuocatum, meliusque dixisset, mutatis rebus, & statu hominum ex se cessasse. Itaque sentit, diuisionem rerum per se non esse licitam, sed solum in casu necessitatis: in statu autem innocentie cessasset necessitas, quæ nunc est, & ideo tunc non esset. Declaratur minor, quia diuisio rerum nunc necessaria est, tum propter vitandas rixas inter homines, pacemque seruandam: tum propter sustentationem hominum, quia si bona essent communia, homines negligenter custodire, & operari illa: hæc autem duæ rationes in statu innocentie cessarent, vt est notum ex dictis: ergo tunc non esset licita talis diuisio, ac proinde non esset. Et fauent huic sententia Patres interdu dicentes, communem vsum rerum per se conuenire hominibus: diuisionem autem occasione peccati esse introductam. Ita Clemens I. Epist. 5. habetur in cap. 2. 12. quæst. 1. & ideo Chrysostomus

Romus Orat. de Sancto Philogon. meum, & tuum frigidum verbum, & malorum omnium incitium appellat. Et similia ferè habet Ambros. lib. 7. in Lucam. c. 12. §. nolite solliciti esse.

Et placet quidem hæc sententia quoad attentionem intentam: declaranda tamen convenienter est. Nam in primis non videtur esse datum in illo statu præceptum prohibens hanc rerum diuisionem: quia nec positium inuenitur, nec naturale colligitur ex principiis rectæ rationis. Quia talis diuio de se nec contra iustitiam esset, nec contra aliam virtutem, & posset esse utilis, vt bene explicauit Leonard. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 2. dub. 2. Vnde vterius distinguendum videtur inter bona mobilia, & immobilia. Nā mobilia magis sunt subiecta diuisioni, quia eo ipso, quod occupantur, seu capiuntur, sunt accipientis. Et hoc ius videtur fuisse necessarium etiam in statu innocentie. Nam qui colligeret fructus arboris ad comedendum, eo ipso acquireret peculiare ius in illos, vt posset illis libere vti, & non posset inuito possidente auferri sine iniustitia. At verò in bonis immobilibus non esset necessaria similis diuio: & de illis principaliter loquuntur dicti auctores. Considerandum verò vterius est, potuisse homines in eo statu operari terram, & fortasse aliquam eius partem seminare. Inde ergo necessario fieret consequens, vt postquā aliquis particulam terræ coleret, & non posset iuste ab alio priuari vfu, & quasi possessio illius: quia ipsa naturalis ratio, & ordo conueniens hoc postulat. Potuisset etiam vfu introduci, vt qui semel illam particulam terræ occuparet, tanquam propriam illam possideret, quandiu illam non dimitteret: & idem dici potest de particula terræ ad habitationem, & quasi domicilium destinata. Hæc tamen quasi nihil reputantur: & ideo absolute negatur diuio bonorum in illo statu. Præterquam quod etiam in illis rebus posset esse variæ consuetudines non repugnantes illi statui: quæ ex vario arbitrio hominum penderent. Et ideo nihil certum de illis dici potest.

Quarum denique dubium ex dictis facile expediti potest, nimirum, quibus in actionibus, seu exercitijs, aut operibus homines in illo statu occuparentur. Non enim futuri erant otiosi: quia hoc & rectæ rationi aduersatur, & tedium, ac molestiam parit, & tamen non facile inuenitur negotium in quo tunc occuparentur. Quia tunc nec essent bella, nec lites, nec corporum curationes, aut vestes, aut artificiosi cibi: nec pro diuitijs acquirendis negotiationes, nec opera misericordie corporalis locum haberent: quia nulli essent infirmi, afflicti, &c. Nec etiam tunc esset vfu artium mechanicarum: quia omnes ordinantur ad subueniendum necessitatibus corporum, quæ tunc non essent. Ex actionibus ergo, quæ per corpus exercantur, nullæ inueniuntur illi statui accommodatæ. Aliunde verò non potuissent tunc homines perpetuò contemplationi vacare: quia corpus animale non posset sine magno labore, vel speciali miraculo, animæ in illo exercitio mentis perpetuo cooperari: nec anima ipsa sine cooperatione corporis posset contemplari.

Resolutio tamen breuiter est, vitam hominis in illo statu maiori ex parte fuisse futuram contemplatiuam, cum aliqua tamen moderata actione illi statui conueniente mistam. Hoc generatim declaratur, quia hoc genus vite est magis de se accommodatum humanæ naturæ, præsertim in statu vite, & quasi intrinseca mortalitatis: & consequenter etiam animæ perfecti, quia in eo habet anima meliorem partem, & corpus conuenienti exercitio non priuatur. Deinde priorē partem docuit Damasc. lib. 1. cap. 30. dicens: *Deum in Paradiso tam spirituale, quam corporeum hominem colloarat, signifi-*

dem in corporeo, qui in terra erat quantum ad corpus de-
gens spiritus aliter versabatur cum Angelis, diuinas cogita-
tiones excelsas, iisque sese alens, nudus ob simplicitatem, ^{pars de Da-}
vitamque arte, ac furo carentem, atque incomparatus, ^{masc.}
vt ad solum creatorem per res ab ipso creatas asurgeret,
ipsiusque contemplatione quam incunctissime frueretur.
Quæ quidem præcipue dixit Damascenus de Ad-
damo, quia à principio perfectus fuit: ad homi-
nes verò ab illo futuros debet cum proportionem
accommodari. Nam omnes illi (quantum credi-
bile est) scientiarum naturalium studijs, & con-
templationi vacarent: & ita magnam vite par-
tem fortasse vsque ad consentientiam ætatis in ad-
discendis scientijs, postea verò in illis docendis
occuparentur. Accedit, quod non solum contem-
plationi naturali Dei & effectuum eius, sed maxi-
mè supernaturali, quæ per fidem, & charitatem
exercetur, præcipue vacarent: quia in hac maxime
beatitudo huius vite consistit, & ad futuram præ-
cipue conducit.

Altera item pars colligitur ex verbis Gen. 2. ²¹
Posuit Deus hominem in Paradiso voluptatis, vt opor-
teretur, & cust. direxit illum. quem locum supra libro ^{Probatur}
tercio, capite sexto, num. 17. de exteriori opere, & ^{pars 2 ex}
cultura terræ moderata, & delectabili exposui- ^{Gen. 2.}
mus. Addit Perer. libro quarto, in Gen. c. 1. de ^{Addit Pere-}
vfu carniū in statu innoc. quod homines in sta- ^{riū aliam}
tu innocentie omnes artes liberales colerent. ^{probationem}
Quod quidem de Dialectica, & alijs pertinentibus
ad Mathematicas, scilicet Arithmetica, Geome-
tria, Astrologia, Perspectiua, Cosmographia, & si-
miles, valde credibile est, quia hæc omnes intelle-
ctum perficiunt: & externam actionem, modera-
tam, ac facilem, & honestam habent delectatio-
nem. Alia verò, quæ circa sermonem versantur,
minus essent in illo statu necessaria, vt Gramma-
tica, & Rhetorica: quia in eo statu tantum esset vi-
na lingua, quam vfu ipso omnes perfectissimi ad-
discerent. Fortasse tamen etiam per artem posset
illam periphrase, præsertim in his, quæ ad poemam
pertinent. Item ex feruilibus artibus aliquas no-
biliiores exercere posset, vt venatorium, vel re-
creationis causa, & honesti exercitij: vel ad inti-
mius naturas animalium intersectorum penetran-
das. Idem de arte pingendi, agricultura, & simili-
bus considerari potest. Præter hæc autem omnia
posset etiam in sacris actionibus exerceri: vt in-
ferius suo loco attingemus.

CAPVT VIII.

An homines in statu innocentie nascerentur in gratia, iustitia, & scientia perfecti.

Diximus de perfectione ad corpus pertinentem: nunc superest animæ perfectio explicanda. Et de naturali quidem nihil est, quod addamus: quia in anima rationali per se spectata non est alia perfectio naturalis præter substantiam eius, & potentias intellectus, & voluntatis: quæ totam suam naturalem perfectionem à principio necessariò habuerunt, quia illa indiuisibilis est: neque in se magis aut minus recipit. Vnde quælibet anima simul recipit ab initio creationis totam hanc perfectionem, quantum est capax. An verò hæc indiuidualis perfectio esset æqualis in omnibus animabus, vel si esset inter eas inæqualitas, an illæ animæ humanæ essent in naturalibus perfectiores, quam nunc sint, non oportet in presenti disputare. Nam prior pars generalis est ad omnes statūs humanæ naturæ, & in materia de anima tractatur. Posterior autem pars iuxta superius dicta est definienda, quia si futuri essent iidem homines, qui nunc sunt, cessat questio, nam etiam animæ eandem essent perfectionem habituræ. Sin autem homines alij, & numero diuersi, tunc essent futuri, incertum

1.
Quid de perfectione naturali animarum.

Consule Conbricen. lib. 2. de anima c. 1. q. 3.

incertum est, quanta perfectionis individualis essent futuri, idem ex Dei voluntate penderet, credibile autem est, saltem non fuisse futuras animas minus perfectas, quam nunc sint: quoniam ad id præsumendum nulla ratio suppetit.

1. *Assertio certissima.*

Omissa igitur naturali perfectione, dicendum est de donis supernaturalibus, tam quoad substantiam, quam quoad solum modum. Et quoniam gratia sanctificans est fundamentum omnium perfectionum status innocentiae, ut supra vidimus lib. 3. cap. 20. ideo de illa dicimus, primò, in statu innocentiae omnes homines fuisse in statu gratiae generandos à primò conceptionis instanti. Hæc assertio est D. Thomæ 1. p. q. 100. art. 1. & communis Theologorum in 2. dist. 20. Existimòq. esse certissimam. Probatur primò ex Paul ad Rom. 5. dicente: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors.* Vnde tale conficimus argumentum. Nunc homines generantur in peccato, propter peccatum Adæ: ergo Adamo non peccante, homines non conciperentur in peccato: ergo conciperentur in gratia. Antecedens est sententia Pauli iuxta catholicum sensum, ut ex materia de peccato originali suppono.

3. *Progredditur inchoata probatio.*

Prima verò consequentia per se evidens est: tum quia, si Adam non peccasset, nulla posset esse causa inducens culpam in homine, in eius conceptione: tum etiam, quia sine causa diceretur peccatum inductum in mundum per Adamum, si ipso etiam non peccante, futurum in parvulis fuisset. Secunda verò consequentia probatur primò, quia in creaturis rationalibus, prout à Deo creatæ sunt, eiusque ordinariæ providentiæ subsunt, non datur status medius inter statum gratiæ, & peccati, ut in superioribus ostensum est. Secundò, & evidentiùs, quia non datur status peccati simpliciter, id est, constitutus hominibus Deo inimicum, sine propriæ privatione gratiæ, id est, quæ non sit mera negatio, sed sit carentia gratiæ debite in esse: nam licet homo in puris naturalibus haberet gratiæ negationem, nihilominus in peccato non esset: ergo nunc concipiuntur homines cum hac gratiæ privatione: imò iuxta verior sententiam in tali privatione, ut voluntaria in capite, formalis ratio originalis peccati consistit: ergo fuit semper, & est nunc in natura humana debitum quoddam habendi gratiam divinam à principio conceptionis: ergo si non intervenisset peccatum, impleverit hoc debitum in omnibus hominibus, ac proinde omnes in gratia conciperentur. Consequentia evidens est: tum, quia Deus ipse debitum imposuit, ideoque non poterat ex se negare implementum eius, si ex parte humanæ naturæ impedimentum non intervenisset: tum etiam, quia alias illa carentia gratiæ esset peccatum, quia esset carentia, quam infans habere deberet: & non esset peccatum, quia nullo modo esset voluntaria: tum denique, quia etiam nunc carentia gratiæ pro illo primo instanti conceptionis non esset peccatum: quia non fuisset per Adæ peccatum inducta, si absque tali peccato futura in filiis Adæ fuisset.

4. *Probatur ex Concil. Araus. & Trident.*

Secundò probatur assertio, & confirmatur testimonium Pauli, ac inductio facta ex Concil. Araus. II. cap. 19. dicente, nos perdidisse in Adamo, & per Adamum stolam animæ, quæ in nobis per Christum reparatur. Apertiùs idem confirmat Conc. Trid. sess. 5. cap. 2. dicens, Adamum peccando non sibi tantum, sed nobis etiam sanctitatem, quam acceperat, perdidisse: & ideo peccatū, quod mors est animæ, in posteros transfudisse. Ergo ex sententia Concilij, si Adamus peccando, gratiam, quæ est vera sanctitas, nobis non perdidisset, illam in statu innocentiae obtineremus. Ergo in primo conceptionis instanti esset infundenda. Probatur hæc ultima consequentia in primis ex eo, quod

nunc ab illo instanti trahimus peccatum: ergo in eodem gratiam habere debebamus: tum quia oppositorum eadem est ratio: & prior est Deus ad gratiam dandam, quam negandam: tum maxime, quia peccatum quod animæ mortem affert, includit carentiam gratiæ, vnde pro eodem instanti, pro quo peccatum inducitur, gratia futura esset. Deinde probatur, quia nulla ratio differendi gratiam cogitari potest: nec designari tempus, pro quo esset danda hominibus gratia, non peccante Adamo, si in primo instanti conferenda non fuisset.

Nisi forte quis dicat, non fuisse dandam vique ad primam instans usus rationis, in quo infalibiler daretur omnibus auxilium, quo se ad gratiam recipendam disponent. Sed hoc nemo dicere potest, nisi ex proprio capite, & sine fundamento excogitatum. Et præterea consequenter dicendum esset, & argumentum factum probat, homines nunc non contrahere peccatum vique ad primum instans usus rationis, in quo non se ad gratiam disponunt: neque ad id auxilium recipiunt propter peccatum Adæ: hoc autem hæreticum esset, cum sit de fide omnes à principio sui ortus incipere esse in peccato. Et præterea etiam est falsum, omnes homines ex certa lege Dei carere nunc in primo instanti usus rationis auxilium, quoad Deum cōvertantur, si velint. Quin potius ex parte Dei omnibus ex tunc offertur, & verisimilius est, multis actu dari non solum sufficiens, sed etiam efficacem. Id enim sine miraculo & privilegio fieri potest ex peculiari favore, & prædestinatione Dei. Vnde ulterius sequeretur ex illa sententia, multos homines non trahere peccatum ex Adamo, nimirum, illi, qui in illo instanti converterentur ad Deum, & se ad gratiam disponent. Quia illi necante illud instans transissent peccatum ex Adamo, ut illa responsio supponit: nec in eodem instanti illud contraherent, quia ponimus in illo iustificari: nec postea posset gratiam perdere propter peccatum Adæ, sed propter proprium, ac personale. Igitur ex dogmate fidei de originali peccato parvulorum evidenter concluditur, quod si Adam non peccasset, homines in gratia crearentur.

6. *Probatur ex Patrum, & scripturæ testimoniis.*

Tertio hoc potest probari testimonijs Patrum, quibus supra lib. 3. cap. 17. probavimus Adam fuisse in gratia creatum. Et specialiter notari potest quod ait Irenæus lib. 3. cap. 20. *Nos recuperare per Christum quod in Adam perdidimus:* recuperamus autem gratiam: ergo hanc perdidimus in Adam. Item recuperamus illam ab infanzia cum primum in Christo regeneramur: ergo etiam pro infanzia illa propter Adam caremus, cum primū ab illo generamur: ergo etiam è converso, si Adam non peccasset, ab instanti, in quo ab illo generaremur, illam reciperemus. Et in eundem modum citari potest Basil. lib. de Spiritu sancto, cap. 17. & Leo ferm. 1. de ieiun. mensis 10. dicens: *Ergo in Adam secundo, quod cecidit in primo.* Denique Anselmus lib. de Concept. Virg. cap. 10. & 22. *Filius Adæ (ait) nasciturus fuisse iustos, si Pater non peccaret.* Ratio verò à priori huius veritatis est divina voluntas, cui placuit totam hominum naturam ad statum gratiæ ita protuehere, ut simul cum natura omnes homines illam reciperent, nisi Adam, quem veluti caput totius naturæ constituerebat, tantæ gratiæ impedimentum, peccando, apponeret. Vnde non daretur tunc gratia filiis Adæ ex merito eius, quia non fuit in hoc genere caput totius naturæ constitutus: id enim fuit proprium solius Christi, quod etiam in statu innocentiae exerceret, ut piè credimus: sed daretur ex pacto & promissione, utique sub tali conditione facta, & ita nulla in hac assertione foret difficultas, magisque ex decedens in sequenti con-

SVARE 2
de Angelis,
in 6. d. d. rum,
anima.

1. p. q. 100. art. 1.
2. dist. 20.
3. cap. 20.

D. V. 2

confirmabitur. Solet autem circa illam quari, an in illo statu filij Adæ nascerentur in gratia confirmati, vel saltem cum dono perseverandi in illa. De qua re capite sequenti dicemus.

Secundo dicendum est, non peccante Adamo posteros eius fuisse in natura integritate, & cum originali iustitia procreandos. Hæc duæ partes ita sunt cõnexæ, vt prior ex posteriori sequatur: quia status originalis iustitiæ statum integritatis naturæ includit, & aliquas perfectiones ei superaddit, vt in superioribus visum est lib. 3. cap. 20. Secunda ergo pars traditur à D. Thoma d. q. 100. art. 1. & reliquis Theologis in 2. dist. 20. & videtur non minus certa, quam assertio præcedens. Potestque suaderi primo verbis Sapientis Ecclesiasti. 7. *Deus fecit hominem rectum*: quod intelligitur non solum de rectitudine innocentie per carentiam peccati: nec de sola rectitudine sanctificationis gratiæ, sed etiam de rectitudine, quæ subiectionem perfectam inferioris partis ad superiorem, ac proinde carentiam fomitis, & inordinatæ concupiscentiæ includit, vt docet Hieron. lib. 1. contra Iovin. & in superioribus tractatum est. Dicitur autem homo creatus cum hac rectitudine: non vt erat tantum singularis persona, sed vt in eo erat tota natura, pro qua talem rectitudinem accepit. Quod declarat Sapiens, cum subdit, *Eripse inmisit in finibus questionibus*. Quæ verba non tantum personam Adæ, sed etiam totam naturam respiciunt: nam Adæ peccando non se tantum, sed suos etiam posteros illis questionibus, & miserijs immisit: ergo etiã priora verba ad totam naturam referenda sunt.

Præterea ex vno effectu mortis optimè hoc ostenditur. 2. flenditur. Dicitur enim Sap. 2. *Deum fecisse hominem inextinguibilem*, id est, immortalē, quod non tantum de primis hominibus, quoad eorum personas, sed etiam quoad totam posteritatem intelligendum est: nam statim subdit, *Invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum*. Quia nimirum diabolus Adamum ad peccandum induxit, & ex peccato eius in ceteros homines mors intravit. Propter quod dixit Paul. 1. Corinth. 15. quod in Adam omnes moriuntur. & ad Rom. 5. *Per vnum hominem peccatum in hunc modum intravit, & per peccatum mors*: & ita in omnes homines mors pertraxit. Vnde multi ex hæreticis negantes originale peccatum, non fuerunt aut negare, mortem fuisse inductam in humanum genus per peccatum Adæ: quorum sententia licet in priori parte damnetur, quoad posteriorem recipitur, ac definitur in Concil. Araus. secundo, & in Trid. sess. 5. cap. 2. Hinc ergo concluditur Argumentum. Nam si Adam nõ peccasset, homines nascerentur immortales: eo vtique modo, quo Adam immortalis creatus est: ergo nascerentur cum dono originalis iustitiæ. Probatur consequentia, quia donum immortalitatis supponit, vel includit perfectam subiectionem corporis ad animam, quam iustitia originalis conferbat.

Tertiò Concil. Trid. suprâ definit, Adam peccando non solum sibi, sed etiam nobis sanctitatem, & iustitiam amisisse: vbi distinguendo iustitiam à sanctitate, iudicare videtur Concilium, non solum gratiam cum suis virtutibus, & donis, quæ solet iustitia formaliter iustificans appellari, estque vera sanctitas: sed etiam illud peculiare donum iustitiæ originalis Adam ante peccatum habuisse: nam illud cum sanctitate perdidit: ergo ex mente Concilij etiam illud nobis amisit. Ergo haberemus illud, si Adam non peccasset: ergo à principio conceptionis illud recipemus. Quæ illationes eodem modo probandæ sunt, quo in præcedenti assertione similes ostendimus. Et confirmatur ex Celestin. Papa epist. 1. ad Episcopos Galliæ cap. 4. dicente, *In prauaricatione Adæ homines natura*

lem possibilitatem (vtique bene operandi) perdidisse. Vnde similiter colligimus Adamo non peccante homines habituros fuisse illam naturalem possibilitatem. At vero illam maximè conferebat originalis iustitia, quæ concupiscentiam ita frangebatur, vt contra rationem non rebellaret: vt ex materia de Gratia suppono. Ergo non peccante Adamo haberent homines, quasi connaturale donum originalis iustitiæ, quod illam possibilitatem naturalem conferret. Vnde hoc ipsum confirmat Araus. Concil. cap. 8. & August. alijque Patres frequenter dicunt, in omnibus Adam postero librum arbitrium fuisse inñrmatum per Adæ peccatum non solum, quia gratiam perdidit, sed etiam, quia ex illo pugna illa inter carnem, & spiritum orta est, quæ captiuum tenet liberum arbitrium, & veluti inuitum trahit in legem peccati, vt Apost. ad Rom. 7. deplorat: ergo pugna fomitis, & concupiscentiæ orta est ex peccato: ergo isto nõ existente peccato, non esset in homine hæc pugna: ergo esset originalis iustitia.

Vnde dixit optimè August. lib. 14. de Ciuit. cap. 10. *Quam felices erant primi homines, & nullis agitantur perturbationibus animorum, nullis corporum turbantur incommodis, tam felix vniuersa societas esset humana sine illi malum etiam, quod in homines traxerent, nec quisquam ex eorum stirpe iniquitatem committeret*. Et lib. 4. contr. Iulian. cap. 12. contra illum hæreticū, qui Tullium allegauerat, eiusdem Tullij verba expendit, quibus dixit hominem, vt à nouerca editum in vitam corpore nudo, infirmo, &c. *animo autem anxio ad molestias, h. m. ad timores, nulli ad labores, prono ad libidines*. Subdit verò Augustinus: *Rati vidit, causam nesciuit, latebat enim cur esset grauius, quam super filios Adam*. &c. quia ignorabat originale peccatum. Cum ergo iustitia originalis illos animi, & corporis defectus impediret, manifestum est secundum Augustinum, illos non fuisse futuros in hominibus, si Adam non peccasset, ac proinde omnes in originali iustitia creandos fuisse. Et in ca. 16. in fine declarat, non solum grandiores, sed etiam paruulos pati nunc multa mala, vtique ob illius doni carentiam: ergo supponit, paruulos etiam habituros fuisse donum illud, si Adam non peccasset.

Vltimò addit D. Thomas rationem, quia iustitia originalis non fuit data Adæ, tanquam personale, sed tanquam totius speciei generale beneficium, quod toti humano generi in suo veluti naturali capite donatum est: sub conditione tamen obseruationis præcepti Adæ impositi de non comedendo de ligno scientiæ. Quæ conditio respectu personæ Adæ non fuit necessaria ad receptionem talis doni, quia illo præuentus est, sed fuit ad conseruationem, respectu verò filiorum eius ad collationem, ac receptionem ipsius doni præcedere debuit. Vnde, quia conditio impleta non fuit, nos illo dono priuamur, si autem seruata fuisset, cum ipsa natura, ad modum proprietatis naturalis datum fuisset. Non quidem tanquam fluens à natura, nec tanquam ei naturaliter debitum, nec etiam propter obedientiam Adæ, sed vt debitum ex lege, & promissione diuina, tali cõditione impleta: sicut de gratia ipsa dictum est. Solum superest probandum principium illud in hac ratione assumptum, donum, scilicet, iustitiæ, datum esse speciei humanæ, & Adamo, vt capiti eius, & non tantum personaliter. Hoc autem principium non ratione, sed autoritate probandum est ex testimonijs Scripturæ, Conciliorum, & Augustini allegatis. Maximūque argumentum sumitur à contrario eiusdem iustitiæ, quæ originale peccatum. Illud enim per modum defectus naturalis generationem hominis cõsequens, inoleuit. Vnde est illud Pauli ad Ephes. 2. *Erantur natura filij*

Confirmatur ex Celestino Papa.

Lib. 1. de gratia, præsertim c. 25. Confirmatur etiam Araus.

10 Item ex Augustino

11 Suadetur vltima ratione D. Thoma.

Ergo

Ergo simili modo iustitia originalis data est à principio, vt per modum naturalis proprietatis in omnes homines redundaret non interueniente Adæ peccato. Nam oppositorum eadem est ratio: nec potest priuatio esse nunc quasi naturalis defectus, nisi contrarius habitus futurus esset quasi connaturalis, si lapsus totius naturæ non interueniret.

12
Obiectio 1.
contra prædictam asser-
tionem ex Hugone.

Obiectio 2.
per rationem.

Contra hanc autem veritatem maxime obijci solet sententia Hugonis de Sanct. Viç. lib. 1. de sacram. p. 6. cap. 24. vbi semel, atque iterum ait, quod licet Adam in sua obedientia permanisset, non propterea filij eius nascendo originalis iustitia meritum acciperent, sed nascerentur (ait inferius) in natura ab omni vitio libera, sed non similiter paternæ iustitiæ herede. Ratione præterea argumentari possumus, quia filij Adæ non infunderentur à principio cōceptionis omnes virtutes, seu habitus boni, qui in voluntate, & appetitu possunt per actus naturaliter acquiri: ergo nec iustitia originalis à principio eis infunderetur. Consequentia probatur, quia suprà dictum est, originalem iustitiā, maxima ex parte in his habitibus consistere, quatenus intrinsecè passionibus moderantur. Antecedens autem probatur: tum quia scientiæ naturales tunc non infunderentur per accidens: ergo nec virtutes acquiribiles per naturales actus. Tum etiam, quia pro illa ætate non essent necessariæ infantibus tales virtutes ad aliquos actus proprios iustitiæ originalis: quia paruuli ante vsum rationis non essent capaces talium actuum. Vnde noua difficultas oritur, quia non apparet in quo posset iustitia originalis in paruulis consistere, quia non in aliquo habitu, vt ratio facta probat, quia non datur aliquis specialis habitus à virtutibus distinctus qui sit originalis iustitiæ, vt suprà ostensum est: ergo si habitus virtutum non infunderentur infantibus, nec iustitia illorum in habitu consistere posset: nec etiam in actibus, aut motibus paruulorum: tum quia non essent capaces illorum: tum etiam, quia iustitia originalis non dicit propriè actum secundum, sed primum per modum habitus: ergo nullo modo esset in paruulis.

Difficultas
noua ex hac
2. obiectione.

13
Ad obiectionem
Hugonis re-
sponso D.
Thomæ.

Aliorum re-
sponso.

Vtrique so-
lutio minus
commoda.

Ad Hugonem respondet Diuus Thomas d. art. 1. ad 1. loqui de iustitia actuali, non de habituali: quia filij ex Adamo procreati, licet cum natura iustitiæ habitualem acciperent: non tamen possent statim actus iustitiæ operari, sicut potuit Adam statim ac creatus est. Alij dicunt, filios Adæ secundum Hugonem non fuisse futuros paternæ iustitiæ heredes: quia non oporteret omnes imitari iustitiā, & bona opera parentum. Vtraque verò expositio difficile accommodatur sententiæ Hugonis. Constituit enim ibi discrimen inter obedientiam, & inobedientiam Adæ, quod per inobedientiam statim omnes posteri facti sunt paternæ iniustitiæ, & inobedientiæ heredes: secus verò esset de obedientia Adæ, quia licet non peccasset, in prædictis sensibus nulla esset differentia, quia non statim efficerentur filij paternæ obedientiæ heredes. At filij nunc geniti ex Adamo inobediente non hereditant eius actualem iniustitiā, sed tantum habitualem. Peccatum enim originale habituale est in paruulis: neque ipsi possunt statim actualem inobedientiam operari, sicut potuit Adam. Et similiter non est necesse, vt omnes, qui nunc nascuntur ex Adamo, illum in actuali peccato imitentur, sed tantum, vt originale contrahant.

14
Auctoris
solutio.

Dici ergo potest, Hugonem non negasse filios Adæ habituros in sua conceptione iustitiā, sed negasse habituros illam ex merito parentum, & quasi hereditario iure, sed ex promissione Dei sub tali conditione liberaliter facta. Quod secus est in culpa, quia illam ex merito parentis primi, tan-

quam ex originaria causa hereditamus. Deinde videtur loqui Hugo non de iustitia quacunque, sed de perfecta, & inamissibili: solumque negare habituros fuisse filios Adæ, talem, tantamque iustitiā ex merito Adæ, si Dei præcepto obediret. Non tamē iniiciatur, quin habituri essent à principio iustitiā, quam in ætate adulta possent per inobedientiam amittere, qualem Adam habuit. Hocque planè indicat illis verbis: Obedientia, vtique Adæ, naturam ad incorruptionem non mutasset, donec tempore suo, vt que in finem seruata fuisset perfecta: qui autem interim generarentur, neque nascendo originalis iustitiæ meritum acciperent, quoniam & ipsi, à quibus nascerentur, nondum adhuc perfecta obedientia iustitiā haberent. Vbi duplicem videtur iustitiā distinguere, vnam quasi inchoatam, quæ per inobedientiam amitti poterat, aliam consummatam, quam vocat perfectā obedientia id est, quæ post completam, & perseverantem obedientiam conferretur. Et hanc solam videtur negare filijs ex Adamo innocente genitis, non tamen priorem: vnde subiungit, Non autem potuit natura nascitibus dare, quod in generantibus nondum adhuc possidebat. Et tunc in fine capit sententiam, si Adam non peccasset, non ita fuisse filios generandos iustos, vt propter meritum Adæ in iustitia confirmati nascerentur, sed eorum obedientiam probandam fuisse, vt proprio merito vel illam amitterent, vel præmium eius obtinerent. Quod autem iustitiā à principio obtinuissent, satis declarat, cum concludit, Primum tamen obedientiam, obseruatam causam fore adiutricem gratiæ in omnibus sequentes, & ipsam obedientiam obediendo imitantes.

Hæc videtur fuisse sententia Hugonis, quam ipse obscurissimè proponit, & nunc vnum sensum, nunc alium indicat: semperque difficultatem facere videtur argumentum factum, quod iuxta hunc etiam sensum nulla sit differentia, quam inter inobedientiam, & obedientiam Adæ assignat. Quia etiam culpa non ita deriuatur ad filios Adæ ex illius inobedientia, vt sit irremissibilis, seu inauferibilis, vt sic dicam: ita enim nascuntur homines in peccato ob lapsum Adæ, vt per liberum arbitrium gratia Dei adiutum possint ad meliorem statum reuocari. Responderi nihilominus potest, ex parte Adæ inueniri discrimen: quia illo peccato ita totam naturam infecti, ac deieci, vt ex parte sua impotentem ad recuperandam iustitiā illam reddiderit: at verò seruando præceptum nunquam posset auferre à posteris potestatem amittendi iustitiā. Quia sensus veram doctrinam cōtinet. An verò fuerit ab Hugone intentus, dubitari potest.

Aliter etiam potest illud discrimen explicari, nimirum vnus Adæ peccatum sufficiens fuisse, vt omnes eius posteri in peccato nascerentur: obedientiam autem eius non satis fore, vt omnes eius posteri in statu iustitiæ nascerentur. Quia licet Adam semel obediisset Deo, si postea transgrediretur præceptum, filij eius nascerentur peccatores. Quæ doctrina vera est, & illam maxime in principio capit Hugo indicat. Quinetiam sentit, quod filij Adæ vel non reciperent originalem iustitiā, donec Adam perseveraret obediendo, & usque ad terminum illi præfixum pro tempore vite: vel certe, quod si antea daretur filijs iustitiā, & postea peccaret Adam, etiam iustitiā acceptā filij amitterent. Vtrumque autem horum falsum censet. Primum quidem, quia filij nati ex Adamo ante peccatum, non nascerentur in peccato, vt est per se notum: ergo nascerentur in gratia, quia non datur status medius de lege, vt sape dictum est. Ergo etiam nascerentur in iustitia, quia essent in statu innocentie, in quo sicut iustitia originalis non potuit esse, nisi in gratia fundata, ita neque gratia futura

SVARE 2
de Angelis
in 6. d. d. rum
anima.

D. V. 2

futura erat, nisi originali iustitia ornata, & munita. Secundum quoque falsum est: quia dona DEI sunt sine penitentia, præsertim donum gratum faciens, & ideo semel accepta non amittuntur sine peccato proprio, de quo latius in tractatu de originali peccato. In altera vero obiectione petitur, an statu innocentie perseverante nascerentur homines cum omnibus habitibus virtutum moralium per accidens infusis? Sed hoc expeditur melius in fine capitis post sequentem assertionem in num. 25.

Tertio dicendum est, homines in statu innocentie non fuisse recepturos à principio creationis scientias, vel alias perfectiones intellectus, præter habitum fidei infusæ. Hæc ultima pars, seu exceptio supponitur, ut consequens ad primam assertionem, quia sine fide non infunditur gratia, ut est constans apud omnes: tum quia fides est omnis iustitie fundamentum: tum etiam quia quod Paulus dixit: *sine fide impossibile est placere Deo*: in omni statu puri viatoris verum est: & cum proportionem ad eum qui in actu, vel tantum in habitu Deo placet, seu illi est gratus, applicandum est. Oportet autem homines in illo statu fuisse creandos cum gratia habituali: ergo, & cum fide, saltem habituali. Reliqua vero pars assertionis intelligi potest, vel de scientia per se infusa: vel de acquisita natura sua, & per accidens infusa. In priori sensu est res notissima: quia neque Adam ipse cum tali scientia creatus fuit, ut supra diximus: ergo multo minus filij. In posteriori autem sensu Rich. in 2. d. 20. ar. 1. q. 4. sentit, quod licet pueri in illo statu non haberent scientias, quantum ad usum, haberent tamen illas, quoad habitus per accidens infusos. Nos vero in conclusione id negamus de scientia naturali quoad omnes eius habitus, & species intelligibiles, quæ ab obiectis acquiri possunt.

In hoc ergo sensu tradit hanc sententiam D. Thomas 1. p. q. 101. a. 1. & q. 18. de verit. artic. 7. quem sequuntur Egid. & alij in 2. dist. 20. & fuit sententia Hugonis de S. Victor. lib. 1. de sacram. p. 6. ca. 26. Ratio D. Thomæ est, quia ubi nulla legitur auctoritas, vel necessitas, aliquid supernaturale asserere non debemus: sed habere has scientias, & intellectuales perfectiones à Deo immediate inditas, supernaturale quid est, saltem quoad modum: quia naturale est homini scientiam, & cognitionem intellectus per sensus acquirere: ergo non possumus sine aliquo ex dictis fundamentis asserere, infundendas fuisse hominibus omnibus in statu innocentie. Antecedens quoad utramque partem satis notum est ex dictis. Consequentia vero probatur, quia in primis nulla auctoritate id ostendi potest. Deinde nulla est necessitas, quia homines geniti in statu innocentie non haberent usum rationis vique ad ætatem adultam, & proportionatam: ergo pro illo tempore non indigebant habitibus scientiarum. Postquam autem ad rationis usum pervenirent, possent sua industria, & diligentia illos acquirere: & hoc satis erat ad naturalem eorum perfectionem, essetque illis commodum, & honestum in istarum scientiarum studiis: & inuentione occupari: ergo necessarium eis non fuit illas à principio per infusionem recipere.

Solet autem objici primo, quia supra diximus has scientias fuisse infusas à principio Adamo: ergo & filij infundi deberent, ut essent parenti similes. Secundo, quia alias nunquam possent homines in statu innocentie humanas scientias perfecte acquirere: & ita semper essent imperfecti, & aliqua ex parte ignorantes in his, quæ humanæ naturæ proportionata sunt: quod perfectioni status innocentie videtur repugnare. Sequela probatur, quia humanæ scientiæ quamplures sunt, & vnaquæque illarum latissimam habet materiam:

Sunt autem de opere sex dictum.

& ex rebus sensibilibus difficillimè comparantur: & magna ex parte ad cūdēs, & certū veritatis iudicium non perveniunt. Vnde si sola inuentione, vel auctoritate humana in eis procedatur, multa per solam opinionem, quæ falsitati expōita est, cognoscuntur. Et ita heret, ut homines in statu innocentie in naturali cognitione decipi possent, & præsertim in pueritia, vel adoleſcentia ante comparatam rerum perfectam cognitionem. Tertio, quia sine omnibus scientiis non potest esse perfecta prudentia: nec sine prudentia potest esse perfecta operatio virtutis, ac subinde nec perfecta originalis iustitia, quæ magnam facilitatem ad bonum operandum, & ad vitandum malum tribuebat.

Ad primum respondemus esse plures differentiarum rationes inter Adamum & posteros, ex quibus potius assertio confirmatur. Adam enim creatus est in ætate adulta, & perfecto rationis usu, in qua etiam erat de se capax scientiarum naturalium. Vnde si illis caruisset, propriæ ignorantie fuisset subiectus: in filijs autem paruulis carentia scientiarum non fuisset ignorantia, sed pura nescientia, ut supra declaratum est. Deinde Adam non solum creatus est, ut persona priuata, sed ut caput & consequenter ut doctor, & instructor ipsius naturæ: & ideo ratione sui muneris scientias omnes postulabat: & iuxta convenientem providentiæ ordinem illi erant debite. Quæ ratio in filijs locum non haberet, ut per se notum est. Denique de Adamo habemus plura Scripturæ & Patrum testimonia, quæ illius eximiam sapientiam prædicant: quod de filijs secus est. Vnde recte dixit D. Thom. perfectionem scientiæ in Adamo non fuisse accidens quasi connaturalis speciei secundum ordinariam legem, sed fuisse proprium talis individui, propter eius peculiarem conditionem, & statum: ideoque non oportuisse filios similes parenti in illa perfectione à principio creari.

Ad secundum respondet Perer. l. 5. in Gen. disp. de excell. stat. innoc. q. ult. in fin. filios Adæ in statu innocentie habituros fuisse plures commoditates & auxilia, quibus brevi tempore, & sine anxietate, vel labore ad scientiarum perfectionem pervenirent: numeratque decem acquirendarum rerum adiumenta præcipua. Potissima vero sunt in primis immortalitas, & impassibilitas corporis ex qua perpetua valetudo, sensuum interiorum, & exteriorum integritas, & firmitas virium corporis proveniret. His accederet summa corporis, & animi moderatio: nam in illo statu non esset necessarius corporum cultus, aut vestitus: nec esset appetitus immoderatus diuitiarum: nam pauca essent ad victum necessaria, & illa summa facilitate obtineri possent. Victus etiam, & consequenter etiam somnus esset moderatissimus. Vnde fieret, ut ferè totum vitæ tempus possent in primis in contemplatione rerum divinarum, & deinde in naturalium rerum cognitione, & speculatione, consumere. Imo studium illud, & occupatio esset illi statui accommodatissima. Præterea ex parte obiectorum haberent maximam opportunitatē ad rerum naturas inquirendas, quia & animalia illis ad nutum obedirent, & in Paradiso haberent omnia herbarum genera: ut facile possent earum virtutes experiri, vel rimari. Idemque de cæteris naturalibus rebus facile intelligi potest.

His accederet, quod maximi esset momenti, quod non per solam inuentionem scientias addicerent, sed maxime per doctrinam. Nam filij à parentibus docerentur: & ita filij Adæ doctissimi præceptorem habuissent, qui eos, quoad fieri posset, sibi similes redderet: idemque eius posterij, ac successores observarent. Inuarentur denique angelico ministerio, & singulari Dei providentia.

Ad

Addit

Expositio
Petrus.

Addit denique d. author, habituros fuisse tunc homines admirabilem ingenij, memoria, & iudicij excellentiam, & incredibilem sciendi cupiditatem, quibus maxime ad obtinendam scientiam iuuaretur. Sed in perfectione ingenij, vel in appetitu sciendi quatenus ex parte animę naturalia sunt, non essent homines in statu innocentie ad scientias capiendas aptiores, quia in animabus ipsis non essent perfectiores, ut supra tactum est. Solum ergo ex meliori corporum dispositione, & maiori animi moderatione, ac rectitudine, vel maiori percipiendi, & retinendi habilitate, maior sciendi appetitus elicitus provenire posset: multumque sine dubio ad scientias acquirendas iuuaret. Hoc ergo modo possent omnes in vnaquaque ætate habere scientiam illi ætati convenientem, & quasi debitam: ideoque nunquam essent proprie ignorantes. Et quamvis multa non possent euidenter cognoscere, non esset illa imperfectio priuatiua, sed negatiua: quia non ut Angeli, sed ut homines in corpore animali viuentes in scientia perfecti esse debuissent. Et quamvis nossent, quæ per opinionem cognosci possunt, nunquam periculo deceptionis exponerentur, quia non opinando assentirent, sed quod ea opinabilia essent, certo iudicarent.

ad 9.

Quid sentiat
Basso.
lino & Ri-
chardus, imo
et D. Tho-
mas.Aut horis
resolutio.

In tertia obiectione petitur an in statu innocentie infunderentur per accidens omnibus hominibus omnes virtutes ex genere suo acquisite? Quod dubium erat obiectione 2. in n. 12. quod non tractant distincte Theologi. Illud autem attigit Bassolius in 2. dist. 20. & problema esse putat: & Rich. qui de scientijs id affirmat, à fortiori id diceret de virtutibus. Imo D. Thom. d. q. 18. de veritat. 7. ad 2. videtur in hoc differentiam inter scientiam constitutivam, quod scientia non requiruntur ad vnionem cum Deo, sicut virtutes: & ideo potuerunt, vel etiam debuerunt virtutes infundi, quamvis scientia non tribuerentur. Vnde in solut. ad 3. dicit, quod homines fuissent in statu innocentie perfecti in his, quæ pertinent ad prudentiam: etiam si in speculatiuis scientijs perfecti non essent. Nihilominus tamen contrarium videtur probabilius: nam aequaliter sequitur ex illo fundamento, quod talis modus habendi naturales virtutes supernaturalis est: ideo sine auctoritate, vel cogente ratione affirmari non debet, neutrum autem in presenti inuenitur. Neque est eadem ratio de virtutibus, per se infusis, & acquisitis. Nam illę non habent modum alium naturalem productionis, & per se consequuntur vel debentur gratiæ, & ideo à principio inditæ fuissent infantibus cum ipsa gratia. At vero virtutes naturales alium modum productionis, seu acquisitionis ex natura sua postulant: & per se non comitantur gratiam, nec ab illa pendunt: & ideo non oportuit à principio infundi.

24
Procedit
resolutio.

Neque propter originalem iustitiam necessaria erat in statu innocentie illarum virtutum infusio, quia in infantie statu non dantur motus appetitus contrarij rationi proprie loquendo: quia eum per se ratione non utitur, motus, qui in illa insurgere possunt, non sunt rationi contrarij. Vnde in illo statu non esset imperfectio quoddam motus appetitus præuenire voluntatem, & illam excitarent, quia hoc esset omnino naturale in illo statu, in quo voluntas nondum esset domina sui, suarumque facultatum: nec ratio posset appetitum præuenire, quia nondum esset rationis usus. Verisimile autem est, Deum sua providentia, & per angelorum custodiam fuisse effecturum, ut etiam infantibus non insurgerent motus indecentes, vel de se repugnantes rationi, sicut etiam in adultis dormientibus nulli tales motus inuenirentur: & ita etiam in infantibus non essent motus perturbantes animum, vel per nimiam iram, timorem, concupiscentiam, & similes, quos in paruulis ex-

perimur, & simili modo, ac ratione non essent in paruulis illusiones sensuum, ac phantasmatum: nec errores, aut deceptiones, & similes, quę propter defectum usus rationis inueniri solent. Nam licet in eis culpa careant, & leuiiores imperfectiones sint, nihilominus ab statu innocentie alienę sunt, & aliquid penalitatis habent: & ideo verius est, hos omnes fuisse effectus iustitię originalis in paruulis. Veruntamen propter illos non essent necessarij, imo parum, vel nihil deferrentur habitus virtutum acquiratarum per accidens infusi, cum illorum usus non esset in libera habentium potestate. At illos ergo effectus daretur specialis providentia Dei remouentis obiecta, & causas, ex quibus possent tales cogitationes, vel imperfecti motus in illa ætate excitari. Sicut ex eadem providentia proveniebat, ut nullum extrinsecum agens posset dolorem, vel aliquam lationem pueris inferre. In quo etiā honorū angelorū custodia, & malorū remotio, & coëctio, & peculiaris etiam industria, & diligetia parentū iuuare possent.

Et ita simul responsum est ad obiectionem supra factam contra secundam assertionem curia sua noua difficultate. Concedimus enim non fuisse infundendos posteris Adæ in illo statu habitus virtutum, vel scientiarum acquiratarum, & consequenter nec habituros fuisse intrinsecam facultatem vitandi omnes motus, vel passionis contrarias originalis iustitię. Nihilominus tamen generandos fuisse cum iustitia originali, quam semper haberet, quasi in actu primo, quia haberent innocentiam, & gratiam, cui pro illo statu talis diuidentia debebatur: semperque parata esset ad remouendam omnem passionem perfectioni, & tranquillitati illius status contrariam. Neque puerilis ætas esset capax iustitię originalis cum maiori, magisque extrinsecam perfectione. Postquam autem homines ad usum rationis peruenirent, nunquam quidem sentirent motus foris, tamen in principio id proveniret ex adiutorio speciali Dei, vel remouentis contraria obiecta, vel excitantis rationem, ut vigilaret, & voluntatem, ut quæcumque posset appetitum contineret. In illo autem initio deesset illa peculiaris facilitas, & perfectio, quæ ex habitibus acquisitis provenire solet. Vnde in illo etiam initio non haberent homines perfectam prudentiam habitualemente acquisitam. Possent tamen ex optima educatione, & instructione habere veluti quandam inchoationem eius, ratione cuius cum peculiari adiutorio Dei in primo usu rationis actualem (ut sic dicam) prudentiam exercerent, & deinceps facile acquirerent habitualemente: & singulis ætatibus proportionatam semper haberent. Ideoque si quis esset pro aliquo tempore defectus perfectionis, ille esset negatiuus, non tamen priuatiuus: quia illi ætati non plus deberetur, & paulatim illa perfectio magna facilitate acquireretur. Vnde quod supra diximus, iustitiam originalem collectionem horum habituum includere: de iustitia in suo perfecto statu existente intelligendum est, quem statum habuit in Adamo à principio propter peculiarem rationem in illo inuentas, ut iam explicatum est.

CAPVT IX.

Utrum in statu innocentie omnes homines in gratia confirmati nascerentur, & consequenter an omnes posterius Adami essent prædestinati, solę electi ex illo nascerentur.

PRIMA sententia affirmat Adamum, si non peccaret, sed primam tentationem vinceret, fuisse in gratia confirmandum, non solum in persona sua, sed etiam in tota posteritate, ac subinde non nisi in sanctos, & cum perfecta, & integra innocentia salvandos: ac denique solos prædestinatos, & electos ex illo fuisse nascituros. Ita videtur sensisse Anselm.

selm. lib. 1. Cur Deus homo, cap. 18. post medium. *Videtur enim* (inquit) *quod si vicissent, ita confirmarentur cum tota propagine sua, quod ultra peccare non possent.* Quod suadet hac ratione. Quia nemo dicit, plus valere iniustitiam ad eligendum in servitute hominem in prima persuasione sibi consentientem, quam valeat iniustitia ad consummandam in libertate sibi in eadem tentatione adherentem. Sed per primam iniustitiam persuasione tota natura victa est: ergo per primam victoriam tota etiam natura vicisset, & in libertatem perfectam vindicaretur: eiusdemque sententiae videtur fuisse Greg. 1. 4. Moral. c. 36. alias 28 in fin. ubi ait, quod si parentem primum nulla peccati putredo corrumpere, nequaquam ex se filios gehenna generaret, sed soli electi ab illo nascerentur.

Ex Scholasticis Scot. 2. distinct. 20. sequitur sententiam Anselmi, limitando illam, nimirum, quod filij Adæ innocentis non statim in principio nascerentur confirmati, sed vincendo postea primam tentationem, confirmarentur: sicut primus parens confirmatus esset, quia non fuisset filij melioris conditionis, quam pater. Vt uterque vero in quest. 2. in sententiam Gregorij inclinat, quoad eam partem, quod in statu innocentie, si Adam non peccaret, soli electi nascerentur. Additque illos fuisse futuros eosdem numero homines, qui nunc predestinati sunt, & non plures, neque pauciores. Nam hoc etiam Gregorij verba sonant. Addit etiam rationem: quia predestinatio electorum facta est ante præsum originale peccatum, & ante præsum generationes omnium futurorum hominum: ergo rata permansisset, etiam si Adam non peccasset: quia predestinatio immutabilis est. Antecedens probat ex illo principio, quod ordinate volens prius vult ea, quæ ultimo sibi immutabiliter coniuncta sunt: & ideo Deus volens primario vult seipsum, proximè predestinatorum gloriam, & gratiam. Cum Scot. in omnibus consentit Gadr. ibi art. 1. solum dubitat, an perseverante statu innocentie iidem homines fuissent predestinati, qui nunc sunt. Maior etiam ibi in dub. 6. post principalem questionem, in eodem puncto à Scot. discrepat: in alijs vero sententiam Anselmi approbat Bassol. autem ibi art. 3. & 4. Scotum omnino sequitur. Et consentit Perer. lib. 4. in Gen. quest. de procre. mulieris. circa illa verba: *Non est b. num. hominem esse solum*: quatenus ait, in eo statu tantum electos homines fuisse generandos.

Contrariam sententiam sicut communiorē, ita & probabiliorē censeo. Ut autem illam explicem, & confirmem, adduco duas hic miseri questiones. Una est, an omnes geniti ex Adamo innocente à principio reciperent donum perseverantiae in gratia, seu confirmationem in illa: nam in presenti inter hæc non distinguimus. Alia est, an omnes saluarentur, seu essent electi, & predestinati. Hæc namque questiones in rigore distinctæ sunt, quia illa duo inter se convertibilia non sunt. Nam licet omnis confirmatus in gratia pro toto tempore vitæ sit predestinatus: non tamen è converso omnis predestinatus est etiam confirmatus ut per se constat. Nihilominus tamen in presenti materia illa duo tanquam convertibilia reputantur. Et qui putant omnes homines propagandos ab Adamo perseverare in innocentia, futuros fuisse predestinatos: consequenter asserunt, etiam fuisse futuros perpetuo innocentes. Quia si gratia possent aliquando amittere, nullum relinqueretur fundamentum ad dicendum, non obstante peccato fuisse infallibiliter omnes salvandos. Unde enim constare posset omnes fuisse condignam penitentiam acturos: & post illam fuisse pro aliquo tempore vsque ad finem vitæ in gratia perseveraturos. Nulla enim maior ratio est ad hoc ascendendum generaliter de omnibus pro aliqua temporis parte,

Suarez de opere sex dierum.

quam de toto tempore vitæ. Et ideo tota questio versatur de dono perseverantiae totius vitæ cum impossibilitate quadam peccandi. Dico ergo primo, etiam si Adam non peccasset, posterius eius geniti in gratia, & iustitia peccare possent, & gratiam amittere. Hæc est sententia D. Tho. 1. p. q. 100. art. 2. & quodl. 5. n. 8. & in 2. d. 20. q. 2. art. 3. ad 5. ubi idem tenet Durand. q. 1. n. 9. Indicat Agid. q. 2. a. 4. §. advertendum, & in solut. ad 2. & Richard. ibi a. 2. q. 3. dicit, quod filij Adæ innocentis possent peccare, & non peccare: sed addit, quod fortasse nullus peccaret: sed in hoc ultimo diuinat, ut dicemus. Eandem sententiam sequuntur Caiet. & modernior ad 1. p. D. Thomæ, supra: Zumel. Molin. & Valent. qui omnes illam ex Augustino sumunt lib. 4. de Civit. c. 10. quatenus sub conditione dicit futuros fuisse homines felices in illo statu: *Si nec primi homines malum, quod in posteros transierunt: nec quisquam ex eorum stirpe iniquitatem committeret, quæ damnatio nem reciperet.* Vbi satis indicat, tam possibile hoc posterius fuisse, sicut fuit prius. Unde statim subdit, securitatem non peccandi solum in statu gloriæ esse potuisse. Et simili modo loquitur l. 1. Retract. cap. 13. ad fin. & l. 9. Genes. ad lit. c. 3. dicens, omnes in vitam beatam sine modo transferendos fuisse: *si iuste omnes, obedierint, viverent.* Unde Hugo de S. Vict. l. 1. de Sac. p. 6. ca. 24. in eodem sensu dixit: si Adam non peccasset, filios eius in iustitia esse nascituros, sed non perfectos, donec vsque in finem servarent illam.

Ratione probat veritatem hanc D. Thomas. Quia homo maior ab intrinseco est mutabilis ad peccandum, sed filij Adæ in illo statu nascerentur viatores: ergo ex vi status possent peccare, & gratiam amittere. Maior certa est, quia omnis creata voluntas in persona creata, est mutabilis de se ad peccandum: nec potest ab intrinseco confirmari in bono, nisi per visionem claram Dei, ut supra de Angelis ostensum est. Minor etiam est certa: quia primi homines non sunt creati videntes Deum, imo nec in corpore animali illum videre possent, licet non peccarent, ut per se notum est. Circa consequentiam vero dubitari potest, quia solum potest inde concludi, filios Adæ non fuisse futuros impeccabiles ab intrinseco: quod etiam auctores prioris sententiae fatentur. Sed affirmant nihilominus fuisse confirmandos per speciale donum gratiæ extrinsecus à Deo collatum, sicut supra diximus, in eodem innocentie statu omnes fuisse ab omni peccato veniali præservandos: quædiu mortaliter non peccarent. Vel sicut Apostoli in gratia confirmati sunt in die Pentecostes. Vel saltem sicut multis iustificatis in infantia datur etiam nunc perseverantiae donum vsque ad mortem, siue sit diuersum à confirmatione, siue non: quia in hoc non est nunc controversia. Et ita prioris sententiae auctores facile concedent, in illo statu homines futuros fuisse potentes peccare, nisi eis concedatur ex dono Dei infallibiliter fuisse perseveraturos ac proinde in sensu composito talis doni, non potuisse peccare.

Sed hanc euasione tacite exclusit D. Thomas 5. dicens, hoc donum confirmationis esse privilegium speciale ex Dei voluntate pendens. Hoc enim non solum de lapsa natura, sed etiam de integra verum est. Nam licet homo in natura integra posset per communia gratiæ auxilia diu in gratia perseverare: nihilominus donum infallibiliter perseverandi specialissimum esset, & non debitum illi statui, sed ex libero Dei dono pendens: ergo ex vi illius status originalis iustitiæ colligi, aut affirmari non potest, quod illo perseverante, omnibus daretur perseverantiae donum, seu confirmatio in gratia, & innocentia. Et in hoc sensu accipiendum est, quod D. Thomas supra dicit: *non videri possibile,*

Ad 2. quod

1. Assertio contra sententiam Anselmi in n. i.

Probat ex August. & August.

4. Probatur deinde ex ratione D. Thom.

Euasio.

5. Excluditur

Expositio D. Thom.

quod pueri in status innocentie nascerentur in iustitia confir-
matis. Loquitur enim de possibili secundum ordinari-
ariam potestatem, & communem legem, vel pau-
lo post explicat. Meritoque sapponit, de illo sta-
tu indicandum esse secundum communem legem
illi consentaneam, & quasi connaturalem:
nam specialia privilegia non sunt omnibus com-
munia. Nec possunt cum fundamento affirmari,
nisi vel ex aliquo effectu iam cognito, vel ex spe-
ciali promissione Dei. In præsentî autem nullum
est testimonium, vel autoritas, ex qua de tali pro-
missione consistet. Neque aliud esse iudicium, quin
potius ex his, quæ in Adamo, & Eva contigerunt,
evidens est, statui innocentie, vel sic, non esse debi-
tum, nec consequens donum impeccabilitatis, et-
iam illo modo, quo per confirmationem in gratia
interdum datur. Et inde vterius inferitur, non fu-
isse dandum omnibus: tum quia non est promissum,
tum etiam, quia non est verisimile, maiora
dona gratiæ fuisse danda toti posteritati, quam
primis parentibus data fuerint.

6
2. *Affertio*
contra Scg-
gnum 10, 11.
Probatur.

Secundò addendum est, quod statui innocentia-
durantē homines ex lege communi non acciperēt
confirmationem in gratia post victoriam alicuius
primæ tentationis: imò nec in toto tempore viæ,
sed in termino eius. Hanc etiam assertionem in-
tendit D. Thomas. Et probatur, quia ipse Adam
licet vicisset tentationem serpentis, non statim
manifestus fuit in gratia confirmatus, sed posset peccare
quandiu viveret in animali corpore. Ergo idem
cum proportione de filijs dicendum est. Confe-
quentia probata iam est: quia nec auctoritate os-
tendi potest, nec per se est verisimile, maiora do-
na gratiæ fuisse promissa posteris Adæ primæ ten-
tationem vincitibus, quam ipsi Adæ. Quod et-
iam Scotus, & alij supponunt. Antecedens ergo
probat, quia talis confirmatio, etiam post pri-
mam victoriam non sequeretur ab intrinseco ex
villius actus deliberati, quo voluntas adhereret
Deo, eiusque obedientiam eligeret, quia voluntas
hominis etiam in statu innocentia mutabilis es-
set ex natura sua, etiam post primum actum plene
deliberatum, ut à fortiori constat ex his, quæ de
Angelis supra diximus. Quia de voluntate huma-
na multo certius est habere hanc mutabilitatem
connaturalem, quam gratia, vel iustitia originalis
non auferebant, ut iam dictum est. Nec etiam illa
confirmatio daretur ab intrinseco, quasi præmiū
illius primæ victoriæ, quia neque hoc præmiū
ex natura rei est debitum, nec ostendi potest, in eo
statu fuisse promissum Adæ, aut Euvæ: ubi enim talis
promissio ostendi potest?

Quocirca, sicut nunc non potest iustus mereri de condigno confirmationem in gratia, seu infallibile perseverantia donum, non solum per vnius tentationis victoriam, sed etiam per quocunque merita: ita neq. in statu innocentia id posset, quia ex natura rei eadem est ratio: & de alio genere p. tidentia, vel promissionis diuinæ pro statu innocentia nihil cum fundamento affirmari potest. Si autem Adam sibi hoc donum promereri non potuit, multo minus suis posteris illud meruit. Et eadem ratione, nec vnusquisque filiorum Adæ, illud sibi mereri potuisset. Neque etiam dici potest, saltem de congruo potuisse illud mereri. Tum quia meritum de congruo non sufficit ad infallibilem consecutionem, nisi ostendatur promissio, quæ in præsentem non inuenitur. Tum etiam, quia nunc non datur omnibus hominibus hoc donum non obstante infinito merito Christi. Cui ergo credendum est fuisse dandum, vel omnibus propter vnum actum Adami vincendi primam tentationem: vel vnicuique propter primam victoriam similem? Tandem cōfirmari hoc potest verbis illis Dei, *In quacunaq. die comederis, &c.* Genes. 2. Nā

Ad Anselmum ergo respondet D. Thomas, non omnino asserendo, sed dubitatio, locutum fuisse. *Ad hanc*
Nihilominus tamen negari non potest, quin in ea *etiam* *non cogit*
partem inclinaverit. Sed ratio ei? (vt videm D. Th. *rationem*
notauit) non cogit. Solum enim concludit, quod *ibid.*
fuit natura humana per primam inobedientiam
primi hominis in seruitutem redacta est, ita per o-
bedientiam in libertate & iustitia conseruaretur.
Veruntamen sicut per culpam Adā non ita sumus
oēs in captiuitatem redacti, vt non possimus per
libertatē arbitrij in libertatem vindicari: ita etiā
licet per Adā obedentiā originalem iustitiā quasi
hereditario iure haberemus, nihilominus illā per
liberum arbitrium amittere possemus. Est tamen
differentia quod iustitiam semel amissam folis vi-
ribus liberi arbitrij, nisi nos Deus sua gratia prae-
ueniat, & adiuuet, recuperare non possumus: iusti-
tiam a etiam ab Adamo deriuatam, modo superius
declarato, de nostro, & solo libero arbitrio ami-
tere possemus. Hoc non est, quia fortior fuit culpa
ad inducendam seruitutem, quam obedientia ad
iustitiam, & libertatem conseruandam: sed ex in-
firmitate, & fragilitate nostrae naturae prouenit. Est
n. potentior de se ad malum, quam ad bonum, &
facilius à Deo, quā à creatura aueritur: quia dif-
ficilius ad Deum, quam ad creaturam conuertitur.
Vnde fit etiam, vt vna inobedientia momentanea
(vt sic dicam) totam naturam ita deiciat, vt à la-
psu per se solam resurgere non possit, absq; gratia:
vna autem obedientia non efficit sufficiens ad con-
seruandam iustitiam pro tota natura: ita vt po-
stea per eiusdem præcepti transgressionem amitti
non possit. R. edditi potest ratio, tum quia bonum
ex integra causa, malum autem ex quocunq; defe-
ctu, ideoque ad destruendam iustitiam sufficit se-
mel peccare: ad conseruandam autem iustitiam
non satis est semel obedire, sed etiam in obedientia
perseuerare. Tum etiam, quia potentior est homo
de se ad cadendum, quam ad resurgendum, vel in
bono perseuerandum: & ideo post cultitudinem se-
mel præceptum, potuit facile sequi culpa sufficiens
ad maculandam totam naturam: post primam
autem inobedientiam non potuit amplius pri-
mus parens totam naturam in pristinum statum
restituere: de quo latius in tom. de Incar. in princ.

Ad Gregorium etiam respondet D. Thom. so-
lum voluisse docere, quod si Adam non peccaret,
non generaret filios gehennæ, id est peccatores, <sup>ad Grego-
rum & eodem
modo</sup> dignos gehennæ, sicut modo illos generat: nihilo-
minus tamen non negare Gregorium, quod ipsi fi-
lij Adæ etiam iusti geniti possent postea per pro-
pria peccata filij gehennæ fieri. Quæ responsio fa-
tisfaceret, si Gregorius tantum diceret, Nunquam
ex filiis gehennæ generaretur: ac non ibi fuit, sed
ad iustitiam, Sed hi, qui nunc per redemptionem saluati sunt,
soli ab illo electi nascerentur. Propter quod addit D.
Thom. d. q. 100. a. 2. ad i. quod si forte, durante sta-
tu innocentie, homines non peccaret, non id electi,
quia essent in iustitia confirmati, sed propter diuinam pre-
sidentiam, per quam a peccato conservarentur immunes.
Sed hoc non satisficit, quia (vt diximus) hic
non est contentio de propria confirmatione ab
intrinseco: nec de modo præseruationis à pecca-
to, sed absolute: an ex certa lege omnes præser-
uariantur à peccato, seu damnatione. Quod si
Gregorius asserere voluit, ex speciali dono Dei,
quodcumque illud sit, omnes fuisse in perpetua
iustitia conservandos, plane contra nostram
sententiam

sententiam docuit. Vnde D. Thom. d. quodlib. a. 8. aliter respondet, videlicet, quod Gregorius cum dicit, *soli electi nascuntur*, non intelligit absolute, sed quantum est ex ratione originis. Obstant vero sequentia verba Gregorij, *Soli ab illo electi nascuntur, eosdem electos aspicit* (vtrique vir sanctus) atque cum eis quomodo quiescere potuisset, intendat. Quibus posterioribus verbis aperte declarat, in prioribus se loqui de electis, non solum quantum est ex vi originis, quomodo omnes baptizati dici possunt electi quantum est ex vi Baptismi, & omnes fideles solent vocari electi, vtrique ad fidem: sed loqui de electis simpliciter, vt cum effectui saluatur, seu gloriam consequantur. Nam ad hos electos aspicere debemus, vt cum illis quiescere optemus.

Et ideo dixerunt alij significasse Gregorium illis verbis: si neque Adam, neque posteritas eius peccasset, futurum esse, vt tales electi tantummodo nascerentur, quales nunc per Christum saluantur. Ita Valent. & tribuit D. Thom. in d. quodlib. At D. Thomas nihil aliud, preter id, quod retuli, dicit. Neque Gregor. ponit illam conditionalem, si neque Adam, nec posteritas eius peccaret: sed tantum dicit: Si parentem primum nulla peccati praeuro corrumpere soleretur ab eo nasceretur. Quare probabile censet, quod Molina etiam dixit, Gregorium in ea fuisse sententia, vt crederet, Adam non peccante omnes eius filios saluos futuros fuisse. Quod potuit quidem facere Deus. Vnde autem sciri possit, ita fuisse futurum, ignoramus. Eademque ratio, vel maior est, vt dixi, de immunitate ab omni peccato: ideoque solum dicimus, ex vi illius status potuisse filios Adae peccare, quamuis posset Deus, quos vellet, ab omni peccato praeferuari.

CAPVT X.

Dubia nonnulla circa doctrinam superioris capitis expediuntur.

PRaeipua difficultas circa superiorem resolutionem est, quia posito lapsu aliquorum hominum, videtur difficile ad explicandum, quomodo illis fuisset providendum, tam in ordine ad Deum, quam in ordine ad ceteros homines innocentes. Nam in primis sequitur, eos, qui peccarunt, amissuros fuisse originalem iustitiam simul cum gratia: ergo fierent mortales: ergo eiiciendi essent extra Paradisum. Hinc autem aliae perplexitates oriuntur. Quid enim, si maritus peccaret, & non vxor: vel mater habens filium innocentem, & infantem, nunquid filius eiiciendus esset cum matre, vel ab illa esset separandus? Vtrumque enim incommodum est. Deinde sequeretur, statum peccati, aut gratiae notum fuisse futurum & ipsis peccantibus, & alijs, quia status originalis iustitiae per effectus, & signa facile innotescere posset. Consequens autem inconueniens videtur, quia posset peccata esse merè interna, quae non expedit omnibus esse nota: & similiter non expediebat, vt semel peccans, postea de sua penitentia, & peccatorum remissione statim certus fieret.

In hoc dubio, si vera esset sententia dicentium illo in statu amitti potuisse gratiam, non amissa originali iustitia, consequenter dici posset, perseverante Adam in Dei obedientia, filios eius, qui peccarent, amissuros fuisse gratiam: non vero originalem iustitiam. Quod tribui potest Catherino: nam in opuscul. de peccat. Orig. disput. 4. in fin. dicit, quod licet Eva peccasset, & gratiam amisisset, non priuaretur originali iustitia, si Adamus non peccasset. Ergo à fortiori idem dicitur fuisse de filijs Adae, si patre non peccante, ipsi peccarent: imo fortasse idem diceret de Adamo, si seruaret praeceptum non comedendi de ligno sciētiae, & cōtra alia peccaret. Potestque hoc suaderi, quia donum iustitiae erat in eo statu naturale, sed de iustitia naturalia non amitterentur per peccatum: ergo nec donum iustitiae per quodlibet peccatum amitteretur: sed solum propter peccatum totius naturae iuxta cōminationem Dei. Vnde supponendo hanc sententiam dicendum esset, homines non fuisse mortuos, etiam si peccarent, & consequenter nec fuisse extra Paradisum emittendos. Et ita cessarent aliae dubitationes, quae ex contraria positione inferebantur.

Sed illa sententia supponit falsum fundamentum. In superioribus enim demonstratum est, iustitiam originalem nunquam permanere sine gratia, & oppositum diuinae institutioni repugnare. Deinde illo fundamento permisso, alia maiora incommoda oriuntur. Nam incredibile est, homines rebelles Deo per peccatum, habituros fuisse corpora impalsibilia, & immortalia, & appetitum inferiorem plene subiectum superiori: & similia privilegia, quae originalis iustitia secum asserbat. Deinde, vel homines semel peccantes in illo statu agere possent penitentiam, vel non? Si non posset, consequenter non posset in gratiam redire: quod miserum esset. Si autem eam agere posset: quomodo permanente iustitia originali posset pro peccatis satisfacere: cum donum illud ab omni pena, & dolore hominem praeferuaret. Item si homo poterat in illo statu peccare, posset etiam saepius id facere, & consuetudine peccandi prauos habitus acquirere: talis autem dispositio repugnat cum rectitudine iustitiae originalis. Denique licet iustitia originis ex ea parte, qua perficiebat, & quasi integrabat naturam intra suum ordinem, dicatur quodammodo naturale donum: nihilominus simpliciter non erat naturae debita, nec dabatur, nisi gratis, & in ordine ad perfectionem gratiae: ergo non erat magis inamissibilis per peccatum, quam ipsa gratia.

Dicendum ergo est, si Adamus non peccasset, posteros eius non magis fuisse nascituros confirmatos in iustitia originali, quam in gratia: ac proinde, si peccarent, vt reuera potuissent, vtramque amissuros fuisse. Quomodo autem Deus tunc prouideret hominibus peccantibus, tam quoad salutem animae, & felicitatis consecutionem, quam quoad reliquum tempus status viae, incertum nobis est. Priorem partem probant ea, quae hactenus adduximus. Quia vero aliud est loqui de potestate aliud de facto, solum possumus certo affirmare, ex parte status, & donorum gratiae, & iustitiae, quae in illo data sunt pro tota posteritate, potuisse homines gratiam, & consequenter etiam iustitiam peccando amittere: & non fuisse vnā sine alia amissuros propter connexionem earum inter se. Quod vero de facto Deus permitteret aliquos peccare, sicut non possumus absolute negare, ita neque cum certitudine affirmare possumus. Quia posset facile Deus nullum aliud peccatum in toto genere humano permittere, si primus homo primam peccati occasionem vicisset, & dare omnibus hominibus auxilium efficax ad vitanda omnia, & singula peccata etiam tale auxilium non esset debitum, nec promissum pro tali statu, sed solum ex libera prouidentia datum, sicut supra diximus, & innuauit D. Thomas 1. p. q. 100. artic. 2. ad 1. in responsione prima ad testimonium Gregorij. Neque est reuelatum, vel aliter certum non fuisse id factum Deum: si autem id fecisset, cessassent difficultates, & perplexitates, quae in illo statu oriri viderentur, si aliqui homines in eo peccarent. Et haec videtur esse potissima coniectura vt credibile fiat Deum ita fuisse prouidentem in illo statu hominibus, vt in eo nemo peccaret, licet posset.

Nihilominus tamen haec sola coniectura insufficiens est, vt definite asserere possimus, Deum

3
Dicitur refectio
lucio reici-
tur multi-
pliciter.

4
Prior respo-
nsio bipar-
tita.

Prior parti-
cularis.

Perplexitates
allatae.
1. coniectu-
ram viden-
tur facere
quod tunc
non peccaren-
tur.

5
Est latius

inefficax
coniectura,
& plures
sunt in con-
trarium.
Primo.

Secundo.

Tertio.

Quarto.

6
Satis si-
difficultati in
dum i. ex-
plicaturque
per varias
quaestiones
causas.

7
Propositio-
ri parte re-
solutionis in
num. 4. pos-
ta, quaestio
uncula pri-
ma.

fuisse praedestinatum omnes homines vel ad gloriam, vel etiam ad perpetuam innocentiam pro statu viae, si praevidisset, Adam non fuisse peccatum. Imo oppositum fit credibilis maioribus coniecturis. Primo, quia in omni statu fuit conueniens, gratiam Dei, eiusque liberalem donationem in hominibus manifestari: sed hoc maxime fit per gratuitam electionem quorundam praeter alios, & per efficaciam vocationis in illis, & non in istis: ergo hoc genus providentiae seruaret Deus cum hominibus, etiam si Adam non peccasset. Secundo, quia hoc modo etiam ostenditur maxima libertas humani arbitrii, eiusque ab auxilijs gratiae dependentia. Tertio, quia per eundem prouidentiae modum non solum gratia, sed etiam iustitia Dei, non distribuitur tantum, verum etiam vindictiua declaratur. Quarto, quia propter has rationes non praedestinavit Deus omnes Angelos, nec etiam duobus primis hominibus donum perseverantiae in prima innocentia dedit: ergo, quantum coniecturis assequi possumus, idem cum hominibus faceret, etiam si primus homo Dei mandatum non violasset.

Denique non obstat ratio, quae ex difficultatibus propositis desumitur: quia quod apud homines difficile apparet, posset Deus facile componere, & conuenientem prouidentiae modum pro illis occasionibus ordinare. Quod declaratur à simili: nam si Eva peccante, Adam illi non cōsensisset, nec peccaret, etiam est nobis explicatu difficile quid agendum esset, id est, an Eva eienda esset de Paradiso, & tunc, an creanda esset alia mulier, ex qua homines innocentes in Paradiso nascerentur. Vel si Eva, non obstante peccato, intra Paradisum propter coniugium cum Adamo relinqueretur, an ibi posset poenitentiam agere, & poenam aliquam saltem voluntarie assumere. Et ad hunc modum ex simili hypothese possunt varia dubia excitari, propter quae vitanda, recurrendum non est ad negationem hypothese: quae non potuerit Deus, non peccante Adamo in alijs hominibus peccata permittere: & nihilominus modum conuenientem providere, quo possent homines in tali statu, & euentu gubernari. Quod per breues interrogationes facile explicatur.

Prima est, an peccans in illo statu posset ad gratiam redire, & veniam peccati consequi, vel statim reprobus fieret? Ad quam dicendum omnino videtur, potuisse tunc etiam peccatores in gratiam redire. Probatur, quia non statim transferrentur vni ex hac vita in infernum, & quandiu in hac vita existerent, haberent liberum arbitrium de se flexibile ad bonum: ergo possent in gratiam Dei redire. Maior probatur, quia status viae haberet tunc ex Dei ordinatione certam durationem, quae non finiretur propter superueniens peccatum. Item, qui semel, aut iterum bene operaretur, non statim transferretur ad gloriam communem lege: ergo seruata proportione, qui semel peccaret, non statim damnaretur, vel extra statum viae constitueretur. Minor etiam nota est, & à fortiori ostendi potest ex supra dictis, de natura angelica. Nam inter illam, & humanam discrimen communiter constituitur, quod angelica natura est quodammodo inflexibilis in electione semel facta: humana vero facile post electionem mutare: quae differentia cum in naturali proprietate fundetur, etiam in natura humana in statu innocentiae spectata locum habet. Et nihilominus diximus, inflexibilitatem illam naturae angelicae, non rigore, sed morali quodam modo esse accipiendam: ergo homo in statu naturae integre non solum physice, sed etiam moraliter conuertibilis esset ad bonum, & subinde ex parte sua capax esset poenitentiae, & remissionis peccati. Praeterea,

quia per peccatum ab illa integritate, & perfectione naturae caderet, atque ita suum errorem, & fragilitatem facile posset agnoscere. Vnde probatur tandem prima consequentia. Tum quia Deus in illo statu, & ex communi eius lege homini semel bene operanti non statim daret perseverantiae donum: ergo nec male operantem statim deferret, & quasi desperatum relinqueret. Tum etiam, quia magis repugnat statui viatoris non posse resurgere, quam non posse cadere. Tum denique, quia hoc est magis consentaneum diuiniae misericordiae, bonitati, ac sapientiae.

Hinc nascitur secunda interrogatio, quae plures includit, scilicet, quanam remedia instituerentur tunc à Deo in remedium peccati? In qua re vnum videtur certum, scilicet, necessariam fuisse dilectionem Dei ex vera charitate cum detestatione peccati, seu contritione. Nam haec dispositio quali connaturalis est ad infusionem gratiae cum remissione peccati. An vero praeter hoc medium internum prouideret Deus aliud externum in illo statu per modum sacramenti, incertum est, ut dixi in 3. tom. 3. part. disputat. 3. sect. 3. in fine. ubi partem negantem probabilior duxi. Interrogari etiam potest, an tunc remitterentur peccata per Christum Redemptorem? De qua re videri possunt dicta in primo tomo tertia parte disputat. 5. sect. vltim. Tandem interrogatur, an homines tunc peccantes indigerent externis operibus poenitentiae, & satisfactionis pro peccatis? Ad quam interrogationem post resolutionem puncti sequentis commodius respondebimus in numero 12.

Tertio ergo interrogari potest: an in eo euentu, recuperata per poenitentiam gratia, etiam originalis iustitia restitueretur? Pars etenim negans, cuius suaderi potest: quia licet iustitia non fuerit vniquam sine gratia, quia in ea fundatur: tamen gratia sine originali iustitia esse potest, quia est perfectio extra rationem gratiae, & illi superaddita. Et ita videmus restitutam esse Adamo gratiam sine iustitia, sicut & nunc in iustificatione datur. Ergo idem esset in hominibus peccantibus in statu innocentiae. Probatur consequentia, tum quia eadem ratio militat: tum etiam, quia contritio per se solum disponit ad gratiam, & habitus, qui illam consequuntur, non vero ad originalem iustitiam: ergo non est cur poenitentibus restitueretur. Vnde confirmatur primo, quia illa iustitia datur gratis, tanquam peculiare donum innocentium, ideo enim dicebatur innocentiae statum constituere: innocentia autem restitui non poterat: ergo non erat, cur originalis iustitia restitueretur. Tandem confirmatur, quia alias homo poenitens statim de sua iustificatione certus fieret, quod videtur inconueniens. Et sequela probatur, quia donum iustitiae originalis tale erat, ut posset experimento cognosci per carentiam fomitis, & alios eius effectus in superioribus numeratos. Sicut Adam, & Eva experti sunt de ordinationem suam, quando aperti sunt oculi eorum, & erubescere coeperunt. Ex quo effectu euidenter cognoscere potuerunt peccatum suum, quod quidem in culpa non est inconueniens, quia nos etiam opere scimus, quando peccamus: scilicet verum est de gratiae certitudine.

Pro parte vero affirmante facit primo, quia ordo, & rectitudo originalis iustitiae esset in illo statu annexa gratiae per modum proprietatis eius: ergo restitueretur simul cum gratia. Quia per similitudinem in toto statu innocentiae, sicut per peccatum Ada facta est: sed solum particularis periona peccans ab illo statu caderet: ergo non est verisimile nocuum illud, durante viae tempore, in

SVARE 2
de Angelis, c.
rr 6. d. r. m. c.
anima.

TON TON
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
XIV
XV
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXI
XXII
XXIII
XXIV
XXV
XXVI
XXVII
XXVIII
XXIX
XXX

D. V. 2

illo statu irreparabile fuisse. Et declaratur. Nisi Eua peccante, Adam non peccasset, verisimilius est, potuisse Eua per conuersionem ad Deum, ad primum statum iustitiæ, & felicitatis Paradisi redire quia vix posset aliter coniugium illud, & socialis vita inter Adamum, & Eua cum tanta morum & affectuum dissimilitudine recte subsistere. Ergo idem in cæteris seruaretur. Denique vtrumque possibile fuit, vt est per se notum: & licet sit incertum, quia ex voluntate Dei pendet, illud tamen de Deo credendum est, quod liberalitati eius, & hominum innocentium conditioni, & iusto desiderio magis esset consentaneum.

Et ita potest facile vtraque pars defendi. Aduertitur autem potest, sicut nunc contingit consequi remissionem culpæ, manente aliquo reatu poenæ temporalis, ita etiam in illo statu, sed tempore accidere potuisse: quia non omnes homines æque feruenter de peccato dolerent, cum hoc ex libertate pendeat. Si ergo homo integrè iustificaretur à peccato, quoad culpam, totumque poenæ reatum, credibile est etiam originale iustitiam fuisse recuperaturum. Nec referret, quod illi non restitueretur innocentia, quatenus negat omnem culpam, etiam præteritam. Quia illa iustitia de se non postulabat talem innocentiam licet de facto solum innocentibus data, & in eis solis inuenta fuerit. Neque etiam esset tunc inconueniens, quod peccatores de sua perfecta iustificatione possent aliquando esse certi ex effectu recuperatæ iustitiæ, quia hæc certitudo esset illi statui consentanea: vt patet in innocentibus qui nunquam peccauerunt, quia certo scire possent, se nunquam amisisse iustitiam, & consequenter neque gratiam. Ergo idem posset conferri peccantibus post perfectam remissionem consecutam.

At verò, si remissio culpæ in aliquo fieret sine perfecta remissione reatus poenæ, pro illo tempore verisimilius est, non fuisse originale iustitiam simul cum gratia restituenda. Quia talis homo adhuc esset poenæ dignus: ergo à fortiori esset poenæ capax secundum præsentem statum. Ergo pro tunc erat incapax doni originalis iustitiæ, quod omnem poenalitatem excluderet. Et iuxta hoc facile expeditur vltima interrogatio in præcedenti pucto in fine numeri 8 relicta. Dicendum est enim, potuisse hominem in illo statu peccatorem indigere extremis poenæ satisfactorijs, quandiu pro reatu temporalis poenæ non plene satisfaceret: vel per feruentem contritionem plenam illius remissionem consequeretur. Quia cum careret dono iustitiæ, esset in statu poenali, & consequenter esset capax huiusmodi satisfactionis, quæ semper est debita, quandiu peccatum quoad oem reatum, non est plene remissum.

Quarta interrogatio est, an homines tunc peccantes statim de Paradiso eieci fuissent: vtrumque enim potuit Deus ordinare: & incertum est, quid faceret. Nunc enim nullum decretum habuit diuina voluntas, quod nobis innotescat, ex quo alterutram partem definire possimus. Quid autem Deus tunc decreuisset, vix potest per coniecturas diuinari. Nam si peccantes statim à Paradiso eijcerentur: frequenter coniux à coniuge, pater à filijs, & filia à matre separari debuisset: quod sine aliqua perturbatione, & incommodo innocentium vix fieri posset. Item talis lex veluti instantis exilij non videtur illi statui necessaria. Nam si intra Paradisum peccata committi poterant, cur non posset etiam contritio de peccatis ibidem exerceri, & aliquæ etiam poenalitates sustineri: scilicet possent peccatores ibi manentes ab esu ligni vitæ arceri, & vnam rem publicam cum innocentibus constituere: in qua legibus suo statu proportionatis gubernarentur. Ad hunc ergo modum facile potest hæc pars defendi. Quod si contraria lectori

placuerit, non deerunt congruentiæ. Quia homo peccando fieret mortalis, cum iustitiam originalem amitteret: Paradisus autem erat locus cuiusdam immortalitatis (vt sic dicam) ac felicitatis. Homo etiam peccando fieret illo loco indignus, & quasi ad illum ineptus. Quia proprietates loci debent esse accommodatæ conditioni locati. At homo peccator poenalitibus, & ærumnis eo ipso subiicitur: locus autem ille ab his omnibus imperfectionibus, & incommoditatibus erat immunis. Igitur, qui peccarent fortasse diuina vi, vel ministerio Angelorum, statim extra Paradisum fierent: facta autem perfecta poenitentia, & iustitia recuperata, ad illum restituerentur. Et ita posset facile incommoda insinuata vitari: præterquam quod facile esset diuina providentiæ innumbris modis alijs omnia illa componere: & conuenienter ordinare.

CAPVT XI.

Virum in statu innocentia, si perseueraret, excellentior esset hominum sanctificatio, quam sit, in statu lapsa natura.

Suppono in primis, triplicem hic fieri posse comparationem: vna est inter primas sanctificationes vtriusque status: alia inter auxilia, & gratias, vel charitatis abundantiam, quæ ad merendum essentiale præmium in vtroque statu hominibus daretur: tertia esse potest inter vltimam sanctificationem, quæ in termino viæ per gratiam & gloriam consummabitur. Secundo suppono, totam questionem hanc multum pendere ex illa controuersia, an perseuerante innocentia statu, Verbum incarnatum fieret, & consequenter, an gratia status innocentia esset ex meritis Christi, necne. Nam si non esset ex Christo, verisimile est, non fuisse futuram tam abundantem, sicut nunc est propter Christi dignitatem, & infinita merita: si autem in vtroque statu omnis hominum gratia esset ex Christo, res magis est dubia. Et hanc partem nos, vt probabilior supponimus, iuxta ea, quæ in 1. tom. de Incarnat. tradidimus.

In prima verò comparatione omittimus primam sanctificationem primorum parvulorum, nam illa singularem excellentiam habuit, propter peculiarem dignitatem, & munus illorum, in quo ab ipso Deo, tanquam totius naturæ, & gratiæ principio, creati, & sanctificati sunt. Et ideo de illorum excellentia in superioribus dictum est. Nunc ergo solam primam sanctificationem filiorum Adæ in vtroque statu comparamus. Potest autem vltimius distingui duplex sanctificatio prima. Vna est infinita, quæ sine illorum dispositione fit: alia adulatorum, quæ fit per eorum dispositiones. Vtraque ex his frequens est, & ordinaria in statu naturæ lapsæ: in statu autem innocentia sola prior perfecte loquendo locum haberet. Quia omnes sanctificarentur in ipsa conceptione: & ita nullus adultus gratiam primam acciperet: nisi forte post lapsum, quæ do iam propriè ad statum innocentia non pertineret.

Igitur prima questio in præsentia est, vtrum gratia primæ sanctificationis infantum futura esset maior in statu innocentia, si duraret, quam postea fuerit: vtrique in intensiōe, & gradibus qualitatis gratiæ. Nam sub alijs respectibus potest gratia naturæ lapsæ dici maior, quatenus includit remissionem culpæ, & fit ex subiecto magis indigno, & auerſo à Deo. E. contrario verò gratia innocentia excederet: tum in eo, quod donum iustitiæ originalis haberet concomitans: tum etiam, quia haberet donum innocentia adiunctum, de quo generalis controuersia est, an sit maior

Coniectura
pro aligru-
tra parte
compara-
tione

Neque Veri-
libet par-
tis coniectu-
ra, unde re-
solutio com-
parationis
incerta ma-
net.
Quid tamen
certi habe-
atur in eade
cōparatione.

Id usro cum
limitatione
accipiendū.

Sed in primis hæc verba parum probant. Quia vel in ipſis nulla fit comparatio, vt Maldon. ſentit: eſt eſt tantum poſſicitia aſſertio abundantis gratiæ, quæ in omni ſtatu per Chriſtum danda eſſet. Vel ſi comparatiua locutio, vt verba ſonant, non fit comparatio inter ſtatus innocentie, & naturæ lapſæ: nulla enim de hac re ibi facta fuerat mentione: eſt eſt, vel inter ſtatum Eccleſiæ poſt Chriſti aduentum, & ante illum: vel inter ſtatum viæ, & patriæ: vel inter diuerſos ſtatus eorundem hominum iuſtorum, ac viatorum. Nam Chriſtus venit, vt vitam gratiæ haberent, & in illâ creſcerent, & abundantius haberent, benè per illam operando. Et ita poſſent illa verba cum eadem proportionè ad ſtatum innocentie applicari. Reliqua verò coniecturæ pro vtraque parte debiles ſunt, & ideo rem hanc, vt incertam reſequo. Solùm aduerto, quod ſicut nunc in lege gratiæ omnes infantes baptizati æqualem gratiam recipiunt, vt probabilior opinio ſit: quia datur ſine diſpoſitione ne recipiunt, & ita ex parte illorum non poteſt variari ſacramenti effectus, & aliunde in cæteris cauſis, & in Ege Dei ordinaria eſt æqualitas: ita in ſtatu innocentie veriſimilius eſt, omnes infantes fuiſſe cum æquali gratia concipiendos, ſecundum ordinariam legem: quia etiam illi iuſtificarentur ſine diſpoſitione propria, quia naturaliter non erant capaces illius, & non ſunt fingenda miracula ſine fundamento: & in reliquis cauſis gratiæ, ac communi lege eſſet æqualitas.

statu. Quia ex parte recipientium non est inæqua-

Sed quæret fortasse aliquis, quid dicendum esset de prima gratia, quæ daretur adulto in statu innocentie, Adamo non peccante? Respondeo tunc non potuisse primam iustificacionem in adultulo locum habere, nisi post lapsum personalem peccatum, quia omnes conciperentur in gratia, & cum illa perveniret ad ætatem adultam: ergo non posset in adulta ætate iterum primam gratiam recipere, nisi priorem antea perderet. Jam ergo non esset illa prima iustificatio illius innocentis, sed lapsæ saltem in tali persona: nec fieret absque personalis dispositione propria recipientis. Item licet talis gratia esset prima ex parte subiecti, quia tunc in eo non supponeretur gratia: nihilominus non esset purè prima (vt sic dicam) quia iuxta probabiliorem sententiam reuivisceret tota gratia, quæ prius a illa fuisse: sicut credimus reuiviscere in Adamo, quando penitentiam egit. Et ideo ex hac parte magis incertum est, quanta futura esset illa prima gratia hominis resurgentis à personalis peccato in statu nature non lapsæ in Adamo, tum quia ignoratur quanta, & quali dispositione resurgeret: tum etiam quia non minus ignotum est, quantam gratiam amissam recuperaret. Non possumus ergo de illa iustificacione peccatoris, nisi per proportionem ad illam, quæ nunc est, ratiocinari: vnde dicere possumus, futuram fuisse eiusdem rationis, & æqualem saltem æqualitate proportionis quatenus per se iuxta exigentiam dispositionis: ex accidenti vero iuxta proportionem gratiæ prius amissæ, fieret: sicut nunc estiam fit.

Hæc doctrina D. Thomæ satis difficilis est, multa verò attingit ad materiam de merito pertinentia, quæ ab hoc loco aliena sunt. Ideoque solum de his, quæ ad punctum propositum explicandum necessaria

necessaria fuerint, dicemus. Alij ergo Scholastici in 2. dist. 29. aliter in hoc puncto sentiunt. Nam Durand. q. 3. dixit, in vtroque statu merita fuisse futura equalia, quia ad eandem gloriam ordinarentur. Sed mouetur ex leui fundamento, scilicet, quod homines in vtroque statu ad reparandas Angelorum sedes ordinarentur: & consequenter ad eandem gloriam essent destinati: sed illud fundamentum in eo sensu falsum est, vt diximus lib. 1. de predest. cap. 12. num. 2. Bonauent. verò art. 3. q. 1. & Gabr. art. 2. existimant, in statu naturæ lapsæ futura esse maiora hominum merita, & essentialia præmia, quod fortasse probabilius est, licet incertum.

Vt ergo rem declaremus, supponamus prius, quæ vtriusque statui communia sunt. Primò, in vtroque statu, possent iusti per sua bona opera, seu meritis proprijs in gratia crescere. Hoc extra controuersiam est inter catholicos. Nam de hoc nostro statu res est definita in Concil. Trid. habet autem rationem eandem in statu innocentie. Sicut etiam de Angelis diximus. Secundò, in vtroque statu meritum hoc per opera libera fieret. vnde non inciperet vsque ad ætatem adultam. Prior pars demonstratur in materia de merito, quia opus non liberum non tribuitur operanti tanquam domino eius, & ideo non est meritum. Et inde probatur secunda pars, quia infantes etiam in statu innocentie non haberent vsum rationis, vt supra dictum est: ac proinde nec libertatem. Tertiò, gratia, & consequenter essentialis gloria in vtroque statu merito augeretur per quodlibet bonum opus morale aliquo modo ordinatum ad supernaturalem finem, siue illud sit elicitum ab ipsa virtute charitatis, siue ab alijs virtutibus. Hoc probatum est latè in materia de merit. l. 12. de grat. c. 8. 9. 10. & in relectione 2. de reuiviscen. merit. disp. 2. sect. 1. quantum ad præsentem statum spectant. Habet tamen eandem rationem in statu innocentie, vt per se notum est. Vnde nullus est author, qui in hoc differentiam constituat inter vtrumque statum, licet de vtroque illorum alij aliter sentiant, cum quibus in illis locis disputatum est, vbi etiam hunc locum D. Thomæ exposuimus. His ergo positis comparatio inter opera vtriusque status, innocentie, videlicet, & præsentis, fieri potest, vel in perfectione, ac dignitate vniuscuiusque operis ad meritum, considerata differentia talium statuum, vel inter multitudinem, vel magnitudinem operum bonorum vtriusque status.

Dico ergo primò, idem opus, v.g. actus charitatis elicitus in statu innocentie neque ex vi status, neque ex parte grat. aut charitatis fuisse efficacior, ad meritum augmenti gratiæ, vel præmij essentialis, quàm sit factus in statu naturæ lapsæ. Probatur, quia duobus modis intelligi potest illa maior efficacia. Primò, quod idem opus bonum æquale in obiecto, intentione, & alijs circumstantijs, excepta solam circumstantia status, factum in statu innocentie, esset magis meritorium essentialis præmij, & augmenti gratiæ, quàm sit nunc factum in statu naturæ lapsæ. Alius modus, seu sensus est, quod opera ipsa bona in statu innocentie ex maiori charitate procederent, ideoque efficaciora essent ad prædictum meritum. At verò vterque modus non solùm incertus, sed etià minus probabilis videtur.

De priori probatur: quia differentia inter vtrumque statum integræ, vel lapsæ naturæ, supposito statu gratiæ in personis vtriusque status, non est in his rebus, vel perfectionibus, quæ ad diuinam amicitiam, vel iustitiam coram Deo pertinent: nec per se conferunt ad maiorem, vel minorem bonitatem operum, si in cæteris paria sint: ergo nec potest conferre ad maiorem, vel minorem efficacitatem operis, in ratione meriti, augmenti, gratiæ,

vel essentialis præmij. Consequentia videtur nota: quia meritum huiusmodi non augetur, nisi vel ex morali bonitate operis, vel ex dignitate personæ operantis apud Deum: quæ ex gratia, & charitate in personis creatis confluit. Antecedens autem quoad priorem partem, probatur, quia omnia, quæ addebat status innocentie ultra statum gratiæ, pertinebant, ad quandam naturæ integritatem, & dona, seu beneficia Dei impediunt quosdam defectus consequentes puram hominis naturam, vt mortem, dolorem, deceptionem, & similes. Hæc autem beneficia per se non faciunt personam sanctiorem, aut à Deo magis dilectam in ordine ad vitam æternam: si alioqui gratia, & charitas in tali persona maior non est: non erat autem necessariò coniuncta maior sanctitas, seu gratia vbi charitas cum perfectione status innocentie, vt est per se notum: nam homo lapsus, & habens fomitem peccati potest esse sanctior, & gratior Deo: quàm homo in statu innocentie existens. Ergo posita æqualitate gratiæ sanctificatis in hominibus, vtriusque stat⁹ esset equalis dignitas personæ, in ordine ad meritum.

Quoad alteram verò idem probatur, quia si iustus in natura lapsæ eliciat actum amoris Dei, vel proximi æquè intensum, & sub eadem ratione ex parte obiecti, & aliarum circumstantiarum, equalis bonitatis erit in vtroque homine, quia illa integritas naturæ, & bona compositio potentiarum cum alijs priuilegijs illius status, si non redundent in aliquod augmentum boni operis per intentionem, durationem, aut multiplicationem, vel aliquid huiusmodi, non sunt propriæ circumstantiæ ipsius operis, nec eius bonitatem augent, aut mutant. Ergo ex illo statu, si opus alijs idem sit, vel æquale, non potest augeri meritum, vel eius efficacia. Quin potius in illo casu videtur augeri meritum ex parte status naturæ lapsæ, quia tunc habet locum consideratio D. Thomæ, quod secundum quantitatem proportionalem plus operatur homo lapsus, quia cum sit debilior, & infirmior ratione corporis mortalis, & fomitis, nihilominus æquale opus facit, vt supponitur. Sed in primis discrimen hoc non semper, vel per se est necessarium, quia interdum potest iustus in natura lapsæ actum amoris Dei elicere cum tanta promptitudine, quanta in homine integro esse possit, si vlla vtiq; repugnancia corporis, aut fomitis pro breui tempore.

Deinde quando differentia illa intercedit, non augetur meritum in homine lapsò, nisi quatenus, vel obiectum operis mutatur, & fit laudabilius: quia vel homo vult maiorem difficultatem vincere, vel per occasionem fortius, & constantius operatur: vel certe, quia in tali occasione homo cum maiori libertate operatur bonum: sicut enim concupiscentia, vel timor minuit libertatem in consensu malitia: è contrariò auget libertatem in bonum, volendo contra concupiscentiam, timorem, aut aliam corporis repugnanciam. Et ita non stat⁹ personæ, sed maior libertas, conducet ad meriti augmentum, vt dixi in lib. 12. de Gratia, c. 3. & tunc illud augmentum non solùm est in ordine ad accidentale præmium, sed etiam ad essentialia, vt ibidem dixi. Quauis autem in statu innocentie talis occasio, seu difficultas deesset, nihilominus posset voluntas sibi illam obiectiue proponere, & cum æquali libertate idem opus amplecti, & exequi. Neque enim beatissima Virgo cum minori libertate, neque ex ea parte, cum minori merito castitatem amabat, quia fomitem non sentiebat, quàm cæteri concupiscentiam patientes.

Venio ad alterum modum, quod opera iustorum in statu innocentie essent efficaciora ad meritum, quia ex maiori gratia & charitate procederent: & interrogo, an sit sermo de maiori gratia, & charitate habituali, an de maiori defluxu actuali,

Probatur
primò
antece.

12
Probatur
2.
part.

Non semper
opus bonum
in natura
lapsæ si diffi-
cilius, quæ
in integra.

13
Refellit
in posterior
modum duos
complectens
sensu.

Quod ad pri-
mum impugnatu

actuali, vel virtuali charitatis. Si de habituali tantum, incertum in primis est, an solus excessus in habituali gratia, ceteris paribus, augeat meritum operis. Nos vero illud admittimus. Vnde autem constat in statu innocentie, habitualement gratiam futuram fuisse maiorem in singulis iustis. Id plane sciri non potest. Neque satis colligitur ex eo, quod in natura lapsa plura sunt gratie obstacula: nam possunt etiam esse plura, & fortiora remedia. Nam ubi abundavit delictum, superabundavit & gratia. Quod multo credibilis est, si in statu innocentie non daretur gratia ex meritis Christi: quia non interveniente peccato, non esset carnis sumpturus, ut Thomista sentiunt. Veruntamen etiam si tunc venturus esset impassibilis, nunc propter passionem, & mortem eius potuit copiosior gratia dari hominibus. Vel saltem, ut in prima comparatione dixi, loquendo de prima gratia sanctificante, probabile est, non minorem gratiam dari hominibus baptizatis, quam in prima iustificatione daretur hominibus in statu innocentie: ergo in utroque statu possent homines iusti cum aequali gratia, & charitate habituali sua merita inchoare. Ergo ex hac parte non essent ad meritum efficaciora opera status innocentie, per se loquendo, & ex vi status, contingenter autem in utroque statu accidere posset, ut nunc cum maiori, nunc cum minori gratia homines operarentur.

14
Impugnatur
etiam quo-
ad secundum
conferendo
actuale in-
fluxum ex
parte Dei.

Quod si sermo sit de maiori gratia, quantum ad actuale influxum gratie, & charitatis, ille influxus considerari potest, vel ex parte Dei mouentis, & excitantis hominem: vel ex parte hominis cooperantis. Priori modo sine fundamento dicitur copiosorem futuram fuisse gratiam in statu innocentie, quam in natura lapsa, precipue in tempore legis euangelice. Nam licet nunc ex parte nostra sit maior indignitas ex parte Christi data est nobis efficacior causa gratie. Quia vel in statu innocentie merita eius non fuissent, vel saltem non essent per passionem, & mortem illius, propter quem maxime voluit Deus diuitias gratie suae in homines effundere, ut optime considerat, & ex scripturis, ac Patribus deducit Perer. in d. lib. 5. disp. de Gratia status innoc. q. ult. maxime vero id declarat August. lib. de Corrept. & grat. cap. 11. ubi de Adam ait, habuisse quidem gratiam, sed dissipare, quia non indiguit sanguine Christi, sicut nos indigemus, nec illi necessaria fuit illa gratia, qua nos contra concupiscentias carnis pugnamus. Proinde (inquit) essi non interim latiori nunc, veruntamen potentiori gratia indigemus. De qua potentiori gratia dicit inferius, dari nobis in secundo Adam: eamque maiorem, & efficacioram appellat. Vnde etiam dixit Bern. in serm. signum magnum, & c. Prudentissimus, & clementissimus artifex quod quassatum fuerat, non confregit, sed viriliter omnino refecit. Igitur ex parte Dei, & Christi etiam actualis, & mouens gratia vel est copiosior in hoc statu, vel certe non minor.

15
Item con-
siderando
lū ex parte
hominis co-
operantis.

Denique licet ex parte hominis sint nunc maiora impedimenta, quae motionem gratie cassam reddere possint, & inde fieri aliquando valeat, ut opera non procedant ex tam efficaci actuali gratia, nihilominus tanta est gratie redemptricis efficacia, ut haec etiam impedimenta vincat, & superet. Ut enim ait August. supra, per hanc gratiam si, ut homo velit, & tantum velit, tantoque ardore diligit, ut carnis voluptatem contrariam concupiscentem, voluntate spiritus vincat. Ergo ex influxu gratie, & charitatis non sunt minus efficacia ad meritum opera iustorum in statu naturae lapsae, quam innocentiae. Et declaratur. Nam actualis influxus gratie datur homini vel medio auxilio praeuente, vel cooperante. Prius ex beneplacito Dei distribuitur, quia non pendet ex libera hominis cooperatione, nec

Confirm.

ex praevia dispositione, generatim loquendo, sed in eo sola gratia Dei operatur. Et hoc sine dubio est maius, & efficacius in lapsa natura. Imò iuxta doctrinam Augustini, in loco citato in ipsomet Adamo maius fuit hoc auxilium post peccatum, quam ante illud. Ex hoc autem auxilio opportuno tempore dato provenit, ut non obstantibus obstaculis corruptae naturae, voluntas etiam cum auxilio concomitantis gratie feruenter operetur: ergo corruptio naturae non impedit, quominus opera iustorum in hoc statu ex aequo magno vel maiori influxu gratie procedant: ac subinde sint ad meritum augmenti gratiae, & essentialis praemij efficaciora, vel saltem non inferiora.

Tandem confirmatur, quia propter Christum datae sunt plures gratiae gratis datae in statu naturae lapsae, quam in statu innocentie darentur ergo etiam auxilia gratiae gratum facientis possunt esse in hoc statu copiosiora. Antecedens manifestum est, quia aliqua gratia gratis datae supponunt imperfectionem repugnantem statui innocentie, ut gratia sanitarum supponit aegritudinem, restitutio vitae, apti visus, supponit mortem, vel cecitatem: donum linguarum supponit earum diuisionem. Haec igitur gratiae in illo statu non essent, licet in hoc dentur. Vnde probatur consequentia ex rationis proportionem: nunc enim ideo plures ex illis gratijs dantur, quia hic status pluribus indiget, pluribus etiam, & maioribus auxilijs gratiae sanctificantis indiget: ergo verisimile est per Christi mortem dari. Igitur propter solam status conditionem non possumus dicere efficaciora fuisse futura opera status innocentie ad meritum praemij essentialis, quam sint in lapsa natura, saltem in praecipuo statu eius, qui est in lege gratiae: comparatio enim inter ea, quae maxima sunt in utroque statu fieri debet, ut sine aequiuocatione procedatur.

Secundo assero, statum innocentie, licet ex aliqua parte fuerit aptior ad bona merita multiplicanda, vel maiora efficienda, non tamen simpliciter: nam aliunde potest praesens status esse commodior. Vnde euentus confectus, est ad vitamque partem contingens: quauis verisimile sit plura merita, non tantum accidentaliter praemij, sed etiam essentialis nunc in sanctis hominibus inueniri, quam in statu innocentie multiplicarentur. Declaratur, & probatur assertio per singulas partes. Et in primis in statu innocentie multae conditiones considerari possunt, ex quibus ad multiplicanda merita redderetur aptissimus. Homo enim in Paradiso ab omnibus corporis necessitatibus liber erat, & in eo sine vlla temporalium rerum solitudine habitare poterat. Ac proinde totus ille viuendi modus esset veluti quidam status vitae contemplatiuae, qui ad merita multiplicanda aptissimus est. Praeterea non possent homines in illo statu (ipso vtique durante) venialiter peccare, & in eo possent facillimo negotio conseruari, mortalitatem vitando: ergo moraliter loquendo, quoties in illo statu libere agerent, mererentur, quia semper bene operarentur, & facillime possent ex fide, & per gratiae auxilia semper operari: ergo ex his omnibus aptior fuisset ille status ad meritum, quam sit praesens.

Aliunde vero status naturae lapsae, quauis seclusa gratia Dei ad bene operandum, & merendum coram Deo sit ineptissimus: nihilominus ad praemij iuncta Christi redemptione & gratia, multo plures habet occasiones exercendi virtutes omnes, & perficiendi actus earum, merita multiplicando. Nam in hoc statu merita fidei magis ampla, magisque ardua, saltem, quoad mysteria humanitatis Christi inueniuntur. Et quo natura lapsa ad vitanda peccata, & consequendam salutem minus est idonea, eo magis crescit spes, & plures occasiones occurrunt

SVARE 2
de Angelis, c.
rr 6. d. r. m. c.
anima.

D. V. 2

currunt multiplicandi actus eius. Actus etiā charitatis Dei licet vtrique statui de se communes sint, tamen, quo in hoc statu sunt difficiliōres, eo sunt firmitiores, & per occasionem, seu antiperitiam, vt sic dicam, sunt ardentiores, & præterea plures, & magnos habent effectus alijs virtutibus moralibus imperando. Quæ morales virtutes multo excellentiores actus in hoc statu habere possunt: vt fortitudinis in martyrio, patientiæ in alijs laboribus, & infirmitatibus sustinendis, misericordiæ, beneficiæ, & similibus. Est etiā hic status aptior ad exercendam, & conferendam humilitatem, & submissionem ad Deum: & coercendi superbiam, quæ prioris ruinæ initium fuit. Sic igitur, quauis natura corruptio de se impedire, vel minuire merita videatur, nihilominus virtus gratiæ Dei inde occasionem sumpti merita multiplicandi.

Cum ergo hi duo status tanquam excedens, & excessum in hoc negotio inter se comparantur, cōtingere profectō possit, vt quidā in vno: quidam vero in altero plura merita multiplicarent. Quid autem eueniret, si status innocentie duraret, diuina scientiæ reservatum est: neque nobis est reuelatum. Si autem coniectura vtilicet, duo verisimiliora esse videntur. Vnum est, in statu innocentie, si duraret, communem, ac vulgarem hominum multitudinem plura, & maiora fuisse habituram merita, quam ordinariē in hominibus lapsis, cōmuni modo viuētibz inueniantur: sicut ē contrariō pauciores essent peccatores in statu innocentie, quam nunc sint, vt supra dictū est, quia omnes homines communiter minores, & rariores peccandi occasiōes, & plures bene operandi haberent. Aliud est, in statu naturę lapsę magnam iustorum collectionē inueniri, quæ in excellentia, multitudine, & varietate meritorum superet totam hominum collectionē in statu innocentie futuram si duraret, in hac comparatione nullam de Christo, aut Virgine mentionem facere necesse est: tamen vt per eos ad ceteros descendamus, aduertimus, qd si Christus non fuisset venturus in statu innocentie, nullus homo purus posset in meritis illi comparari, vt est per se notum, ob infinitam Christi dignitatem. Et ob eandem, nullus posset merita Virginis attingere: imō licet denus, illammet feminam futuram fuisse in illo statu, si non esset futura mater Dei, tot merita non haberet, quot illi nunc propter dignitatem matris ex peculiari privilegio fuisse concessa. Si verō Christus venturus esset, etiam si Adam non peccaret, eandem quidem haberet multitudinem, & infinitatem meritorum: nihilominus occasione peccati, & carnis mortalis assumptæ, quodammodo illustriora fecit opera, quæ ex parte ipsorum, & non considerata infinita dignitate operantis, maioris meriti erant capacia. Idemque cum proportionē de beatissima Virgine considerari potest, nam licet eandem quantitatem meritorum in vtroq; statu haberet propter excellentiam diuinæ maternitatis, tamen in varietate, & magnitudine actuum diuersarum virtutum, merita huius status mirabiliora fuisse videntur, propter redemptionis occasionem, & maiorem cum filio cōformitatem, vt facile consideranti patebit.

Hinc ergo de ceteris sanctis, qui propter singularem cum Christo coniunctionem, & cooperationem circa hominum redemptionem, aut propter alias occultas causas diuinę voluntatis, singularem sanctę vitę modum, ac excellentiam acceperunt. Dicimus, in magna illorum multitudine plura, & excellentiora merita inueniri, quam in toto hominum genere, Adamo non peccante, inuenirentur, vt in Ioanne Baptista, Apostolis, excellentibus Martyribz, multis Confessoribus, ac Virginitatibus, qui mirabile vitę genus, & opera vir-

tutum stupenda fecerunt. Hic enim plane videtur esse quasi proprius, & singularis effectus, non tantum Incarnationis, sed etiam passionis, & redemptionis Christi. Et per hoc etiam commendatur diuina bonitas, & sapientia Dei, quæ non permittit mala, nisi vt occasione operandi maiora bona indefumat. Ac denique discursus factus de pluribus occasiōibus multiplicandi merita in præfati statu hoc confirmat.

Quod autem hic excessus in multiplicatiōe, & magnitudine meritorum non tantum sit in ordine ad accidentale præmium, sed etiam quoad substantiale, ex alio principio probandum est: omnium, quod non tantum actus a charitate elicitur, sed etiam proprii actus aliarum virtutum, per se merentur gratiæ, & glorię essentialis augmentū. Quod in tractatu de gratia lib. 12. cap. latè tractatum est, habetque eandem rationem in statu innocentie, & in præfati, imō etiam in Angelis, idem in superioribus diximus. Ex hoc autem principio sequitur, quod virtutis opus fuerit in suo genere maius, seu melius, eo esse magis meritorium præmij essentialis, etiam si cetera sint paria ex parte gratiæ, vel influxus charitatis. Nam si propria bonitas actus conferat ad essentialē meritum, maior bonitas per se, ac, ceteris paribus, magis confert: quia sicut simpliciter ad simpliciter ita magis ad magis, vt in eodem etiam loco probatum est. Hoc autem eque procedit in quantitate absoluta, & respectu operis, quomodo maior moralis bonitas inde cōfurgat. Quia tunc ratio maioris meriti in maiori bonitate morali operis proximè fundatur: & ideo parum refert, quod talis bonitatis augmentum ex absoluta, vel respectu quantitate oriatur. Nam idem etiam erit, si ex alijs circumstantijs cōfurgat. Quid autem D. Thomas in d. q. 75. docere voluerit, dicens, quantitati boni operis respondere præmiū accidentale, explicatū diffinitè est in d. vero refectione illū, vt valui declarari.

Superest tertia comparatio, quę est de termino, seu de toto cumulo omnium meritorum huius vitę, an scilicet, futurus esset maior in omnibus, & singulis hominibus perseuerantibus in statu innocentie, quam nunc sit, vel ē conuerso: vel denique an esset in vtroq; statu æqualis. Quæ interrogatio, & de possibili fieri potest, & de facto, & in priori sensu resoluta est ex præcedenti puncto. Nā dicendum est vtrumq; fuisse possibile, & contingens: quia non obstante conditione status, hoc pedit ex vñ libertatis cum gratia Dei. Poterāt ergo aliqui homines in statu innocentie peruenire per merita ad maiorem gloriam, quam omnes homines nunc assequantur in natura lapsa. Et ē conuerso multi ex hominibus lapsis possent excellere omnes innocentes. Et ita comparando maximum ad maximum in vtroque extremo, seu statu contingens erat excessus. Et quidem spectando ad cōditiones vtriusque status, magis contingens videtur, vt in natura integra ad excellentiorem terminum per merita perueniretur, ex parte verō gratiæ contrarium possibile fuit in natura lapsa, vt satis in superiori puncto declaratum est.

At verō loquendo de facto, res tota pendet ex prædestinatione diuinā. Et in primis, si Christus futurus esset, & nasceretur ex matre, quauis Adam non peccaret, quoad illas duas personas in vtroque statu esset æqualitas. Quia Christus, & non habuit essentialē gloriam per merita, sed ratione suę personę, & ideo eandem haberet in vtroque statu. Et quauis habuisset per merita, hæc in vtroque statu essent æqualia, quia essent infinita. Et eadem ratio cum proportionē est de beatissima Virgine. Nam licet proximè habuerit gloriam per sua merita, tamen radicaliter propter dignitatem matris singulari gratia præuenta est: &

21
Nec solum
de excessu
præmij acci-
dentalis, sed
etiam essen-
tialis positi
pronuntiare
verificatur.

Ad D. Tho-
mam relatū
in num. 7.

22
3. Comparā-
tio tractatū
primo de
possibili.

23
Eius resolu-
tio.

24
Deinde de
facto quoad
Christum,
& matrem.

ita

ita aequaliter fuisset sanctificata, & adiecta. Vnde ad eundem cumulum meritorum, & gloriae, seu gratiae consummatae pervenisset. Iuxta positionem autem negatam Christum fuisse venturum, Adamo non peccante, consequenter dicendum quod nullius hominis merita in statu innocentiae, pervenissent ad cumulum meritorum in aliquibus hominibus nunc inuentum: quia in nullo inuenta essent merita infinita, nec etiam ullus ascenderet ad cumulum gratiae, & meritorum, qui nunc in Virgine inuentus est, quia in dignitate matris Dei radicatur, quae dignitas tunc non esset, ut suppono.

24
Item quoad
alios iustos.

De ceteris vero supponere possumus, in utroque statu futuram fuisse inaequalitatem inter ipsos homines iustos, & in bonis meritis usque ad viam finem perseverantes. Quod quidem in praesenti statu de fide certum est: idem vero de statu innocentiae credendum est: quia licet omnes posteri Adae in gratia aequales crearentur, quia illam acciperent sine dispositione libera: & quasi per modum naturae: postea unusquisque suo arbitrio viveret, & ideo inaequaliter possent mereri, & de facto mererentur, quia ea, quae contingenter eveniunt, nunquam uniformiter fiunt. Praeterquam quod Deus in statu innocentiae sua libera voluntate distribueret auxilia gratiae suae: & ideo non aequaliter omnibus ea tribueret, quantum credibile est, ne ex aliqua lege, aut debito, & non gratis illa tribuere videretur. Hac ergo stante inaequalitate, consequens est, ut in utroque statu quidam homines pervenirent ad finem vitae cum magna meritorum multitudine: alij cum minori, & inde, (quantum coniectare possumus) oriretur mutui excessus inter homines utriusque status: nam qui in statu innocentiae, v.g. essent summi, excederent eos, qui nunc sunt inferiores in meritis: & e converso inferiores sancti, qui nunc aliquando fuere, vel futuri sunt, inferiores sanctos status innocentiae superarent.

Conferendo
iustiores
vnius status
cum minus
iustis alij
vnius.

Et supremos
iustos inter
se, ex utroque
statu.

Comparando autem supremos inter se, videtur probabile, maiora inveniri merita in aliquibus sanctis in hoc statu, quam in statu innocentiae futura fuissent, propter abundantioram gratiam, & maiores occasiones ad insignia opera exercenda: ac denique ad difficultates superandas gratiam efficacioram.

25
De similitudine
infirmitas in
se.

At vero è contrario comparando eos, qui in utroque statu minima habuissent merita, certius videtur, aliquos esse nunc inferiores in meritis illis omnibus, qui in statu innocentiae fuissent. Nam aliqui iusti nunc ad finem vitae sine ullis meritis perveniunt: illi nimirum, qui ante usum rationis moriuntur: in statu autem innocentiae nullus à statu vitae sine meritis discederet: quia tunc neque status vitae iustorum morte finiretur, sicut nunc: nec translatio aliquorum fieret ante etatem adultam, ut credibile est, sicut infra videbimus. Praeterea ex his, qui nunc decedunt in adulta aetate, multi habent paucissima merita: vel quia in puerili aetate decedunt: vel quia prope mortem baptizantur: vel quia licet diu post Baptismum viviant, ferè totum vitae tempus in statu peccati existunt. In statu autem innocentiae omnes diuturnum vitae tempus haberent: & in illo semper merita multiplicarent. Quod de perseverantibus in innocentia intelligendum est: nam si qui fortè peccarent, & ante transitum ex vita animali à peccato resurgeret, possent fortasse cum paucis meritis viam finire, & cum aliquibus peccatoribus huius temporis comparari. Quamvis ratio providentiae futurae cum hominibus in illo statu peccantibus, ignota nobis sit, ut in superioribus dixi.

26
Denique &
numquam

Denique, si supponamus, eosdem numero homines, qui in statu naturae lapsae aliquando sunt, vel omnes, vel eorum aliquos futuros fuisse in statu innocentiae, de singulis illorum quæri potest, an

plura merita habituri essent in vno statu, quam in alio, & in quo, vel in utroque essent equalia, licet per diversa virtutum opera fierent. Et quia saltem certum est, Adam, & Evam potuisse statum innocentiae conservare, in illis maxime habet locum interrogatio, utrum Adam, si non peccasset, plura merita habuisset, quam nunc habuit postquam ad gratiam rediit: idemque potest de Eva interrogari, & de ceteris, qui in utroque statu futuri, & salvandi essent. In huiusmodi ergo interrogatione duplex consideratio fieri potest: una est spectando praesens ad rerum executionem, eiusque circumstantias, alia, & altior est sub divina electione, & praedestinatione res contemplando. Priori modo licet res incerta sit, eo quod sit contingens, & pendens à libero arbitrio: nihilominus apparet credibile, plura merita habiturum fuisse Adam in statu innocentiae, si nunquam peccasset, quam nunc de facto habuit, propter circumstantias, quas supra consideravimus, quia operationes eius in illo semper essent bonae, & aptae ad meritum, & possent esse frequentiores, quia necessitates corporis illas non impedirent: & ferventiores propter carentiam fomitis, & propter animi tranquillitatem: & ex maiori, seu meliori relatione charitatis, propter maiorem vitam contemplativam assiduitatem. Alii etiam addunt tempus vitae, & aptum ad merendum futurum fuisse diuturnius, quam nunc fuerit, sed hoc incertum est, ut postea dicam.

At vero sub divina electione rem considerando, omnino incerta nobis est. Quia si electio hominis facta est post praeuium originale peccatum per absolutam praescientiam futurorum, nescimus, qualis futura esset, si Deus praesciisset Adam non fuisse peccaturum: nam tunc etiam potuisset Deus vel ad eundem gradum gloriae, & ad sola merita illi termino proportionata Adamum praedestinare: vel etiam posset ad maiorem gloriam & pauciora merita illum praeparare, & tempus, modum, & gradum, seu principia promerendi, illi fini accommodare. Facile enim id facere posset, non obstantibus alijs prerogatiis status innocentiae, ut per se consideranti patebit. Vel è contrario posset in statu naturae lapsae tot auxilia gratiae multiplicare, ut oēs alias status innocentiae commoditates superarent.

Itemque ferè procedit, etiam si dicamus Adam fuisse electum ad certum gradum gloriae ante praescientiam absolutam originalis peccati. Quia, ut antea praesupponit illa electio praescientiam conditionatam originalis peccati: cità facillè posset quis dicere, quod si Deus per illam praesciisset, Adam non fuisse peccaturum, illum ad maiorem gloriam elegisset: quod sane non repugnat: tamen etiam potuisset Deus eligere illum ad tantam gloriam independentem ab omni praescientia futuri peccati, etiam conditionata: quid enim obstat? Et ita ex vi divinae electionis incertum relinquitur, in quo statu recepisset Adam tempus, & vires gratiae ad plura merita multiplicanda. Vnde cum alia omnia media, & commoditates ad merendum divinae praedestinationi subordinata sint, fit, ut simpliciter sit nobis ignotum, quid in praedictio eventu futurum in hac parte esset. Et quod de Adam dictum est, in ceteris locum habet.

Ultimo loco posset hic alia comparatio fieri in gratia, quae hominibus nunc ex opere operato datur: & gloria, quae illi correspondet, nimirum, an in statu innocentiae daretur hic sanctificationis modus: & an in illo statu darentur sacramenta, vel sacrificia: & consequenter qualis futurus esset tunc Ecclesiae status, quoad regimen, quoad sacerdotium, & familia, de quibus amplissimus posset fieri discursus. Veruntamen de rebus nobis non reue-
fa sunt, quae de illis attingimus in 3. c. 3. part. disp. 3.
CAPVT

SVARE 2
de Anoclis,
re 6. d. r. m. c.
anima.

D. V. 2

An statu innocentie durante longo tempore homines in illo permanerent: & quomodo ad celestem gloriam transferrentur.

Primum omnium supponendum est, in statu innocentie, si duraret, hominum viam fuisse certum terminum habituram, sicut in angelis habuit: tum quia de ratione via est, vt per illam ad terminum perueniatur, ac subinde, vt non sit perpetua: tum etiam, quia non erant homines semper ambulaturi per fidem, tanquam semper addiscentes: & ad cognitionem claram veritatis nunquam peruenientes. Secundo supponendum est, illam viam non fuisse per mortem finiendam, quia mors in illo statu non fuisset, vt supra l. 3. c. 14. de fide ostensum est. Hinc ergo tertio concluditur, viam illam per translationem ad statum glorie fuisse terminandam. Et ita docent Augustinus & omnes Theologi in locis citandis.

Hinc igitur varia oriuntur dubia de hac translatione, quae mouere coepit Aug. l. 9. Gen. ad lit. c. 4. & occasione nobis tribuit, ea operosius inquirendi. Primum est, quam esset diuturna via hominum in illo statu, id est, quot annis viuerent homines in corpore animali: priusquam spiritali, vel gloriosum reciperent, & ad clarum Dei visionem transferrentur. De quo dubio nihil inuenio ex professo scriptum. Benedictus tamen Pereyra, aliud agens lib. 5. in Gen. disp. de secunda excellentia status innocentie, q. 5. sic ait, *In illo statu longiore, tri-gecuplo viam degissent homines, quam nunc degimus, vixissent enim, (vt verisimile est) ad tria, vel quatuor annorum millia.* Hanc autem verisimilitudinem nulla auctoritate confirmat, sed hac sola coniectura, quod ante diluuium etiam in statu mortali, homines ferè per mille annos vivebant: ergo non interueniente peccato, per plura annorum millia vixissent.

Hec vero coniectura nullam mihi verisimilitudinem facit, quia in hoc statu naturae lapsa diuturnitas aut breuitas vitae, quamuis primario ab illius prouidentia pendeat, qui vnicuique terminos vitae constituit, qui praeuiri non poterunt, Iob 14. nihilominus ex eiusdem prouidentia, iuxta vniuscuiusque complexionem, vitae modum, aliasque occurrentes causas breuior, vel prolixior est vitae perodus: & ita ante diluuii vita mortalis erat diuturnior, quia natura ipsa erat robustior: & fructus terrae meliores, & salubriores erant, & ob alias similes causas. At vero in statu innocentie duratio vitae non poterat ex hominis complexione, vel ex influxu causarum secundarum mensurari, quia quilibet homo tunc perpetuo viueret, si in innocentia perseueraret. Nam licet non omnes aequalis virtutis, vel eiusdem complexionis futuri essent: nihilominus ita fuerant à Deo causae dispositae, vt vnus immortalitatis perpetuae, possent vniuersi homines esse participes. Quapropter non potest certa vitae duratio ex inferioribus causis longa, aut brevis censeri, sed per solam diuinam legem, ac voluntatem praefinienda foret. Vnde cum de tali voluntate, nec reuelationem scriptam habeamus, nec etiam traditionem, quae per manus sanctorum Patrum ad nos peruenerint, nihil de ea re affirmare possumus, sed absolute nobis esse ignotum fateri debeamus. Atque ita ingenuè fatetur idem auctor l. 3. c. 17. Gen. disp. de ligno vitae, in fin. Et priorem sententiam declarat de duratione, quae tunc ex parte cibi, & corporis vitae esse potuisset. At supra ostendi, illam non esse plurium annorum, sed cuiuscunque temporis sine termino, & ideo neque in illo sensu opinio locum habet.

Nihilominus tamen aliqua possumus cum probabili coniectura de illo tempore vitae affirmare. Primum est, omnes homines in illo statu peruen-

Suares de opere sex dierum.

turos fuisse ad aetatem adultam, in qua uti ratione, & liberè operari possent. Hoc videtur supponere D. Thomas, & omnes, qui de illo statu loquuntur. Nam D. Th. 1. p. q. 99. a. 2. ad 3. ait, omnes homines in illo statu perueniunt fuisse ad aetatem, in qua filios generarent, quod facere non possent, nisi in aetate adulta. Idemque sentiunt reliqui. Et Scot. in 2. d. 20. q. 2. dicit, omnes filios Adae in illo statu, priusquam in gratia confirmarentur, fuisse probandos, an saltem primam tentationem vincerent, Deoque obedirent: ergo supponit in omnibus rationis usum. Ratio autem est, quia naturalis conditio hominis hoc postulat: & quod nunc prematurae mortes accidunt infantibus, est quaedam poena peccati originalis, in illo statu non esset talis poena, & naturalis perfectio suo tempore non deesset. Vnde licet posset Deus sine interuentu mortis aliquos infantes transferre ad statum gloriae, subito eorum corpora, tam in quantitate, quam in qualitatibus gloriae perficiendo: non est tamen verisimile, id fuisse facturum, quia nec ipsi naturae, nec perfectioni illius status consentaneum est. Multo enim decentius esset, vt omnes prius per suam obedientiam probarentur, & per propria merita ad statum gloriae transferrentur. Solum potest ex ordine diuinae praedestinationis argumentum in contrarium sumi, si verum est, homines ex vi immutabilis propositi diuini assumendos esse ad eandem sedes gloriae in statu innocentie, quas nunc consequuntur. Sed iam diximus, hoc non esse necessarium, vt satis in capite praecedenti declaratum est.

Secundo dicendum est, oēs homines in statu innocentie permansuros fuisse in via usque ad statum consensendi, id est, usque ad perfectum proportionati corporis augmentum, quod vnusquisque sua naturali virtute consequi posset. Et primo quidem hoc fit verisimile ex ratione diuinae, ac generalis prouidentiae, quia in statu beatitudinis habituri essent oēs homines corpora perfectae magnitudinis, vnusquisque iuxta peculiarem virtutem, & indiuiduam capacitatem suam: ergo non transferrentur ad statum gloriae, donec propria actione, ac virtute naturali talia corpora sibi acquirerent. Probaturs consecutio, quia id est magis consentaneum ordini diuinae prouidentiae: tum, vt quae naturali modo commode fieri possunt, ita fiant: tum etiam, vt creatura ad suae perfectionis statum, quantum commode potest, cooperetur. Secundo fit etiam hoc magis credibile ex augmento in omnibus animae perfectionibus, vt sunt scientia, prudentia, virtus, & praesertim gratia, ac meritum. Nam ordinariè non acquirunt homines perfectam scientiam, & prudentiam usque ad maturam aetatem, quae in illo statu incipere videtur: & per id tempus virtus maxime parari, & gratia cum meritis multum augeri posset: ergo saltem illud tempus fuisse necessarium, vel maxime conueniens, vt saltem per totum illo in statu innocentie hominum via duraret.

Tertio addimus, incertum esse, quanto tempore mansissent homines in via postquam ad terminum augmenti, seu statum consensendi peruenirent, verisimile tamen est, nec statim, nec post annorum millia, sed intra mediocrem durationem à Deo praefiniendam, transferendos fuisse. Prima pars huius assertionis sufficienter probata est ex dictis, quia haec temporis definitio ex solo Dei decreto penderet, sine fundamento speciali in causis secundis, vt declaratum est. De illo a. Dei decreto reuelationem non habemus. Secunda vero pars, quod non statim fieret translatio, per se videtur probabilis, quia tempus aliquod vitae concedi debuit in statu maxime perfecto secundum naturam ad perfectissima opera virtutis, ac meriti exercenda. Et hoc videtur significasse Aug. l. 9. Gen. ad lit. c. 6. di-

B b cens:

Assertio ratio.

5. Assertio.

Suares 12.

Suares 2.

6. Assertio tripartita.

Vnde constat par. prior.

Ostenditur secundum.

cens: Pauerunt homines, genitū filii, perfectāq; humani officij iustitia, hinc ad meliora transferri, non per mortē, sed per aliquam commutationem. Vbi illa tantū verba cōsidero, perfectāq; humani officij iustitia. Nam hoc officium, vt humano modo expleatur, tēpus aliq; requirit, & in virili, ac perfectā etate perfectius consummatur. Et inde suadetur tertia pars, nimirū, non fuisse futurum tempus illud multorum millium annorū, quia neq; ad perfectē obeundū viatoris officij, tanta mora erat necessaria, neq; in fauorem vel vtilitatē hominū cederet tāta celestis beatitudinis dilatio, cum carētia diuinā visionis, & liariūq; pfectionum, quā ad illam consequētur.

Obiicitur
tertia.

Obiectio sol-
uitur.

Dicitur fortasse illam viā diuturnitatē ad meritum, & gloriā augmentum potuisse conferre. Respondemus autem, hoc modo posse in infinitū procedi, quia post quamcūq; dilationem, & numerum annorum millium, poterunt augeri merita, si tempus viā augeatur: & in Angelis etiam differenda fuisset prēmij collatio, vt meritum augeretur: necesse est ergo dicere, Deum definire durationem viā vnicuiq; personā vel naturā, quā & conditioni, & statui illius accommodata sit, & ad acquirendum viā terminum, ad quem talis creatura destinata est, sufficiat. Vnde quia intentio finis est prior, & quasi regula electionis mediorum, hoc etiam, modo nostro intelligendi, in Deo locum habet. Ideoq; iuxta gradum gloriā, ad quem vnumquemque prādestinatorum elegit, concedit etiam tempus ad illud merendum sufficiens: sed huius temporis plenitudo non annorum numero computatur, sed diuinā gratiā abundantia, cuius vberioris auxilijs sit, vt iust⁹ breuis consummatur expleat tempora multa. Atq; hoc modo Angeli breuissima mora ad excessum beatitudinis locum perueniunt. Idem ergo cum proportionē haberent homines in statu innocentie, intra mediocre temp⁹ gratiā pfecte: quantum vero illud fuisset, Deus scit.

Confutatio
de fine hu-
manarum
generationū
si statim in-
nocentia dura-
ret.

Vnde colligimus, non minus esse incertum tempus viā in toto genere humano, id est, quādiu durarent hominum generationes à prima, vique ad vltimā, in statu innocentie, si duraret. Quamuis enim sit certum tempus viā totius humani generis non minus tunc, quam nunc in lapsa natura, habiturum fuisse terminum: quia numerus prādestinatorum in quolibet statu fuisset certus: ac definitus: ac subinde illo completo cessarent generationes: nihilominus ignotum nobis est, intra quot annos illi numerus compleretur. Nam si de statu præsenti hoc nescimus, quanto magis de illo à sensibus nostris magis remoto, id ignorabimus. Possimus autem versimiliter coniectare hoc tēpus viā totius humani generis non fuisse futurū diuturnius in statu innocentie, quam nunc futurum sit. Cur enim numerus prādestinatorum tardius, aut morosius impleatur in hominibus innocentibus, quā in peccatoribus? Atq; hinc etiam coniecturam sumimus in vnoquoq; prādestinato fuisse complenda merita termino suā electionis ad aequata, durante statu innocentie, in tempore fortē breuiore, quam nunc pro aequali termino compleantur: quia perfectio illius status ad multiplicanda & perficienda merita magis iuuaret: ergo non solum non esset tempus illud plurimum annorum millium, verum fortasse millenarium non attingeret, vel centenarium non excederet.

9
2. Dubium
an in statu
innocentie
per viā esset
aequale in
omnibus ho-
minibus.

Potest vero secundo interrogari, an in illo statu tempus viā in omnibus hominibus esset aequale: sicut in omnibus Angelis aequalis fuit viā mora? Nunc enim, quia viā hominum morte finitur, & mors non eodem tempore etatis hominibus contingit, secundum communem naturā cursum quem in hoc Deus seruare voluit: viā etiam hominis in hoc statu aequalis non est. At vero in statu innocentie non posset esse inaequalis ex parte

hominum, vel causarum naturalium, vt dixi. Et ideo, neq; ex parte Dei credendum est, futuram fuisse inaequalem. Nam in hoc videntur homines in eo statu angelis, quoad rationis similitudinē, comparari. Vnde nō obstat quod non oēs homines tunc essent ad aequalem gloriā prādestinati, quia etiam Angeli non fuerunt aequalem gloriā consecuti, sed in eadem mora, quidam plus alijs meruerunt, de maiori gratia prāuerti sunt, quod etiam in hominibus fieri potuisset.

Sed quanquam fuerit possibile, & probabile fuisse, ita futurum fuisse, nihilominus dico, non esse certum, quia fieri potuit, vt, v.g. ex duobus hominibus ad aequalem gloriā prādestinatis, vnus remissior esset in merendo, quam alius, ex quo necessarii fieret, vt qui feruentius operaretur, breuiori tempore suam vitam finiret, quam alius: & ad hunc modum potest de ceteris cogitari. Vnde in hoc inuenitur differentia inter naturam angelicā, & humanā: tum quia Angelis data est gratia vniiformiter diffinis secundum capacitatem naturalium, quod in hominibus non seruatur: nec in statu innocentie seruaretur. Est n. eadem ratio. Item oēs angeli subito operantur secundum totum suum conatum: & ideo omnes in eadem mora negotium suum expleuerunt: vniquisq; iuxta capacitatem suam. At vero homines cum maiori mutabilitate, & varietate operantur: & ideo quidam velocius, alij tardius iter peragunt, etiam in ordine ad aequalem terminum. Pendet ergo hæc res tota ex modo diuinā prādestinationis hominum: & ex varia gratiarum distributione q̄ tunc etiam Spiritus sanctus faceret: prout vellet. Et ideo incertum est, qualis esset distributio (vt sic dicam) durationis viā in etate perfecta: & an esset in aequalis, vel eadem in omnibus.

Vnde interrogari tertio potest, an omnes homines tunc essent simul transferendi ad statum gloriæ: vel per decessiones, & successiones: ita vt vnusquisque suo tempore impleto ad gloriam transferretur. In quo puncto Moyses Barcepha i. p. de parad. cap. 24. sentit, omnes simul fuisse transferendos. At vero August. suprà docet plane, hunc transitum hominum ab statu viā ad statum Patriæ, non simul sed successiue fuisse complendum. Quod sine dubio est longe verisimilimum. Primo quia quidem, quia satis probabile est tempus viā in omnibus hominibus, vel saltem ordinarie fuisse futurum aequale: sed non inciperent omnes simul esse viatores, sed per successiones generationū, vt constaret: ergo neq; simul viam finirent, sed cum proportionali successione. Et præterea licet deus, viam non fuisse futuram aequalis durationis in omnibus: nihilominus non est credibile, omnes homines, qui per innumeras generationes successiue inciperent, simul in eodem statu fuisse permansuros in hoc inferiori mundo cum corporibus animalibus, cibo, & potu indigentibus, & consequenter etiam generationi vacantibus. Sic vix capere posset terra omnes homines simul in ea existentes: nam infinita (vt sic dicam) esset hominum multiplicatio. Et (vt supra dicebamus) sine causa detinerentur homines tanto tempore ab ingressu patriæ: vt, v.g. Adam à principio creationis, vsq; ad vltimam hominis generationem: quod plane incredibile est: & eadem ratio est cum proportionē de reliquis. Merito ergo August. tanquam certum statuit, homines non simul, sed per successiones fuisse ab statu viā transferendos.

Dubitat autem Augustinus, an essent immediate transferendi ad statum gloriæ in corpore, & animo, vel ad statum medium inter illum, quem habebant, & gloriosum. Et rem dubiam relinquere videtur. Nam, quod transferri potuerint immēdiatē ad gloriam, tanquam manifestum relinquit. Quod

Quod verò etiam potuerit transferri prius ad statum medium, exemplis Elia, & Enoch, persuadere conatur. Vnde si transitus ille immediatè futurus erat ad gloriam, clarum est, non simul, sed successiue homines tam corpore, quam animo glorificandos fuisse. Quia via omnium non singul, sed successiue terminanda erat, vt ostendimus. Ergo si terminus extrinsecus via, & immediatus erat gloria, vt supponitur: assumptio omnium ad statum gloriæ non erat simul, sed cum successione futura. Si tamen (inquit) gloriam illam dari non oportebat nisi omnibus simul in seculi fine, necesse est dicere, successiue transferendos fuisse homines ad statum in-

feriorem illo, quem habebant in gloria: & illo medio tempore, quem in statu innocentie habebant. Quod autem oportuerit statum gloriæ singul omnibus dari, suaderi potest, tum exemplo angelorum, tum etiam exemplo futuræ resurrectionis, & consummationis glorificationis omnium hominum electorum. Tum etiam, quia etiam in illo statu debuisset præcedere vniuersale iudicium omnium hominum, ante electorum consummationem.

Nihilominus tamen asserendum videtur, homines in statu innocentie viam, & meritum consummantes, immediatè ad statum essentialis beatitudinis transferendos fuisse. Ita videtur supponere communiter Scholastici. Et Patres antiquos allegando, rectè docet Moses Barceph. 1. p. de Paradiso. c. 22. Et probatur, quia omnes, qui cum merito gloriæ ad terminum viæ perueniunt, statim recipiunt præmium, nisi per aliquam culpam, vel reatum ab illa relictum, impediatur: sed homines in eo statu peruenientes ad finem viæ in statu gloriæ, haberent merita gloriæ: & nulli haberent impedimentum: ergo statim illam reciperent. Maior inductione probari potest in angelis, & in animabus iustis, & puris ab omni culpa reatu, post Christi mortem ab hac vita trāsseuntibus. Imò etiam in omnibus alijs iustis, quia si aliqui retardantur ab ingressu gloriæ, semper est propter aliquod impedimentum ex peccato originali, vel personali proueniens, vt ex tract. de Beatitud. & de Incarn. manifestum est. Ratio etiam id suadet: quia beatitudo debetur tanquam merces laboris, & ideo ratio iustitiæ obligat, vt non differatur mercedis solutio, quando ex parte meritis non est impedimentum. Præsertim cum talis dilatio magnum sit nocumentum, & ex se non possit animam non asiligare, & contristare. Deniq; Deus prior est ad præmium cōferendum, quam poenam, sed non differt punire in peccato morientem: ergo nec præmium conferre.

Altera verò propositio assumpta, scilicet, ex parte hominum non fuisse tunc futurum impedimentum gloriæ: clara est ex dictis. Quia in illo statu innocentie non essent peccata venialia, vt supra dictum est: multoq; minus essent originale, vel mortale: alias innocentia non duraret: ergo nullum esset impedimentum: quia in termino viæ sola culpa, vel aliquid ab illa relictum potest gloriam impedire. Vnde potest assertio confirmari, quia ille status medius inter innocentiam, & gloriā, non esset status alicuius purgatorii: quia illi homines nulla purgatione indigerent: alius autem nec facile cogitari, nec aliqua eius ratio, vel utilitas inueniri potest. Vt paulo pōst explicabimus: ergo frustra talis status confingeretur. Non omitam autem obiter aduertere, hoc maximè procedere in hominibus, qui in illo statu perpetuam innocentiam sine interruptione seruassent. Nam si aliquis

fortè mortaliter peccaret, & illius remissionem non obtineret, ille (vt probabilis est) per mortem vitam finiret: & ad terminum damnationis statim perueniret, saltem quoad animam: cui postea corpus in eadem damnatione iungeretur, tempore à Deo præscribendo. Si autem sit peccans à peccato resurgeret cum plena satisfactione, & remissione peccatorum, tunc eadem esset ratio de illo, quæ de ceteris innocentibus, quia iam nullum haberet impedimentum: & verisimilius est, illi fuisse ad statum originalis iustitiæ resitutum: ac subindè sine interuentu mortis fuisse ad statum gloriæ immediatè transferendum. Si autem remissionem culpæ mortalis obtineret, manente reatu aliquo poenæ temporalis: & in illo ad terminum viæ perueniret, indigeret sine dubio purgatione: & ideo non transferretur immediatè ad gloriam, & fortasse mortem non euaderet, & gloriam corporis vsq; ad finem seculi non obtineret. Nos autem (vt dixi) de seruantibus statum innocentie loquimur.

Vnde addimus secundo, illum transitum fuisse futurum immediatè ad statum gloriæ, non solum animarum, sed etiam corporum. Probatur primo ratione iam facta, quia totum illud præmium debetur meritis, & nullum impedimentum gloriæ corporis, magis, quam animæ haberent. Secundo, quia quando anima est corpori vnita, ex gloria animæ quasi naturaliter redundat gloria in corpus, nec potest sine miraculo detineri: nullum autem est fundamentum ad fingendum tale miraculum generale: & in detrimentum innocentum, sine aliorum utilitate. Et hinc colligimus primo, non posse commode intelligi statum illum medium. Non quia sit absolute impossibilis, sed quia nō est consentaneus diuinæ prouidentie. Posset n. cogitari status medius ex parte corporum tantum, vt si anima transferretur ad gloriam, & non corpus. Et hoc esset miraculosum, sine utilitate, vt dixi, vel esset cum totali carentia gloriæ animæ, & corporis: & sic etiam esset infructuosus: & in terra vix posset felicior status, quam innocentie, & Paradisi terrestres cogitari: nec est verisimile, homines nondum beatos supra celos elatos fuisse. Et ideo non est similis ratio de Elia, & Enoch, quia & illi in aliqua terræ regione habitāt (vt creditur) & nondum consummarunt merita sua. Nam licet nunc nō mereantur, vt est probabilis, expectant tempus, in quo sua merita cōsumment secundum ordinem diuinæ prouidentie: secus verò esset de hominibus in statu innocentie, vt constat.

Vnde tandem concluditur homines in statu innocentie non simul, sed successiue fuisse transferendos ad statum gloriæ, tam animæ, quam corporis, quia viæ singulorum successiue hñrentur, & vnusquisque in termino suæ viæ integrum præmium reciperet. Neque oportet, vt in hoc essent Angelis similes, quia via Angelorum, sicut in omnibus simul incepit, ita etiam simul terminata est. Nec est etiam similis ratio de hominibus lapsis, quia horum via per mortem finitur, & corpus separatim ab anima est incapax gloriæ, donec resurgat: & hanc incapacitatem per peccatum meruerunt, & non tollitur, nisi secundum ordinem à Deo præscriptum, qui vniuersalem resurrectionem voluit vsque ad finem mundi referuari. Homines autem innocentes non indiguissent resurrectione. Et si fortè futurum tunc esset vniuersale iudicium, non aliter homines in eo iudicarentur, quam nunc Angeli iudicantur.

F I N I S.

Summa de opere sex dierum.

Bb 2 INDEX